

Mbok Ndíndí mbonyu

Mátio

ásíní

Bachĩmbi Yesu Kristo
(Lk 3.23-38)

¹ Né chi manyén bachĩmbi Yesu Kristo, εbhárémᵉ Mfᵉ Debhít ne Abraham.

² Abraham achí nyaka chi Aisek, Aisek abhak chi Jekóp, Jekóp abhak chi Júda ne bǝmayi. ³ Júda achí nyaka chi Péres ne mómayi Será. Máyap aka nnyén be Táma. Péres abhak chi Hésrᵉn, Hésrᵉn abhak chi Rám. ⁴ Rám achí nyaka chi Amínadap, Amínadap abhak chi Náshᵉn, Náshᵉn abhak chi Sálmᵉn. ⁵ Sálmᵉn achí nyaka chi Bóas. Nnᵉ Bóas aka nnyén be Ráhab. Bóas abhak chi Obed. Nnᵉ Obed aka nnyén be Rút. Obed abhak chi Jése, ⁶ Jése abhak chi Mfᵉ Debhít.

Debhít achí nyaka chi Sólomon. Nnᵉ Sólomon ayambi abháy Uria, ke ábhay Debhít. ⁷ Sólomon achí nyaka chi Rehóboam, Rehóboam abhak chi Abíja, Abíja abhak chi Ása. ⁸ Ása achí nyaka chi Jehósafat, Jehósafat abhak chi Jóram, Jóram abhak chi Usia. ⁹ Usia achí nyaka chi Jótam, Jótam abhak chi Ahas, Ahas abhak chi Hesékia. ¹⁰ Hesékia achí nyaka chi Manáse, Manáse abhak chi Emᵉs, Emᵉs abhak chi Josáya. ¹¹ Josáya achí nyaka chi Jekonáya ne bǝmayi. Mpok yᵉ ké bápókó bo Israel be mandək manchəkᵉ etək Bábilon.

¹² Mpok ane bo Israel báró Bábilon bápètnsem etok eyap, Jekonáya achí nyaka chi Síltiel, Síltiel abhak chi Serúbabel. ¹³ Serúbabel achí nyaka chi Abiud, Abiud abhak chi Eliákim, Eliákim abhak chi Aso. ¹⁴ Aso achí nyaka chi Sádok, Sádok abhak chi Akim, Akim abhak chi Eliud. ¹⁵ Eliud achí nyaka chi Eliása, Eliása abhak chi Mátan, Mátan abhak chi Jekóp. ¹⁶ Jekóp achí nyaka chi Joséf nném María, María ane ábhé Yesu mmu achi Mpepe Mandem afyé nyaka bariεp be ätò.

¹⁷ Bébhó amuet Abraham beghaka amuet Debhít, mkpák bachĩmbi Kristo échí ye nyaka byo ne enwi. Bébhó amuet Debhít beghaka mpok bápókó bo Israel be mándók mánchókó etok Bábilon, ébhák byo ne enwi. Bébhó mpok bo Israel báró Bábilon bápètnsem etok eyap, béchúop mpok Kristo, Mpepe Mandem afyé nyaka bariεp be ätò, mkpák bachĩmbi Yesu ebhak byo ne enwi.

Nebhe Yesu (Lk 2.1-7)

¹⁸ Enyu éfákári nyaka ke bábhé Yesu Kristo: María achí nyaka nnò Yesu. Mpok yo Joséf ati bébhay yi. Ke bápépe riñi bati, éfákari be María achi ne menie. Apoko menie bhò chí ndü betan Efónó Bedyere. ¹⁹ Joséf abhak chak besí Mandem. Ekú yí keyán bechye María ntíanwóp. Akú ye nti beway nebhay ne María ansem ansem. ²⁰ Ke ené Joséf ákàysi ndak ane, Mandem ató ángel ywi amot ntá Joséf ndü kenó. Angel wu aghati yi be, “Joséf, ebhárémò Debhít, kéchay besot María ndü nebhay, apókó menie chi ndü betan Efónó Bedyere. ²¹ Ne chon ambé mómbakanem. Nnyén eni némbak be Yesu, mbonyune chon yí ampeme böbhi ndü ntemsi

bebú bhap.” ²² Μενυϊη εβhen menkem béfákári be enyϊη ene Mandem ághátí ndemekep̄inti andem, emfu tetep. ²³ Arem nyaka be, “Chəη Ngəsəη ane ábhíkí re riηi mbakanem ampəkə menie ambé mómbakanem, nnyén eni nembak be Emánuel”, nó chí be, “Mandem achi ne bhese.” ²⁴ Joséf áηémé nókó ndũ kenó, akə nkúbhé mbə enyũ ángel Mandem aghati yi. Asət María ndũ nəbhay. ²⁵ Yě nó, bó kerιηi bati kpáte María abhe Móywi. Abhé nókó, Joséf arem be nnyén mmó chi Yesu.

2

Bə abhen bārəηə beghə Yesu

¹ Bábhé Yesu etək Bétlehem atú Judéya. Mpok yə, Hérəd abhak Mfə atú wu. Nəbhé bábhé Yesu, bo abhen báriηi έti mambe báfú atú mmok áfù batwə Yerúsalem, mámbəbhə nəkə be, ² “Mmə ane bábhé bé ámbák Mfə bo Israel achi fá? Sébhəp mbənyune séghə nembe enén nérəm έti nəbhe eni awu atú mmok áfù, ne sétwə bechye yi kenókó.” ³ Mfə Hérəd ághókó nókó enyϊη ene bəbhə bārémé, ntí átaka yi amem. Ebhák enyumót ne bə mankem amem etək Yerúsalem. ⁴ Hérəd abhiηi bəbatí bachiäckap Mandem ne batəη ebhé Mandem ndũ nəbhəet amət. Abhép bhə be, “Bábhəη bebhe Mpepe Mandem afyé nyaka bariep be ätə fá?”

⁵ Bághátí yi be, “Bábhəη bebhe yi etək Bétlehem, fá atú Judéya, mbənyune echi amem ekáti ndemekep̄inti be,

⁶ Mandem arem be, ‘Wə Bétlehem ndũ mmik Júda, puyě wə ke óchí ansem ndũ betək Júda menkem, mbənyune ntá ye ké Mfə áfù.

Mfə anε ákεm bəbha, bo Israel, mbə erítí mbabheri
bághónemén ákεm bághónemén yi.' ”

7 Hérəð ághókó nókó nó, abhijí mankə bhə, abhónη kepi ne bhə ansem ansem, abhép bhə bé mángátí yi mpok anε bə baghə nembe enə atú etək yap. ⁸ Aghati ye bhə be, “Dók ká Bétlehem, mǎmbep sayri nebhæet anε mówu achi. Mǎnán mǎngó yi, pet ká nsem mǎngati me, bé me nkwó ndók nchyé yi kenókó.”

⁹ Mankə bhə bághókó nókó enyijη ene Mfə Hérəð árémé, báfá bare rəη. Ndū bārəη, bághó nkúbhé nembe enén báyámbi baghə atú etək eyap ne nó nérəη nókó ambi, bó mánkonə nəkə ansem. Báchwóbhé nókó Bétlehem, nembe enə néte am-fay nebu, tébhé tébhé ne eket ené mówu áchí aré.

¹⁰ Nεghó bághó nembe enə, manjáκ amap aya acha.

¹¹ Bághó eket ene nó nété are tebhε tebhε, barək bachwe amem, baghə mmó ne máyi María. Bátép mánén amik bare chye yi kenókó. Mánéne bebha bhap bafere menyijη ebhen béyá nkáp báchyé mbə awap akap ntá yi. Emət ebhak pú, échák ébhák enyū serwó esen bádüre sénchye nəkə erítí eriep. * Enéfú ébhák enyijη ené básət beghoko ngú be áké chəηti. †

¹² Mankə bhə bápéré gure, Mandem asemti bhə ndū kenó bé báké petnsem ntá Mfə Hérəð. Báfæét chí ndū mbi achak ke bágure etək eyap.

Joséf ne María bápókə Yesu bábæé bārók etək Ijip ne yi

* **2:11** Bábhijí enyū serwó esə be “Frankinsens” ndū eyəηóndik.

† **2:11** Bábhijí enyijη eyə be “Myrrh” ndū eyəηóndik.

13 Bð bhə nɔ batwə beghə Yesu bagure nəkə, ángel Mandem abhesi ntá Joséf ndü kenó ekén yi aghə aghati yi be, “Joséf, Hérød äyàn mbi beway mone. Faté yé, sət mmó ne máyi, bue dók etək Ijip. Dók, ómbák aré kpáte ngati wə ómpétnsem.” 14 Joséf aηeme, asət mmó ne máyi, afa, arək etək Ijip ne bhə nkúbhé beti ebhə mbə enyü ángel Mandem aghati yi. 15 Agháká nókó aré, abhak are kpáte Mfə Hérød agú. Menyih bífakári nyaka enyu eyə bé enyih ene Mandem ághátí ndemekepinti andem, emfu tetep be, “Mbíñí mówa be ámfá etək Ijip”.

Hérød arem be mángwáy bəbabhakanem abhen

16 Hérød ághó nókó be mankə bhə bárwə yi ndü yi ánónó bhə keghó, nti nénen yi amem. Achye eyə be mángwáy bəbabhakanem mankem abhen bábhíki cha mamié apay ndü etək Bétlehem ne ndü betək ebhen bechi kekwoť. Hérød atik bé énáñ échí mamié apay bébhó mpok mankə bhə báyámbi baghə nembe mpok bábhé Yesu. 17 Ekú enyih ene ndemekepinti Jeremáya áréme bé chəñ émfakari, emfu tetep. 18 Arem nyaka be, “Eyəñó kebhə éfù etək Ráma. Kebhə kényá ne bása. Ráshel áđi bəbhi. Mánik yi mməet be ambət kebhə ke apú ka mbənyune bágu barə yi.”

Joséf ne Maria bápétnsem ndü mmik Israel ne Yesu

19 Hérød agú nókó, ángel Mandem abhesi ntá Joséf ndü kenó amem etək Ijip, 20 aghati yi be, “Joséf, faté sət mmó ne máyi pətnsem ndü mmik Israel. Bo abhen báyàn nyaka beway mmó manəñ bagu.” 21 Joséf aηeme, asət nnə ne mmó apətnsem etək

Israel. ²² Ke Joséf ághókó nókó bé Akelos asot epok etayi mbə Mfə atú etək Judéya, acháy berəŋ aré. Ndũ kenó kéchák, ángel Mandem ayep Joséf batú be yi ándók chí atú Gálili. ²³ Joséf arək, achəkə amem etək Gálili ené bábhìŋi be Násáret, mbənyune échí amem ekáti ndemekepĩnti be Mandem arem ěti Kristo be, “Chəŋ bo mámbiŋi yi be ‘Mmu Násáret’ ”.

3

*Enyiŋ ene Jŋn Njwiti aghati bho ěti Yesu
(Mk 1.1-8; Lk 3.1-18; Jn 1.19-28)*

¹ Mpok yə, Jŋn Njwiti abho bégháti bho amem baso atú Judéya be, ² “Yěntiki mmu ywəka abhəŋ betiknsem ndũ bebú bhi mbənyune mpok Mandem ábhák ne bo mbə Mfə wap arəp chi kekəwət.”

³ Jŋn Njwiti kě Aisáya ndemekepĩnti Mandem árème nyaka ěti yi be, “Mmu achi amem baso ábìk ne eyəŋ amfay andeme nəkə be, “Toŋtí ká mbi ane Acha áfəèt are. Kú ka mbí ywi ambak chak.”

⁴ Nkú Jŋn abhak chi enyiŋ ene baghoko ne babyək mpəŋə baso. Mgbat ane yi ágwət ebho abhak nkəwəbhénya, ne nenyíé eni nébhak ngémtáy ne bawéré betu ámén yi ághò amem baso. ⁵ Beyă bho báfú, bárók ntá Jŋn ndu beghok enyiŋ ene yi árəm. Báfú etək Yerúsalem, ne atú Judéya ankem, ne betək menkem ebhen bechi kekəwət ne Nnyén Jódan. ⁶ Baré su bebú bhap, Jŋn anjwiti nəkə bhə amem Nnyén Jódan.

⁷ Ke Jŋn ághó nókó ndũ beyă bənkəwə Fárisi ne bənkəwə Sádusi bátwə be yi anjwiti bhə, abho bérem ntá yap be, “Bě befé! Agha áyébhé be batú be mánjan mbi bebəe ntemsi Mandem ane

átwò? ⁸ Bǎbhəŋ beku menyih ebhen bétòŋ be mǎnán bǎtiknsem ndũ bebú ebheka tetep. ⁹ Bǎké chəkə mǎnkáysi be bǎchí bebhárébhə Abraham ne yěnyih epu kway beku bhe. Diní ká be Mandem ákwáy besot batay ane anku yó ámbak bebhárébhə Abraham. ¹⁰ Yě chí néne, seti séchí bhæéré, ne bákway bekpət yěntiki enək ene epu nyu berítí kepem te ndũ bakan, mangæep angó.”

¹¹ “Mějwiti bhe ne manyiep betəŋ bé bǎtiknsem ndũ bebú ebheka. Ke mmũ ane átwò me ansem achá me enyune mbíkí kway mmu ane nchí kanari nkwo bhánya bekek ebhi. Antwó, chəŋ anjwiti bhe ne Efónó Bedyere ne ngó. ¹² Atwò ne nchán myákátí awə béchák nkway ndũ bэфáp ene érí ne bekpáfu. Anán ánkú nó, ásat mbwət anten ndũ nkpáné, anyə mmik, ansot bekwəp ebhi amfyə ndũ ngo ane apu nemé.”

Jǎn ajwiti Yesu
(Mk 1.9-11; Lk 3.21-22)

¹³ Ebhíkí tat, Yesu afú atú Gálili arək ndũ Nnyén Jódan be Jǎn anjwiti yi. ¹⁴ Ke Jǎn keyaŋ bejwiti Yesu. Are yán beku Yesu anjibhiri nkaysi yi. Are m be, “Ōtwə be njwítí wə, ené me ke mbónó bétwə ntá ye be ónjwítí mé?” ¹⁵ Yě nó, Yesu akeme yi chi be, “Dǎ émbák mbə enyũ ngátí wó, mbənyune eri be senku yěntiki enyih ene Mandem áyàŋ.” Jǎn aka ye, ajwiti Yesu. ¹⁶ Nejwiti Jǎn ájwítí yi, Yesu afú anyén. Nebu nénéne, aghə ndũ Efónó Mandem áfú amfay, asot mkpá ebhónó are sep kpát ate yi amæet. ¹⁷ Eyəŋ éfú ye amfay éré rem be, “Né chí Mówa. Nkəŋ yi tontó. Achyè me beyǎ maŋák.”

4

Satan are mō Yesu
(Mk 1.12-13; Lk 4.1-13)

¹ Ἐφῆρέ νόκό νό, Ἐφόνό Βεδυερε akα Yesu arək amem baso be Satan amō yi. ² Aré amem baso, Yesu abhak ndũ netarénsay beti ne ngósí ndũ manywəp besa bepay. Nsay akém yi. ³ Satan arək ntá yi, arem be, “Mbák óchí Mmō Mandem tetep, chyε eyəη be batay ane anjibhiri andəp bekrəkó bret.” ⁴ Kε Yesu akeme yi be, “Ἐχί amem Ἐκάτι Mandem be, ‘Puyě nenýíé nónó ke nékè̀m nepém.

Yěntiki enyīη ene Mandem árèm kě ébhón betan bekem nepém mmu.’ ”

⁵ Satan asət yi barək Yerúsalem, etək Mandem, bákó ndũ nebħæet ane áchí te amfay ndũ ekerákap Mandem. ⁶ Aré, arem ntá Yesu be, “Mbák óchí Mmō Mandem, dók, tēndu echí amem Ἐκάτι Mandem be, ‘Chəη Mandem anchyε eyəη bəángel bhi mántwó manchyε wə nekwaκ. Ἐκάτι Mandem épεt é̀rè̀m be, chəη mánkpræep wə ne amó yap bé óké tem ekak ndũ ntay.’ ”

⁷ Yesu akeme yi be, “Ἐκάτι Mandem épεt é̀rè̀m be, ‘Kémō Mandem Acha ywε.’ ”

⁸ Béfú afō, Satan asət Yesu ndũ njie ane áré sáp amfay, atóη yi betókó mmik menkem ne kefō eken kéchí aré. ⁹ Arem ye ntá Yesu be, “Chəη nchyé wə menyīη ebhen menkem mbák óntép mánén besí bha, onchyε me kenókó.”

¹⁰ Kε Yesu aghati yi be, “Fă me besí, wə Satan! Ἐκάτι Mandem é̀rè̀m be ‘Mmu abhəη bechyε kenókó chi ntá Mandem Acha, antók chí yi aywĩnti.’ ”

11 Satan arə yε Yesu arək, bəángel Mandem barək bachyε Yesu nekwwak.

*Yesu abho bεtik εbhi
(Mk 1.14-15; Lk 4.14-15)*

12 Mpok Yesu aghoko bε bákém Jǒn Njwiti báfyε ekerékenəŋ, afa atú Judéya apεtnsem atú Gálili.

13 Kε yí kerónη Násáret. Arək achəkə Kapənaum. Etək Kapənaum ébhák nεpak manyu Gálili, atú Sébulən nε Náftali. 14 Εfákári nyaka enyu yə bε enyiŋ ene Mandem ághátí ndemεkerpinti Aisáya andem émfú tetεp. Aisáya arem nyaka bε:

15 “Mmík Sébulən nε Náftali,

mmík anε bo báfuēt are berəŋ ndü ěntiŋnyen

ené bábhiŋi bε Manyu Gálili,

mmík anε áchí ebhēnyen nεgho Jódan,

atú Gálili anε beyă bo abhen bápú bo Israel bachi are.

16 Bǒ abhen báchí amεm ejuri,

bághə beyă bediéré.

Bǒ abhen báchí ndü mmík ndíkándi nεwu, mban ághə etək eyap néne.”

17 Nεbho mpok yə, Yesu abho béghátí bho bε, “Yěntiki mmu abhəŋ bétiknsem ndü bebá bhi mbənyune mpok anε Mandem ábhák nε bho mbə Mfə wap arəp chi kekwwət.”

*Yesu abhiŋi bo bati anwi bε mámbák bakoŋo bhi
(Mk 1.16-20; Lk 5.1-11)*

18 Εwak émət, ené Yesu ákə nεpak manyu Gálili, aghó bo bati apay, bǒ nnə amət chi amət. Amət aka nnyén bε Símun. Nnyén eni néchák nébhák bε Píta. Manó ywi aka nnyén bε Andru. Bə bati apay bare gεep beyă nkáp anyén ndu beway nsi mbənyune

bachi nyaka bawănsi. ¹⁹ Yesu arem ntá yap be, “Twó ká bhák bakoŋo bha, ne chəŋ ntəŋ be enyŭ bǎkɛ bé bo bachak mámbák bakoŋo bha.” ²⁰ Témte wu, Símun ne manó barə beyă nkáp yap, bakoŋo Yesu.

²¹ Yesu átén nókó mmæet ambi mandú, aghó bǎ nnə amət chi amət bachak bati apay, nə chi, Jems ne Jǎn, bǎ Sebēdi. Bábhák amem áchwí chəkə ne etayap Sebēdi, mángoko nəkə beyă nkáp yap. Yesu abhiŋi bhə nkwo be mámbák bakoŋo bhi. ²² Témte wu, báros áchwí wap ne etayap, bakoŋo yi.

Betik Yesu atú Gálili (Lk 6.17-19)

²³ Yesu abho beko atú Gálili ankem antəŋ nəko bho Eyəŋ Mandem amem bekeré nenikímæet bo Israel, angati nəkə bhə nkwo Mbok Ndíndí ane árəm enyŭ Mandem ábhák ne bhə mbə Mfə wap. Ne ambu nəkə yěntiki enyŭ neme enen bo babhəŋə. ²⁴ Eká nnyén Yesu nétáka kpát négháka atú Síria ankem. Bo bərə pəkó bǎ abhen bábhónó mame menyu ne menyu mándək nəkə ntá Yesu be ámbú bhə. Mbək yap bábhák bo abhen befónó bebábəbɛ bésəŋəri bhə, báchák bábhák bǎ abhen bákwen ntímen, abhénéfú babhak bǎ abhen bachi bhərə. Yesu abú bhə mankem. ²⁵ Beyă bhó bare fú mban ne mban mánkəŋo nəkə Yesu yěntiki ebhak ene yi árəŋ. Mbək eyap báfú atú Gálili, báchák báfú Dikápolis, nə chi atú betək byo, báchák báfú Yerúsalem, báchák báfú atú Judéya, ne abhénéfú báfú ebhényén negho enen babhiŋi be Jódan.

5

Yesu achəkə ambi njiε are tōη bo menyin

¹ Ewak émət, bo béré twə ntá Yesu ndü bakwó. Aghó nókó bhó, arək achəkə ambi njiε. Bakonjo bhi bákó bátéméri yi, bachəkə ne yi. ² Abho betəη bhə menyí.

*Manák amen tetep**(Lk 6.20-23)*

- ³ Are tōη andem nəkə be, “Eri εcha ntá yěntiki mmu ane ághó be besí Mandem, yi apu yěnyin, mbənyune Mandem achi Mfə ywi!
- ⁴ Eri εcha ntá bə abhen báchí ndü nedí kebə néne; mbənyune chəη mánchye bhó nepóptí nti!
- ⁵ Eri εcha ntá bə abhen bábhónó nesεptimæet ne bápú təη betəη, mbənyune chəη yí anchye bhə áfók ankem ane yi afyé bariεp bechye bhó!
- ⁶ Eri εcha ntá bə abhen bábhónó nsay ne ekwak beku menyin ebhen bechi chak besí Mandem, mbənyune chəη yi anchye bhə menyin ebhen bábhónó ekwak bebəη!
- ⁷ Eri εcha ntá yěntiki mmu ane ághə bho ntínso, mbənyune chəη Mandem angó yi ntínso!
- ⁸ Eri εcha ntá bə abhen bati yap áchí amem pépép, mbənyune chəη Mandem ankə bó mángó yi!
- ⁹ Eri εcha ntá bə abhen mánù be bo mámbák eyəη émət ne bati; mbənyune chəη Mandem ankə bə mámbak bəbhi!
- ¹⁰ Eri εcha ntá yěntiki mmu ane bo báchyè εsəηəri ndü ákə menyin ebhen bechi chak besí Mandem. Ayet yi mbənyune achí Mfə ywi!

11 “Ɛri echa ntá yeka mpok bo básòkòti bhe ne mpok ane báchyè bhe esòjòri, mámbare nòkò bhe barak amuet ndéndem ãti ya. 12 Nák ká ne mámbónj mañák mbonyune Mandem abhúré bhe erem akap awu amfay. Ne bǎké ghòkòntik be báchyè nyaka baremé kepinti abhen tesáy esòjòri nkwo.”

Yesu yi bakojo bhi báchi mbò ngánj ne erójo
(Mk 9.50; Lk 14.34-35)

13 “Báchi mbò ngánj ntá bð mmik mankem. Ke mbák ngánj ábhíkí pere bhónj manyinjti mi, ná bákway beku wu ampèr ambak erítí ngánj? Bápú pere kway beku yěnyinj ne wu. Aròp chi enyinj beto nefi ebhak ene bo báfuèt mánjati nòkò wu.

14 “Báchi erójo ntá bð mmik. Etòk ené échí amfäy njie epú bhese. 15 Ne bápú dure erójo mánsòt enyinj mánkuti. Bá dure erójo mánte chi ebhak ene bábhónjò bete yò bé mban ángò ntá yěntiki mmu ane achi anywòp. 16 Dǎ yé ka epinj eyeka éngò mbò erójo. Epinj eyeka ébhòj bebhak mbò erójo bé bo mángò, mámbiti Etayeka mmu achi amfay.”

Enyinj Yesu ághati bho ãti bebhé Moses

17 “Bǎké kaysi bé ntwò béfére bebhé Moses. Bǎké kaysi bé ntwò chí beferè basinjí baremé kepinti. Mbíkí twò béfére mó, ntwò chí beku be yěntiki enyinj ene bò básinjí émfú tetep. 18 Tetep, nchí ghati bhe be te mfäy ámfuet, mmik amfuet, bápú kwáy beferè yě mandú enyinj ndũ basinj amen wáwák. Basinj amen ábhák kpáte yěntiki enyinj ene básinjí émfu tetep. 19 Yě agha ane ápú bhæere yě chí móbhé amòt, antòj nòkò bo bachak be mánké enyumòt

Yesu átōη έτι βερωρ

²⁷ “Bārīñi ndũ ebhé Moses érēm be, ‘Mmu abhíkí bhōη bekwen βερωρ.’ ²⁸ Ke nchí ghati bhe be, yě agha ane afyé amík amuet ngoré, ambónη nkaysi bebhuere ne yi, anánη akwen βερωρ ne ngoré wu ndũ nti eni. ²⁹ Mbák nyésé ene nemot nétò wò ndũ bebú, feré nò guer. Eri be óném epókómuet eye émot echa wò βερōη ambi bekũ bebú, mánsot mmuet eye nkem mámesε amem nepingo. ³⁰ Ne mbák awónem ywe átò wò ndũ bebú, kpót wú guér. Eri be óném epókómuet eye émot echa wò βερōη ambi bekũ bebú, mánsot mmuet eye nkem mámesε amem nepingo.”

*Enyīη ene Yesu atōη έτι awáy nebhay
(Mk 10.11-12; Lk 16.18)*

³¹ “Ebhé Moses epet érēm be, ‘Yě agha ane áró ngoré ywi ndũ nebhay, abhōη bechye yi ekáti ndu betōη be awáy nebhay.’ ³² Ke enyīη ene nchí ghati bhe chi be, yěntiki mmu ane árò ngoré ywi ndũ nebhay ené ngoré ábhíkí kwen βερωρ, akũ ngoré akwen βερωρ, ne yěntiki mbakanem ane ábháy ngoré ane ápét apu ekerénebhay, akwen nkwo βερωρ.”

Yesu átōη έτι neyiki

³³ “Bārīñi ndũ ebhé Moses épét éghàti nyaka bachĩmbi bheka be, ‘Ké fyé bariēr bekũ enyīη ené óbhíkí bhōη nti bekũ yò. Mmu abhōη bekũ enyīη ene yi áyíkí bekũ ndũ nnyén Mandem.’ ³⁴ Ke nchí ghati bhe be mmu abhíki bhōη beyiki wáwák. Mmu abhíki bhōη beyiki ambīñi mfay, mbōnyune mfay chi bechókó Kefò Mandem. ³⁵ Mmu abhíki bhōη beyiki ambīñi mmik mbōnyune mmiki ne achi

mbə enək ene Mandem ásìkì bekak are. Ne mmu abhìkì bhəḡ beyìkì ambìḡì Yerúsalem, mbənyune chi etək eremé Mfə ywese. ³⁶ Ké yìkì əmbìḡì ntí ywe mbənyune əbhìkì bhəḡ betəḡ bekə ekaká emene émbák pépép, ne əbhìkì bhəḡ betəḡ bekə yə embak pyə. ³⁷ Mbák ónká bekə enyìḡ, dem be, ‘Éé’. Mbák əbhìkì ka bekə enyìḡ, dem be, ‘Áe’. Yěntìkì enyìḡ ene echa eyə, éfù chi ntá mbámbe.”

*Yesu yi be ebhikì ri bekeme bebú amfay bebú
(Lk 6.29-30)*

³⁸ “Bǎrìḡì be ebhé Moses érəm be, ‘Mbák mmu achóḡtí nyésé ntí máncḡḡtí eni nkwo. Ne mbák mmu áféré nényén ntí, bábḡḡḡ beferé eni nkwo.’ ³⁹ Ke nchí ghati bhe be, mbák mmu akə wə bebú, óké keme yi. Mbák mmu adep wə atá ndű ebhe awónem, tḡḡ yi ebhe échák nkwo. ⁴⁰ Mbák mmu áyàn bekə manyé ne wə be ánsót nkú ye, kpìk chyě yi nde ye nkwo. ⁴¹ Ne mbák ntemé nenú anyéré wó be əmpəkə ntu ywi əndək ne yi nekǎ ntay * nemət, dók ne yi nekǎ batay apay. ⁴² Mbák mmu aníḡì wə enyìḡ ene óbhḡḡ, chyě yi yə. Ne mbák mmu atwə ntá ye be ómpúə yi enyìḡ óké nisi bekə nə.”

*Yesu yi be mmu abhəḡ bekəḡ bo abhen bápábhé yi
(Lk 6.27-28, 32-36)*

⁴³ “Bǎrìḡì ndű ebhé Moses érəm be, ‘Ḷbhḡḡ békəḡ mmű etək eye, ómpap mmu ane ápábhé wə.’ ⁴⁴ Ke nchí ghati bhe be, kəḡ ka bǒmpap abheka, mǎnik nəkə mməet be Mandem ankwak bǒ abhen báchyě bhe esəḡəri. ⁴⁵ Mbák bǎkə nə, bo bǎḡḡ be bǎchí bǒ etayeka mmu achi amfay. Bǎké ḡḡkəntik be yi

* **5:41** Ntay nemət: Ntay chi “Mile” ndű eyəḡndik.

äto mmok ntá yěntiki mmũ bebú ne yěntiki mmũ ndíndí. Mandem äto manyier ntá yěntiki mmu ane ákũ enyih ene yi áyàn ne mmu ane ápú kũ enyih ene yi áyàn mmu wu ankũ. ⁴⁶ Mbák bãkõh chi bõ abhen bákõhõ bhe, ntiki nsáy bãbhõh? Yě chí bakũ bebú mbõ babhebhe nkábhénti bakõh bõ abhen bákõhõ bhõ. ⁴⁷ Ne mbák bãkaka chi bõ abhen mãnyie ne bhõ, nó bãkũ yi? Yě chí bõ abhen bápú bo Israel bákũ nõ. ⁴⁸ Bãbhõh ye bebhak chak ndũ babhi ankem nkúbhé mbõ enyũ Etayeka Mandem mfay achi chak ndũ babhi ankem!”

6

Yesu atõh enyũ mmu dbhõhõ bekwak mmu ane eyi epu

¹ Yesu arõk ambi berem be, “Sõt ká mpok be yě mmu yweka áké kũ beri ebhen Mandem áyàn yi ankũ besi bhõ ndu betõh mmæt. Mbák mmu ankũ nõ, apú bhõh nsáy ane Etayeka Mandem mfay áchyè.

² “Yěntiki mpok ane õchyè enyih ntá mmu ane eyi épú, ké dep akánkãh mbõ bõ abhen bákũ menyih chi be mángõ bhõ. Bákũ nõ amem bekeré nenikímmæt ne ndu mántítak be bo mámbiti bhõ. Dìhí ká be nebíti ane bo bábíti bhõ chi awap akap ankem ané bõ mãnãh bãbhõhõ. ³ Mbák õchyè mmu enyih mbõnyune eyi épú, kũ nó enyune yě mmu apu rihí enyih ene ókã. ⁴ Èri be ónkũ beri bhésé bhésé ne chõh Etaye Mandem mmu ághõ yěntiki enyih ene mmu ákũ bhésé bhésé ankap wõ.”

Yesu atõh enyũ bo bãbhõhõ menikmmæt

5 “Yěntiki mpok ane mǎnikm̄et, bǎké k̄u mb̄o b̄o abhen bákù menyiŋ chi be mángó bh̄o. Bák̄oŋ be te amem bekeré nenikím̄et ne ndũ manyé mbi ke manikm̄et bé mángó bh̄o. Diŋí ká be, neghó ane bo bǎghò be b̄o mǎnikm̄et, chi awap akap ane mǎnán̄ bǎbh̄óŋ. 6 Mpok ane mmũ yw̄eka áyàn̄ menikm̄et, ánychwé anyw̄óp, ebhak ene yi ábhak ayw̄inti, antíep mb̄inyw̄op anikm̄et ntá Mandem Eta yeka mmũ bápú gh̄o ne amík. Mbák mmu ak̄u n̄o, ch̄oŋ Etayeka mmu ághò yěntiki enyiŋ ene mmu ákù bhésé bhésé ankap yi.

7 “Mpok mmu yw̄eka ánikm̄et, áké rem beyǎ menyiŋ ebhen bébhíkí bh̄oŋ ntí ne nnet, mb̄o b̄o abhen bápú bo Israel bákù. Bákù n̄o mb̄onyune bákaysi be beyǎ k̄epi ke kékù Mandem angok nenikím̄et enap. 8 Bǎké bhak mb̄o bh̄o. Bǎp̄ere nikm̄et, Mandem Etayeka anan̄ arin̄i enyiŋ ene bǎyan̄. 9 Enyu ene k̄é bǎbh̄óŋ menikm̄et:

‘Etayese, w̄o mmu óchí amfay:

K̄u bo mánchyé nnyén̄ ena kenókó;

10 k̄u bé mand̄o w̄o ombak Mf̄o wap;

ne be mánkú nókó chí menyiŋ ebhen óyan̄ bo mank̄u fá amik,

mb̄o enyũ echí awu amfay.

11 Chié bhese nenyíé enen ech̄oŋ;

12 Omfon̄ori bebú bhese,

mb̄o enyu séfónórí bo abhen bákù bhese bebú.

13 Ne óké ka sénchwe ndũ nem̄o enen nék̄u sénkwen̄ ndũ bebú,

ke feré bhese ndu am̄o mbúb̄u.’

14 “Mbák ómfónórí bo abhen bákù w̄o bebú, ch̄oŋ Etaye Mandem mmu áchí amfay nk̄w̄o amfon̄ori

ωῶ. ¹⁵ Κε mbák apú fonjori bo abhen bákù wə bebá, Etaye Mandem Mmu achi amfay apú fonjori wə.”

Yesu atónj eti netarénsay

¹⁶ “Yěntiki mpok ane bātāt nsay ndu menikmæet ntá Mandem, besí ebheka béké bhak mbə bð abhen enyijj ésònjori bhə. Báké bhak mbə bð betábhá. Bágwət besí bhap chi be bo mángó be bə bachi ndū netarénsay. Dijí ká be, neghó ane bo bághò be bə bātāt nsay, chí awap akap ane mánánj bábhójó. ¹⁷ Κε mpok óbhak ndū netarénsay, sð besí bhe watí, ómpák ntí. ¹⁸ Mbák ónkú nə, bo bápú rinji be ochí ndū netarénsay, ke Etaye mmu bápú ghó ne amík árinji. Ne chəj Etaye mmu ághò yěntiki enyijj ene mmu ákù bhésé bhésé ankap wə.”

Yesu átónj eti kefð mmik

(Lk 12.33-34)

¹⁹ “Báké sət kefð nkáp ne kefð menyijj bechak mǎmbure fá amík. Fá amík, kengək ne mfárékánj báchònti, ne baghép báyway eket mámpəkə yěntiki enyijj. ²⁰ Enyijj ene yěntiki mmu yweka ábhójó beku chi be, ansət kefð nkáp eki ne kefð menyijj bechak ambure amfay ntá Mandem. Aré, kengək ne mfárékánj bápú kway bechənti bhə ne baghép bápú kway bedak eket mángép wú. ²¹ Ebhak ené nkáp aywe áchí, aré kě ntí ene nkwo nébhak.”

Yesu atónj be amík áchí mbə erónj ene ékù mmu ángó mbanj

(Lk 11.34-36)

²² “Amík áchí erónj ene ékù mmu ángə mbanj. Mbák mmu abhəj amík ariari, ághə andinji yěntiki enyijj ene yi ákù. ²³ Κε mbák apú ariari, mmæet ye

nkem äbhák chi amem ejuri. Ke mbák erónj eyε égirigíri, nó ejuri ene ochí are eya echa.”

*Enyij Yesu atónj éti Mandem ne menyij mmik
(Lk 16.13, 12.22-31)*

24 “Yě mmu apu kwáy betok bachi bati apay ndon amot. Mbák ámbónj bachi bapay, äkónj amot ancha anefú, mbák épú nó, ächye kenókó ntá amot, ambyák anefu. Mmu apu kwáy betok Mandem antok noko menyij mmik.

25 “Nó kë nchí ghati bhe be, mmu áké bhon basémé éti nepém eni andem bé, ‘Chon nyie yi? Chon nyú yi? Chon mfyé yi?’ Nepém nkwa nébhíkí cha nenyié? Nepém nkwa nébhíkí cha ndené? 26 Yiní ká kenen. Képu kwan nenyié ne képu fere mbwot ebhi kembay ndü betem. Yě no, Etayeka mmu achi amfay ächye ko nenyié. Bābhíkí rinji be bāchá kenen-ε? 27 Ne ntiki mmu yweka basémé ákway beku nepém eni nénsap yě chi mandú nininini, nencha enyu nebhone bebhak?

28 “Ne ndaká yí bābhon basémé éti nden ene béfyé amuet? Yiní ká enyü bōchuchu abhen bachi ebhi bágò. Bápú ku betik ne bapu ghoko nden. 29 Ke nchí ghati bhe be, yě chí Mfo Sólomon mmu ábhónj nyaka beyä keném, abhíkí bhon nyaka nden ene eri mbō yě chuchu amot. 30 Mandem kë ághókó tákō ne beri ebhi, tákō ane ákway bebhak echon, mbúré angwasi, mámfyé angó. Bākáysí bé be kë Mandem apu kwáy békwák māmbónj nden béfyé amuet ke? Neka eneká ne Mandem négúpsi nēcha!

31 “Bāké bhón ye basémé, māndeme noko be, ‘Chon sényie yi? Chon sényú yi? Chon sémfyé yi?’

32 Mənyin ebhen menkem kě bō abhen bápú bo Israel básíkí ntí are. Ke Etayeka mmu áchí amfay aríní be bǎbhəŋ bəbhón mənyin ebhen menkem. 33 Yǎ yé ka mbi befyə ntí berə Mandem ámbák Mfə ywəka, məmfyé ntí bekə chi yəntiki enyin ene yi áyàŋ bo mankə, ne chəŋ yi anchyε bhe mənyin ebhen menkem nkwo. 34 Bǎké bhəŋ ye basémé ɛti nywəp enen mbúré. Chəŋ mbúré antwə ne ayi barak ane mmu afyé ntí are. Bǎké sət besəŋəri bechak məmáká ndü ebhen echəŋ.”

7

Yesu átəŋ bé bo bǎbhíkí bhəŋ bétəŋ bati (Lk 6.37-38, 42-43)

1 “Bǎké tən bati kéká mántən be nkwo. 2 Mmu áké tən ntí mbənyune, enyu ené ótən ntí enyu yə ke Mandem átən wə. Enyü óyènti ónchye ntí, nkúbhé enyu yə ke báyènti mánychye wə. 3 Ndaká yí óyìní mǎənyiní ane achi anyese ntí, ené ópú fyε ntí ndü nkəkónək ane achi wə anyese? 4 Ná óghàti ntí be, ‘Manó, dǎ me mféré mǎənyíní ane achi wə anyésé,’ ené nkəkónək achi wəmbəŋ anyese? 5 Wə mmü betábhá, feré kpík nkəkónək ane achi wəmbəŋ anyese, ke óngə mban sayri beferε mǎənyíní ane achi amem nyésé manóywe.

6 “Bǎké sət mənyin Mandem mənychye ntá bō abhen bǎbhíkí bhəŋ mpok ne yi. Báchí mbə mmú. Mmu áké sət mənyin Mandem ánychyé ntá bo abhen bábyak bhə. Báchí mbə bakók. Mbák mánychye bakók enyiní nkáp, básət mányəp chi ndü ntəp. Ne

mbák mǎnchye mmú menyin Mandem, äyibhiri mmuet antoko bhe anet.”

*Bép, chon mǎnchye wə
(Lk 11.9-13)*

⁷ “Nik mmuet eti enyin ene óyàn, chon Mandem anchye wə. Yán, chon óngə. Dep nekok, chon mánene ntá ye. ⁸ Kə nə mbonyune yéntiki mmu ane ánikmuet eti enyin ene yi áyàn, Mandem áchye yi. Yéntiki mmu ane áyàn enyin, ághə yə. Yéntiki mmu ane ádébhé nekok, mánene ntá yi. ⁹ Bě bachibhə, mmu yweka ane mbák móywi ámbép yi bret, ansot chi ntay anchye yi, chi agha? ¹⁰ Mbák ámbép wə tansi, áchye yi nnyó ké? ¹¹ Mbák be bö bebú, bǎbhon nti bechye beríti menyin ntá böbheka, bǎkáysi be Etayeka mmu achi amfay ké anək bebhon beyǎ ekon ndu bechye beríti menyin ntá bö abhen mǎnikmuet ké? ¹² Yéntiki mmu yweka ánkú ye ne bati mbə enyü yi ákway beyan be bo manku ntá yi. Mbák mǎnkú nə, étən be bǎkə menyin ebhen Moses ne baremé kepinti bághati bhese amem basinjí amap.

¹³ “Nyübhá ané mmu áfuèt aré bechwe ndü Kefə Mandem áchi mábhéri. Nyübhá ané mmu áfuèt aré andək anchwe ndü mbí nɛwú ánéné mmuet ne mbi wu áchik, ne échí wikirik befuèt aré. Ekə bo abhen báfuèt aré baya. Fuét yé ka chi ndü nyübhá ane achi mábhéri. ¹⁴ Fuét yé ka ndü nyübhá ane achi mábhéri mbonyune wú ké mmu áfuèt aré anchwe ndü mbí nɛpém. Mbi wu ábè mmuet befuèt aré, ne bö abhen báfuèt aré babhiki ya.”

*Yéntiki enək ne eyi bakan
(Lk 6.43-44)*

15 “Sot ka mpok ne bö-nsé abhen bárèm be báchí baremé kep̃inti Mandem. Bákòt ngepti be báchí bághónmén, ke sayri sayri, báchí chí nkwo ene nsay ánu yò. 16 Chəḡ mändiḡi enyũ bó báchí ndũ bepiḡ ebhap, nkúbhé mbə enyũ mmu áriḡi enək ndũ kepem eki. Bápú rəḡ ndũ támfáḡ mánkók nepi. Ne bápú rəḡ ndũ nnet áróḡóri mánkók bakwa. 17 Enyu yò ke échí ne erítí enək. Enyu chi berítí kepem, epu kway menyu bebéptí kepem. 18 Ne ebéptí enək ényu chi bebéptí kepem, épú kwáy ményú berítí kepem. 19 Bákòt yěntiki enək ene épú nyu berítí kepem, mámkpəti, mansəḡ ango. 20 Baremé kep̃inti nsé bachi mbə menək ebhen bepu nyu berítí kepem. Băriḡi bhə chi ndũ bepiḡ ebhap.”

*Bakoḡo Yesu abhen tetep
(Lk 13.25-27)*

21 “Puyě yěntiki mmu ane ábhíḡi me be, ‘Acha, Acha’ kě áchwè ndũ Kefš mfáy. Mũne ákə enyiḡ Etaya mmu achi amfay áyan ke áchwə are. 22 Ndũ nywəbhé manyé, chəḡ beyă bho mándem ntá ya be, ‘Acha, Acha, pú séghàti nyaka bho Eyəḡ eyə ndũ nnyén ena? Pú sébòk nyaka befóḡó bebábəbə ndũ nnyén ena? Ne sékə nyaka menyíḡi maknkay ndũ nnyén ena!’ 23 Ke ndũ nywəp enə chəḡ ngati bhə bhə, ‘Mbíkí riḡi be wáwák. Fă ká me besí, be bakə bebú.’ ”

*Menyũ batě beket bati apay
(Lk 6.47-49)*

24 Yěntiki mmu ane ághòk menyíḡi ebhen mërèm, ankə mbə enyũ ndémé, achí mbə ndiḡiḡndak ane

até eket ndü setárebhé. ²⁵ Ēti ȳo, ȳendu manyīep ákwéné tontó, ne manyén ájwí, agboko, babh̄é̄p atañatañ anu, eket eȳo éke kwen. Ēke kwen mb̄onyune mb̄oñóket até yó ndü setárebhé. ²⁶ Ke mmu ane äghok menȳiñ ebhen m̄è̄m, yi ke k̄a mb̄o enyü ndémé, achí mb̄o ech̄iñtímu ane até eket ndü ésīép. ²⁷ Eso étwó nókó, manyīep akwen tontó, ajwi, ataka ebhi, babh̄é̄p atañatañ ánú, eket eȳo ébáy mm̄et amik juu!

Yesu at̄oñ mb̄o mmu ane ár̄em émbak chi enyu ȳo

²⁸ Yesu ánánjá nókó berem menȳiñ ebhen yi át̄oñ, b̄o mankem abhen b́áchí are b́abhák maknkay tontó éti eyi enyü ene yi át̄oñ. ²⁹ At̄oñ nyaka mb̄o mmu ane ár̄em emay, puyé mb̄o bat̄oñ ebhé Moses.

8

Yesu abú mmu ebhanákwa

(Mk 1.40-45; Lk 5.12-16)

¹ Yesu ánánjá nókó menȳiñ ebhen yi át̄oñ, ar̄o njie asēp amik. Beȳä bo b́abhó bekoño yi. ² B́ápé̄e ȳiñí, mmu ebhanákwa am̄ot atw̄o akwen yí bekak abho berem be, “Acha, mbák ok̄oñ, ðkway bek̄a me ntañ.” ³ Yesu anyabhe aw̄o at̄ok yi arem be, “Nk̄oñ bek̄a w̄o óntán, neme ene némay.” Témté wu, atañ. ⁴ Yesu arem ntá yi be, “Ké ghati ȳé mmu enȳiñ ene éfákáí, ke d́ók ntá nchiakap Mandem be yi anḡo be ebhanákwa ye émay. Anánj ámb̄yó w̄o, óndok, onchye ye akap ntá Mandem b́ékóño ebhé Moses. Ch̄oñ eȳo émbak enȳiñ ene ét̄oñ bo be ebhanákwa ye emay.”

Yesu abú mm̄betok mǖnti bat̄emé nen̄u Rom
(Lk 7.1-10)

5 Yesu afa are róη Kapřnaum. Agháká nókó aré, mmu amət ane áchí mŭnti eká batemé nenu Rom besa betay arək ntá Yesu, abho menikmæet ntá yi, 6 andeme nəkó be, “Acha, mmǎbetok awa achí anywóp bíñírí ne beyă bebe.” 7 Yesu akeme yi be, “Chəη ntwə nkə yi antaη.” 8 Ke mŭnti batemé nenu wu arem be, “Acha, mbíkí kway mmu ane ótwó eket eyi. Chié chí eyəη, chəη mmǎbetok wa antaη. 9 Nchí rem nə mbənyune menkwó mbǎη bǒ abhen, mbák mángátí me nkə enyiη, mbǎη beghok bhə. Ne mbǎη nkwó batemé nenu antene ya abhen mbák ngati bhə enyiη, bábhəη beghok mé. Yěntiki mmu wap ane ndémé be, ‘Dók’, áróη, ne yě agha ane ndémé be, ‘Twó’, átwə. Ne mbák ngátí mmǎbetok awa be, ‘Kə enyiη ene’, abhəη bekə yə.” 10 Yesu ághókó nəkó nə, abhak maknkay tontó. Ayibhiri mmæet, arem ntá bǒ abhen bákəηo yi be, “Diní ká be mbíkí re ghə yě mmu Israel amət ane ábhónó neka ne me enyu ene. 11 Diní ká be beyă bo báfù chəη bebhě menkem mántwə manchəkə ne Abraham ne Aisek ne Jekóp ndŭ menyie epă ndŭ nebhæere kefə mfay. 12 Ke chəη mánten bo abhen bábhónó nyaka bebhak ndŭ nebhæere Kefə Mandem nefi ndŭ ejuri. Aré, mámbak ndŭ kebho ne nenyie ámén.” 13 Yesu ayibhiri ye mmæet arem ntá mŭnti batemé nenu be, “Petnsem anywóp, yěntiki enyiη echi mbə enyu ónókó.” Nkúbhé mpok ane Yesu árəm nə, mmǎbetok wu atañ.

*Yesu abú beyă bǒmame
(Mk 1.29-34; Lk 4.38-41)*

14 Yesu arək achwe eket Píta, aghó nnə ngərə ywi bháré ne mbúép amæet. 15 Arək yi nékúmæet atək yi

ndũ awɔ. Mbúép wu ámay. Afate akɛ nenyíé abho mene Yesu. ¹⁶ Egháká nókó beku, bo b́aré sɔt beyǎ bo abhen befónó bebúbɛbɛ bésòṅori bhɔ mándɔk nɔkɔ ntá Yesu ne bhɔ. Yesu are sɔt chí eyɔṅonyu eyi amboko nɔkɔ befónó bebúbɛbɛ be méndó bhɔ, neambu nɔkɔ bɔmame. ¹⁷ Yesu akɛ menyíṅ ebhen ntá bhɔ be enyíṅ ene ndemekepinti Aisáya árémé nyaka ṅti yi émfú tetep. Aisáya arem nyaka be, “Asɔt mame ayese ne apɔkɔ besòṅori ebhesé.”

*Enyũ nepém nkonjo Yesu nébhónj bebhak
(Lk 9.57-62)*

¹⁸ Yesu ághó nókó beyǎ bo ndũ bátwó bákábhé yi, aghati baghɔk abhi be, “Sémpé ebhě manyu éne awu.” ¹⁹ Ntɔṅ ebhé Mandem amɔt arɔk ye ntá Yesu arem be, “Ntɔṅ, chɔṅ nkonjo wɔ yěntiki ebhak ene óròṅ.” ²⁰ Yesu akeme yi ne nekay be, “Besɔp bebhɔṅ babhok, kenɛn kébhón manyay, ke Mɛ Mmu mfú ntá Mandem mbíkí bhɔṅ ebhak beson ntí.” ²¹ Nkonjo Yesu achak arɔk ntá yi arem be, “Acha, dɔ kpík ndók mbémé Etaya.” ²² Ke Yesu akeme yi be, “Konó mɛ. Dɔ bawú mámbémé ngú wap.”

*Yesu akɛ mbúép atañataṅ akwen chák
(Mk 4.35-41; Lk 8.22-25)*

²³ Yesu arɔk achwe amem áchwí ne bakoṅo bhi ndu bépe berɔṅ ebhě manyu echak. ²⁴ Ndũ b́aròṅ, b́ápére ghó mbúép atañataṅ ábhó menu, mpérényen ebho bedep áchwí, manyíep anchwe nɔkɔ amem. Yesu abhak ndũ kenó. ²⁵ Bakoṅo bhi b́arók maneme yi barem be, “Acha, pemé bhese, sétwò gu anyén!” ²⁶ Yesu arem be, “Bácháy yi? Neka eneka néḡupsi necha!” Afate ye asáy mbúép ne mpérényen, nnyén

nekwen tiii. ²⁷ Bábhák maknkay tontó, babho berem be, “Ntiki enyũ mmu né? Yě chí mbúép ághòk yi, mpérényen éngok yí!”

*Yesu akũ befónó bebúbebu béró bõbati apay
(Mk 5.1-20; Lk 8.26-39)*

²⁸ Yesu arøk aghaka atú mmik bõ Gerása ebhë manyu echak. Bõ bati apay abhen befónó bebúbebu bésòṅori bhò, báfú ndũ nebhuéré manem ané bó báchòkò are, bátémeri yi. Bághò nyaka bo, mántoko bhò anet. Eká bo keperere fuét atú wu.

²⁹ Nèghó ane bágghó Yesu, babhò bebiik mándeme nòkò be, “Mmò Mandem, òbhõṅ ntiki ndak ne bheseé? Òtwó bechye bhese ntemsi ené mpok abhiki re kway?” ³⁰ Ereme nkwo bakók anyie nyaka kekwoṅ ne nebhuét wu.

³¹ Befónó bebúbebu ebhen bésòṅori bhò bébhó menik Yesu mmuet be, “Mbák ðbòk bhese, tó bhese chi ndũ nkwo bakók wu.” ³² Yesu aghati befónó bebúbebu bhò be, “Dók ká.” Béfú bõbhò amuet, berøk, bechwe ndũ nkwo bakók.

Bakók ankem bárókóri básep ndũ nkoko-njie dúgúdúgúdúgú bágúre anyén. ³³ Bõ abhen bábhàbheri bakók, bágghó nókó nò, bábúé, bárøk ndũ etøk ene echi kekwoṅ, baghati bho yéntiki enyih ne enyũ éfákárí ne bõ abhen befónó bebúbebu bésòṅori nyaka bhò. ³⁴ Etøk enkem émóko témté erøk étémeri Yesu. Mánik yi mmuet be ándó atú etøk eyap.

9

*Yesu abú mbéntí
(Mk 2.1-12; Lk 5.17-26)*

¹ Yesu áfá nókó atú Gerása, arøk, asot áchwí apé nnyén, apetnsem Kapřnaum, etøk ene yi áchòkò.

2 Bõfú bátwó ne mbéntí amət ane bápókó ndũ bekpaka ntá yi. Yesu ághó nókó enyũ neka enén bábhónó ne yi be abhəŋ betəŋ bebu mmu wu, arem ntá yi be, “Mówa, óké chay, mfónórí bebú ebhe.”
 3 Ekə mbək batəŋ ebhé Mandem abhen bachi are bábho berem ne mməét eyap be, “Arem kpát mbə bhé achi Mandem! Mandem aywinti ké ákway bэфónórí bebú mmu!”
 4 Yesu arinji nkaysi yap, abhép bhə be, “Ndaká yí bákəysi bebéptí menyin?
 5 Enyin ene échí wíkirik chí ene? Berem be, ‘Mfónórí bebú bhe,’ ke chi berem be, ‘Faté kə?’
 6 Ke chəŋ nkə mändinji be, Me Mmu mfú ntá Mandem mbəŋ betəŋ fá amik befonori bebú bho.” Arem ntá mbéntí wu be, “Faté, pəkó bekpaka bhe gure!”
 7 Mbéntí wu afate kperep, agure.
 8 Bo bághó nókó enyin ene efakari, bábhak maknkay tontó, babho bebíti Mandem mmú áchyé nkwa enyũ betəŋ ebhə.

*Yesu abhinji Mátio be ámbák nkoŋo ywi
 (Mk 2.13-17; Lk 5.27-32)*

9 Ené Yesu áró ebhak ene yi ábú mbéntí ákò, árəŋ, aghó mbebhé nkabhénti amət chəkə amem ekerébetik eyi. Aka nnyén be Mátio. Abhinji yí, arem be, “Twó, bhák nkoŋo wa.” Mátio afate, abho bekoŋo Yesu.

10 Etaré nókó, Mátio abhinji Yesu eket eyi. Anak mamæere bhi ne babhebhé nkabhénti bachak, ne bakú bebú bachak. Yesu, achəkə anyie nəkə nenýíe ne bhə, ne bakoŋo bhi nkwa.
 11 Bõnkwa Fárisi bághó nókó ndũ Yesu ányie nenýíe ne bhó, bábhó bebhep bakoŋo Yesu be, “Ndaká yí ntəŋ yweka ányie nenýíe ne menyũ böbhen?”
 12 Yesu ághók enyin ene bárəm, akeme bhə ne nekay be, “Bõ abhen

bápú me, bápú yan ngaŋ. Bõ mame ke báyan ngaŋ.” ¹³ Arémé nókó nó, arək ambi berem be, “Dók ká, mánu berinji enyin ene Mandem arémé. Arəm be básin be, ‘Enyin ene mǎyán chi be bo mángó ntínso ne bati, puyě chi akabhénya.’ Mbíkí twə bebhinji bõ abhen bakaysi be bachi chak besí Mandem be mámbák bakoŋo bha, ntwə bébhinji chi bo babúbabú.”

Bábhép Yesu ěti netarénsay ndũ menikmæet ntá Mandem

(Mk 2.18-22; Lk 5.33-39)

¹⁴ Mbək bakoŋo Jŋn Njwiti bárók ntá Yesu bábhép yi be, “Ndaká yí besé ne bõnkwə Fárisi sétare nəkə nsay ndu menikmæet ntá Mandem, ke bakoŋo bhe bápú kə nə?” ¹⁵ Yesu akeme bhó be, “Bákáysí bé bo bákway bechəkə nsónso ndũ epá nebhay ené mbäyngoré abhæet ne bhə? Nsé! Kε mpok ätwə ane báferε chəŋ mbäyngoré ntá yap. Ne chəŋ mäntare nsay mpok yə.” ¹⁶ Yesu arək ambi berem be, “Yě mmu apú kway besət ebhókónden nkə anchók mbok ndũ esí nden? Mbák mmu ankə nə, ebhókónden nkə éŋàti, enkə mbokó nden áchik ancha esí mbok. ¹⁷ Ne ntá bo abhen báfyε mmém ndũ bebhá nkwəbhanya, bápú fyε mmém bakə amem ebhá nkwəbhanya ene esi. Mbák mánká nə, ebha ésen, enchəŋə, ne mmem andək amik. Báfyε mmém bakə chi ndũ ebhá nkwəbhanya ene ekə. Mbák mánkə nə, mmem apú rəŋ amik ne ebha epu sen enchəŋə.”

Yesu aŋεmε mmə münti

(Mk 5.21-43; Lk 8.40-56)

18 Ενέ Yesu abhuet beghati bhō menyīη ebhen, bápéρε ghō mūnti bo Israel amot arək akwén yi bekak, abho berem be, “Eta, mówa agu néne. Chí móngoré. Nnikmuet, twó nyaná amō yi amuet, ne chōη ampētsem ndū nepém.” 19 Yesu afate ne bakoηo bhī bábho berōη ne mūnti wu. 20 Ενέ bárōη, ngoré amot afú Yesu ansem, arək petii, atək nkokoη nkú yi. Ngoré wu āfèρε nyaka manōη ndū mamié byo ne apay. 21 Akη nó mbonyune arem nyaka ne mmuet yi be, “Mbák ntək yě chi nkokoη nden Yesu, chōη ntaη.” 22 Yesu ayibhiri mmuet aghó yi, aghati yi be, “Mówa, kéchay. Neka ene ne me nékη otāη.” Témté wu ngoré wu atāη. 23 Yesu afuét ye are rōη ndū eket ene mūnti bo Israel wu. Agháká nókó aré, achwe anywóp, aghó bafě babhaη ne ngémtay bhō ndū bádī kebho ne beyāawat. 24 Aghati bó mankem be, “Fú ká kpík, mōne abhíkí gú. Abhure chí kenó.” Bó mankem béré way Yesu way. 25 Bō nneréket bátén nókó bhō nefi, Yesu arək kekwoη ne ngú wu, ákém yi ndū awó, mówu apētsem ndū nepém, afate. 26 Mbok έti ndak ane ataka atú etək wu ankem.

Yesu akη manémámik bati apay babho beghō mbaη

27 Ενέ Yesu áró nebhuet wu árōη ambi, manémámik bati apay babho bekoηo yi mámbik nəkō be, “Mmō Mfō Debhít, ghó bhese ntínsō!” 28 Mpok Yesu achwe anywóp, manémé amík bhō bákōηo yi aré. Abhép bhō bé “Mánókó be mēkwáy bekη mǎngó mbaη?” Bákéme be, “Acha, sénoko.” 29 Yesu atək ye amík ayap arem be, “Embák ne bhe mbō enyū mǎnókó.” 30 Amík ánéne bhō témté,

hapet babho begħo mban. Yesu asemti bhə be, “Bákké ghati yě mmu enyih ene efakari.” ³¹ Yě nó, bárovń nókó, mángati nəkó bho ndũ atú etək wu ankem enyih ene Yesu áká ntá yap.

Yesu akw mbók abho berem kepí

³² Bǝ-bhə bati apay bárov nókó Yesu, bǝfu basot mbók bárov ntá Yesu ne yi. Efónó ebúbw ke éká nyaka yi ákwéné kebħok. ³³ Yesu abók efónó ebúbw yə. Eró mmu wu, abho berem kepí témté. Beyǎ bo abhen bachi aré, babhak maknkay, bábħó berem be, “Sébhíkí re ghó ene enyu fá amem etək Israel.” ³⁴ Ke bǝnkwə Fárisi bárov rem chi be, “Chí mfo befónó bebúbeww ké áchyé Yesu betan bébok befónó bebúbeww.” *

Yesu aghə bho ntínso

³⁵ Yesu ákò nyaka amem betək begħo ne ndũ bǝbetək, antəń nəkó bho amem bekeré neníkímawet bo Israel. Ne angati nəkó bho Mbok Ndíndí ěti Kefo Mandem. Abù nyaka bo abhen bárovń ntá yi ne mame menyu ne menyu. ³⁶ Yesu ághó nókó ndũ ngémtay bho bátwə ntá yi, aghó bhə ntínso mbənyune báchi ndũ esəńəri, kebħón nkwak, mbə bághónəmən ane ábhíkí bhəń mbabħeri. ³⁷ Yesu arem ntá bakońo bhi be, “Mbuət beféere ebhi aya, ke bakũ betik bábħiki ya. ³⁸ Ník ye ka mmawet ntá Mandem mmu achi mbəńónki bé ántó bakũ betik mamfere mbwət ebhi.”

* **9:34** Ndón ane apu ndũ mbək basin amən tesáy.

10

Yesu ayap böbati byo ne apay be mámbák bönto bhi

(Mk 3.13-19; Lk 6.12-16)

¹ Ewak émot, Yesu abhiñi bakoño bhi bati byo ne apay, achye bhə betañ bébók befónó bebúbeyu ne ndũ bébú mame menyu ne menyu. ² Manyén bönto Yesu bhə bati byo ne apay achi be: Ané mbi abhak Símun. Nnyén eni nécháκ nébhak be Píta. Achák abhak Andru, manó Píta. Ne Jems ne mómáyi Jón, bš Sebedi. ³ Bácháκ bábhák Filip ne Batolómyo, ne Tómás, ne Mátio mbebhé nkabhénti, ne Jems mmə Alfeyos, ne Tadios. ⁴ Ne Símun, mfyě-betañ ndũ barakatək, ne Júdas Iskariot mmu áti nyaka Yesu.

Yesu ató bönto bhi bati byo ne apay nefi ndũ betik
(Mk 6.7-13; Lk 9.1-6)

⁵ Yesu abhiñi böbhə bati byo ne apay aghati bhə be, “Mětò bhe nefi ndũ betik. Ke báké rəñ ntá bo abhen bápú bo Israel, ne báké chwe ndũ yě etək Samária émot. ⁶ Dók ká chi ntá bo Israel abhen bachi mbə ághónəmen ané ánémé ebhi. ⁷ Dók ká mǎngati nəkə bhə be, ‘Mpok arəp kekwoť ané Mandem abhak ne bho mbə Mfə wap.’ ⁸ Bú ká bömame, nemé ká bawú, mǎmbu bš ebhanákwa nkwo. Bók ká befónó bebúbeyu be méndó bho. Nchyé bhe betañ ndu beku menyin ebhen nke sət nkáp. Dók yě ka ku bhə ntá bho kebhép bhə nkáp. ⁹ Mmu áké pəkó yěntiki enyũ nkáp amuet. ¹⁰ Mmu áké pəkó ebhá nekə, ne yě chí nkú ácháκ, ne yě chí nkwobhánya échák, ne yě chí ntém. Bo bábhəñ béchíe nkəbetik enyin ene yi ábhónó bébhón. ¹¹ Yěntiki etək ené bächuóbhé aré, yañ

ká esáyri mmu ane ábhónó ekon besyepti bhe eket eyi, mǎnchəkə ne yi kpáte mpok ane bǎrə etək eyə. ¹² Nəchwe ane bǎchwe anywóp, kaká ka bǝ abhen bachi are mǎndem be, ‘Áfók Mandem ámbák ne bhe.’ ¹³ Ne mbák básət bhe ne ekon, nik ka mməet be áfók Mandem ámbák ne bhə. Ke mbák bábhíkí sət bhe ne ekon, nik ka mməet be Mandem ánkém áfók ywi, kechye bhə. ¹⁴ Ne mbák bábhíkí syepti bhe ndü yě eket ne yě chi etək, kwet ka mfok ane áchí bhe bekak, mǎmfa are. ¹⁵ Nchí ghati bhe be, ewak ene Mandem átàn bǝ mmik, chon angó ntínso ne bǝ etək Sódóm ne abhen Gomóra encha bǝ etək ené bábhíkí sət bhe ne ekon.” *

Yesu aghati bǝnto bhi esəəri ené bábhónó bébhón (Mk 13.9-13; Lk 21.12-17)

¹⁶ “Ghók ká, Nchí to bhe ntá bǝ mmik mbə bǎghónómén nenti nkwə. Bák yé ka bǝ kénwáj mbə nnyó, mǎmbón bati pépép mbə bebhónó. ¹⁷ Sət ka mpok mbənyune bo bákém chon bhe mámfye amə bǝ bati etək, mǎndep manet ayeka amem bekeré nenikiməet ebhap. ¹⁸ Chon bo mánja bhe gbaka gbaka gbaka ntá bəgóbhanə ne bafə éti ya. Ne chon eyə énychye bhe mbi beghati bhə ne bǝ abhen bápú bo Israel Mbok Ndíndí éti ya. ¹⁹ Mpok básóré bhe ambi ndu bétán be, bǎké seme be, ‘Chon séndem be yi ne yě chí be chon séndem ná?’ Bǎké səəri mməet mbənyune mpok ánkwáy, Mandem ághati bhe enyín ene bábhónó berem. ²⁰ Nchí ghati bhe enyín ene mbənyune mpok yə, mēnyín ebhen bǎrəm bépú fu be anti. Éfónó mmu Mandem etayeka átò

* **10:15** Sódóm ne Gomóra: Chi betək ebhen Mandem átó nyaka ngo áson bhə éti beyá bebú bǝbhap.

kě ághàti bhe enyìḡ ene bǎbhóǵó berem. ²¹ Chəḡ manó anchye ntì manó ntá bǒbati be mángwáy. Chəḡ mbək bachi mánkə enyumət ne bǒbhap. Chəḡ mbək bhə mánte nenu ne bachi ne manə, mánkə be mángwáy bhə. ²² Chəḡ menyǔ bho menkem mámpap be ěti ya. Ke Mandem əpeme yěntiki mmu ane áté kpírí te ndǔ ngwentí. ²³ Ětək ene bo báchyè be esəḡori, fá ká aré áyák mǎndək etək échák. Dìḡ ká be bǎpú kway bekə ndǔ betək Israel menkem bekə betik ebha ené Me Mmu mfú ntá Mandem mbíkí re petnsem.

²⁴ “Mmǒkátí apu kway berìḡi enyìḡ ancha ntəḡ ywi. Ne mübetok apú cha chi-betok ywi. ²⁵ Ěchí enyìḡi maḡák be mánkə ne mmǒ ekátí mbə enyu bákú ne ntəḡ aywi. Ne échí enyìḡi maḡák be məbetok ámbák mbə chi-betok ywi. Mbák bo bákway béchik ntì kpát mámbiḡi me münti nneréket be Belsebul, ná ne be bǒneréket? Chəḡ mánychyè bhe manyén ané ábébhé áchá enə!”

*Mmu abhəḡ bécháy chi Mandem
(Lk 12.2-7)*

²⁶ “Bǎké chay yě mmu ane ápəbhe. Yěntiki enyìḡ ene bákútí, chəḡ mánene. Ne ené echi bhésé bhésé, chəḡ mánkə be bo mándiḡi yə. † ²⁷ Yěntiki enyìḡ ene ngátí bhe ansem ansem, ghatí ká bho kpǒḡóron. Ené bǎghókó ansem ansem, kó ka amfáy beket mǎndem be mmik nkem ángók. ‡ ²⁸ Bǎké chá y bǒ mmik. Bákway beway chi mməet nkwǎ. Bǎbhíkí

† **10:26** Belsebul: Mfə befóǵó bebúbəbə akəḡ bebheḡe tetep ane Mandem áyən bo mándiḡi. ‡ **10:27** Yesu yi be bakonḡo bhi babhəḡ beghati bo kpǒḡóron menyìḡ ebhen yi ághátí bhə ansem ansem.

bhəŋ betəŋ beku yěnyih ndu Efónó mmu. Mandem kě bābhónó bécháy. Yí ke ábhónó betəŋ bechye mmæet mmu ne efónó mmu esəŋəri amem nepingo. § 29 Pú mmu ákwáy beku bǎkenen bapay ne nkáp ane apu yěnyih? Yě nó, yě mósenen amət apú kway bekwen amik ene Etayeka mmu achi amfay abhiki riŋi. 30 Enyu yə ke échí ne bhe. Mandem aríŋí yě chí mpǎy bekaká emene ebhen béchí yěntiki mmu yweka anti. 31 Bǎké chay ye yěnyih ene bo bakway beku bhe. Besí Mandem, yěntiki mmu yweka abhəŋ menwəp tontó achá ngémtáy kenen.”

*Bǎ abhen bachi bǎ-Yesu
(Lk 10.8)*

32 “Yěntiki mmu ane árəm kroŋorəŋ besí bǎ mmik be yi achi mmu wa, chəŋ menkwó ndem besí Etaya mmu achi amfay ndü nywəp manyé, be mmu wu achi awa. 33 Ke mmu ane átáná besí bho be yi apu mmu wa, chəŋ menkwó ntaŋa besí Etaya mmu achi amfay be yi apu mmu wa.”

*Mbok Yesu átwə ne ákóré
(Lk 12.51-53, 14.26-27)*

34 “Bǎké kaysi be ntwə fá amik chi beku bo mámbák ndu kpák ne batí. Ae. Ntwə chi be bo mánú ne batí. 35 Ntwə beku bǎ abhen babhakanem mánú ne bachi bhap, abhén baghərə mánú ne manə ne baghərə mánú ne manǎ maném abhap. 36 Bǎmpap báfù chi eket mbǎŋ mmu. 37 Mbák əkəŋ etaye, ne yě chí máye əchá me, nó əbhíkí kway bebhak nkoŋo wa. Ne mbák əkəŋ mǎywe əcha me, nó əbhíkí kway bebhak nkoŋo wa. 38 Mmu

§ 10:28 Efónó nkwǎ épú gu. Mmæere eyi ke ágù.

ane ábhíkí ka beṛəkə ekotákátí eyi ankoŋo ndŭ bayarékak aya, abhíkí kway bebhak nkoŋo wa.
³⁹ Mmu ane areme be abhíkí riŋi me ndŭ áyàŋ be ámpémé mmuet yi, apú bhəŋ nepém enen tetep. Ke mmu ane áká bégu ʒti ya, ábhəŋ nepém enen tetep.”

Mandem akap yəntiki mmu ane ásət bakǎ betik abhi sayri

(Mk 9.41)

⁴⁰ “Yə agha ane ásət bhe sayri, ʒsət chi me. Ne yə agha ane ásət me sayri, ʒsət chi ʒta mmu átó me. ⁴¹ Mbák ʒsət mmu sayri mbənyune ʒríŋí be yi achi ndemekerǐnti wa, chəŋ Mandem anchye wə nkúbhé akap ane yi áchye ntá ndemekerǐnti ywi. Ne mbák ʒsət mmu sayri mbənyune ʒríŋí be ákú chi enyiy ene Mandem áyàŋ bo mankə, chəŋ Mandem anchye wə akap mbə mmu ane ákú enyiy ene Mandem áyàŋ bo mankə. ⁴² Diŋí ká be yə agha ane áchyé yə chí manyier bakwen ntá yə mmu amət ndŭ nkwo bəbha bhen mbənyune achí nkoŋo wa, diŋí be Mandem abhəŋ bechye yi akap.”

11

Jəŋ ató mbək bakoŋo bhi be mambép Yesu mmü yi achi

(Lk 7.18-35)

¹ Yesu ánánjá nókó beghati baghək abhi bati byo ne apay enyiy ene bə bábhóŋó beka, afa nebhuət yi achi ne bhə arək ndŭ betək Israel béchák ndu beghati bo Mbok Ndíndí.

² Mpok yo, Jəŋ Njwiti abhak ekerékenəŋ. Aghókó nókó menyiy ebhen Mpepe Mandem afyé nyaka

bariep be ätò ákà, ató mbøk bakoŋo bhi be mándók mámbép Yesu be, ³ “Wò ke óchí Mpepe ane Jõn áréme be ätwò, ke chi be sébhəŋ menoŋ mmu achak?” ⁴ Yesu akeme bhò be, “Pet ka nsem ghatí Jõn menyìŋ ebhen bãghókó bo bárèm, ne ebhen be babhəŋ bãghò. ⁵ Bãghok ne bãghò be manémámik bãghò mban nénéne, ne bakem báfáté bákò. Bð ebhanákwa bátán ne bachókó batú bãghòk mban. Bawú bápətnsem ndü nepém ne bo bãghàti bachébhəbho Mbok Ndíndí. ⁶ Èri echa ntá mmü ane ápú kwén ndü bebú èti menyìŋ ebhen mëkà.”

⁷ Ené bakoŋo Jõn báró báròn, Yesu abho berem ntá beyä bo abhen bátwò nebhet ane yi achi èti Jõn be, “Mpok bãròn nyaka awu amem baso, bãrók beghò ntiki enyü mmu? Bärək beghò mmu ane achi mbò ènsómanyiep ene babhép áfòk énkwén ene ebhe, ámfok enkwen ebhe échák ke? ⁸ Bärəŋ nyaka amem baso beghò yi? Mmu ane afyé berítí nden amuet ke? Bð abhen báfyè menyü nden ebhò bächòkò chi amem bekírí-bafò! ⁹ Ghatí ká me. Bärəŋ nyaka amem baso béghò ntiki enyü mmu? Ndemekerpinti? Echi tetep. Ke diŋi ka be mmu ane bãghó achá ndemekerpinti. Bè bãrók ye beghò kpik yi? Bärìŋi be bãròn nyaka chi beghò ndemekerpinti? Ke diŋí ka be, Jõn acha baremé kerpinti báchák. ¹⁰ Jõn kë achi mmu ane Ekáti Mandem érèm èti yi be,

‘Mandem arem nyaka be, Yiŋí, chəŋ ntó mpəkəntó wa wò ambi,

be ángókó mbi ywe ke óntwò.’ ”

11 Yesu arək ambi berem be, “Nchí ghati bhe be Jǝn Njwiti acha yěntiki mmu achak, ndũ bo abhen bágú ne abhen bachi nepém. Yě nó, yě chí mmu ane apu yěnyin ndũ mpáy bo abhen mányìè Kefǝ mfáy acha yi. 12 Bébhó ndũ mpok ane Jǝn Njwiti ághàti nyaka bho Eyoŋ Mandem beghaka echəŋ, Kefǝ mfáy kégò ne betəŋ ne mbək bho mánù béchwə are ne betəŋ. 13 Jǝn ápéere tó bǝ betik bhi, basin amen Moses ne amen baremé kepǝnti ərem nyaka ɛti Mpereme Mandem afyé bariəp be əto. 14 Mbák bəbhəŋ nti menoko enyin ene mǝrem, diŋí ká be sayri sayri mpok ane baremé kepǝnti bərəmé be Eláija ətwò, bərəm nyaka chi ɛti Jǝn. 15 Yě agha ane áyən beghok enyin ene mérəm, ántá batú ángók sayri.

16 “Chəŋ njenti mkpáká bho abhen echəŋ ne yi? Báchí mbə bǝ abhen báchókó neffisie bákə ntok. Eka ɛmət barem ntá abhen eka echak be,

17 ‘Sékwáy bakwáy nebhay be məmben nebhén ke bəbhiki bhen.

Sékwáy bakwáy newú, kebho bǝ kedil’

18 Jǝn Njwiti atwə nyaka antare nəkə nsay ndu menikməet ne mmem yi ke nyu. Yěntiki mmu are rem be, ‘Efóŋó ebúbə echí ne yi!’ 19 Mpok Me Mmu mfú ntá Mandem ntwó, nde nyie, nnyú nəkə ne bhe. Yěntiki mmu arem be, ‘Yiní nyiě menyiníníyé ne nyǝmém wu. Maməre bhi chi babhebhé nkábhénti ne bakǝ bebú bachak!’ Ke diŋí ká be menyin ebhen mmu ane ákəŋo mbi Mandem ákə ke bétəŋ be neriníndak enen néfú ntá Mandem nechi tetep.”

*Bð abhen bábhóǵó bétεmsi
(Lk 10.13-15)*

²⁰ Bð abhen báchí nyaka amem betok ebhen Yesu ákú beyǻ menyiní maknkay, bábhíkí tík nyaka nsem ndü bebú bhap. Ekε Yesu abho beji bhó andεme nokó be, ²¹ “Bé bo Korasín, chon émbép ntá yeka encha! Bé bo Betsáida, chon émbép ntá yeka nkwo encha! Mbó chí amem betok Táya ne Sídón ke nkú menyiní maknkay ebhen-ne nkε ntá yeka, mbú báfyé nden pyó, mánto batwóp anti tesáy, beton be bátisnsem ndü bebú bhap! ²² Nchí ghati bhe be, ewak ene Mandem átàn bð mmik, chon angó ntínso ne bð Táya ne Sídón encha bhe! ²³ Ne bé bho Kapénaum, bákaysi be bákway beyon mmuet, mánkó kpát mántok nebu? Nsé! Chon Mandem amese bhe amem etókó bawú! Mbó amem etok Sídón ke nkú menyiní maknkay ebhen-ne nkε ntá yeka, mbε yó ebhuet téé tǻ echon! ²⁴ Diní yé ka be, ewak ene Mandem átàn bð mmik, chon angó ntínso ne bð etok Sódóm ancha bhe.”

*Yesu yi bo mántwó ntá yi mambon neywǻmmet
(Lk 10.21-22)*

²⁵ Ndü mpok yó, Yesu ánikmuet be, “Eta, wó mmu óbhóǵó mfay ne mmik! Nchí chyε wó bakak ndü óró menyin ebhen mémbák bhésé bhésé ntá bariníndak ne ntá bo abhen bánínǵí beyǻ menyin. Onéné bhó oton kponoron ntá bo abhen bábhíkí rinǵi yényin mbó mǻmbó. ²⁶ Eta, enyu yó kǻ wambon óyáná be embak.” ²⁷ Yesu apet abho beghati bho be, “Etaya achyé me menyin menkem. Yǻ mmu abhíkí rinǵi mmu anε Mmó áchí ébhíkí fuet chí Etayi. Ne

yě mmu abhiki rinji mmu Eta áchí ébhíkí fuet chí Mýwi ne bō abhen yi áyábhé ndu bekú bō mándíní Etayi. ²⁸ Twó ká ntá ya, bē mankem abhen bǎpókó menwóptí batŭ besəŋəri ne bǎpəp, chəŋ nsebhe yə amik, nchyé bhe neywěmuet. ²⁹ Sət ka betik ebhen nchyé bhe, mǎngók menyih ebhen mětəŋ bhe mbənyune nchí kpák ndŭ epih eya ne neyohómuet népú me anti. Kə ka nó chəŋ mǎmbəŋ neywěmuet. ³⁰ Twó ká ntá ya mbənyune ntu áne mēchye bhe achi fuyak.”

12

*Enyih bábhébhé Yesu ěti nywəbhé neywěmuet
(Mk 2.23-28; Lk 6.1-5)*

¹ Ébhíkí tat, Yesu ne baghək abhi bǎré kə mámfuet nəkə amem nkĭ nchwifú ndŭ nywəbhé neywěmuet bo Israel. Nsay are nu baghək abhi. Ékə bábho békəep enyŭ nchwi yə, mányie nəkə. ² Mbək bōnkwə Fárisi bǎghó nókó nə, bǎré m ntá Yesu be, “Yihí, baghəkó bhe bákú enyih ene épú chak bekoŋo ebhé yese. Bákəèp nchwi ndŭ nywəbhé neywěmuet!” ³ Kə Yesu akeme be, “Bǎbhíkí re pay amem Ekáti Mandem enyih ene Mfə Debhít ákú nyaka ne bō abhen báchí ne yi mpok nsay ákémé bhó? ⁴ Achwe nyaka amem ekere Mandem, yi ne bōbhi, mányíe nenyíe enen báchyé ntá Mandem. Békóŋo ebhé, epú nyaka chak be yi ne bōbhi mányie nenyíe enə. Ndiere bachiákap Mandem kə bǎbhóŋó nyaka ngǎngan menyie nə. ⁵ Ne bérəŋ ambi, bǎbhíkí re pay amem ekáti Moses be bachiákap bákú betik amem ekerákap Mandem ndŭ nywəbhé neywěmuet kə? Eyə ékə be bó mánkwén ebhé ene

érèm be mmu áké kɛ betik ndũ nywɔbhé neywěmɛt kɛ? Bábhíkí rem be bɔ bákɛ bebá. ⁶ Nchí ghati bhe be, mmu achí fá ane áchá ekerákap Mandem. ⁷ Mandem ághàti bhesε mbɔ enyu échí amem ekáti yi be, yi árèm be, ‘Enyiη ene mǽyáη chi be bo mángó ntínso ne bati, puyě chi akabhénya. Mbɔ bě bǎriηi ntí beyɔη ebhen, mbɛ bǎbhíkí ji bǔ abhen békwené bérú ne bhɔ.’ ⁸ Diηí yé ka be Me Mmu mfú ntá Mandem ké mbónó berem enyũ mmu ábhónó bekɛ ne ebhé ene éyíηi nywɔbhé neywěmɛt.”

Yesu abú mmu awɔ ágú ndũ nywɔbhé neywěmɛt (Mk 3.1-6; Lk 6.6-11)

⁹ Yesu arɔk etɔk échák achwe amem ekeré nenikímɛtí eyap. ¹⁰ Mmu amɔt abhak amem ekeré nenikímɛtí eyɔ ane awɔ ywi ágú. Mbɔk bo bábhák aré abhen báyàη mbi bérém be bekwéné béchí ne Yesu. Bábhép Yesu be, “Ebhé yeεe érèm be épú chak bebu mmu ndũ nywɔbhé neywěmɛt kɛ?” ¹¹ Yesu akemε bhɔ be, “Ntiki mmu yweká ane, mbák abhəη ághónɔmen amɔt, ákwén nókó amem nepi ndũ nywɔbhé neywěmɛt, andɔ, keferε wu? ¹² Ná ne nkɔwəwəη mmu áchá ághónɔmen tontó? Eyɔ étòη be ebhé eyεεe épú káη mmu bekwak ntí ndũ nywɔbhé neywěmɛt.” ¹³ Yesu arem ntá mmu ane awɔ ágú be, “Nyabhé awó ywε.” Anyabhε, awó wu ápet atan, abhak mbɔ áchá. ¹⁴ Bónkwɔ Fárisi abhen bachi aré baghɔ nɔkɔ nɔ, báfú, bárók. Báte eyu, bati beway Yesu.

Epη ene nkɔbetik ane Mandem áyábhé

¹⁵ Yesu aríηi be báte eyu ndu beway yi. Afa, arɔk ebhak échák. Beyǎ bho bákónɔ yi, abú bo

mankem abhen mámè. ¹⁶ Yesu asemti bhə be báké ghati bo bachak enyih ěti yi. ¹⁷ Ěfákáří enyu yə be enyih ene ndemekepinti Aisáya árémé nyaka émfú tetep. Mandem aghátí nyaka Aisáya andem ěti yi be, ¹⁸ “Ghó ka mǎbetok wa ane njábhé. Chi Mǎnti wa ne mbǎh manák ne yi tontó. Chəh nkə Ěfónó ya émbák ne yi. Ne chəh yí ankə mǎngati maneréket bǎ mmik ankem be chəh yí ampeme bhə. ¹⁹ Apú bhak mbə mmu ane ánù be bo mángók yi. Apú bhak mbə mmu ane bǎghok eyəh eyi nefi. ²⁰ Yí ápú syep nkóré-tákó ane abho bewəsi, arəp chi bégu. Ne apú neme erónó ene bawet amay amem, éróp chi mandú ménémé. Enyu yə ké yi arəh ambi beghə bhə ntínso, kpáte yi ankə nkaysi ane achi tetep ansət awónem. ²¹ Ne chəh bǎ betókó mmik menkem mámbaka nti chi ne yi be ampeme bhə.”

*Bo bárém be betan Yesu béfú chi ntá Belsebul
(Mk 3.20-30; Lk 11.14-23)*

²² Ětáré nókó, bǎfú básət mbók bárók ntá Yesu ne yi. Ěfónó ebábə ke éká nyaka amík anémé yi ne akwén kebhook. Yesu abú yí, abho berem kepí, ne abho beghə mban. ²³ Bǎ mankem abhen bachi are babhak maknkay tontó, bǎbho bebhep batí, mándeme nəkə be, “Ěbhárémə Debhít né ke?” ²⁴ Ke bǎnkwo Fárisi bǎghókó nókó nó, babho berem be, “Chí Belsebul, mfə befónó bebúbəbə ke áchyé Yesu betan bébók befónó bebúbəbə be mémfú, méndó, bho.” Mmǔ achák apú! ²⁵ Yesu ariní nkaysi yap. Arəm ntá yap be, “Yěntiki etək ene ákóré áchí are ne bǎbati mánu nəkə ne batí, ébhón chi ménémé. Nneréket ane ákóré achi are ákwene kwen. ²⁶ Enyu yə ke echí ne kéfə Satan. Mbák Satan ábók Satan,

νά κεφῶ eki kétéee? ²⁷ Νε mbák nchí bók befónó bebúbεβυ chi ndũ betan Belsebul, bð bhεka básòt betan ághá bébók bhῶ méndó bhó? Έτι γῶ chῶη bó mántan be. ²⁸ Κε mbák, sayri sayri, mēbòk befónó bebúbεβυ chi ndũ betan Εfónó Mandem, nó Mandem anan achi nenti eneka mbῶ Mfῶ. ²⁹ Υἔ mmu apu kway bechwe amem eket ene mmũ ntantaη angép enyih, ampəkῶ, andək ne yó, mbák abhíkí yambi ankem yi angwət. ³⁰ Υἔ agha ane ápú ne me, achí chí mũmpap awa. Νε ye agha ane ápú kwak me menyokoti bho, ätakátak. ³¹ Dihí yé ka be, Mandem äfonori bebá ebhen bo bákà ne bebéptí menyih ebhen bῶ bárèm. Κε ápú fonori mmu ane árèm bebéptí menyih έti Εfónó Bedyere. ³² Mandem äfonori yé agha ane árèm ebéptí enyih έti nnyén ena, Με Mmu mfú ntá Mandem, κε ápú fonori mmu ane árèm ebúbυ έti Εfónó Bedyere. Mandem ápú fonori yi, yé ndũ mmiki ne, ne yé ndũ mmik nkῶ.”

*Ɔriηi enək chí ndũ kepem
(Lk 6.43-45)*

³³ Yesu arək ambi berem be, “Mbák enək éri, kepem eki nkwo kéri. Mbák enək ebhῶη neme, kepem eki nkwo kébhῶη neme. Mmu äriηi enək chí ndũ kepem eki. ³⁴ Bè befé, nó κε échí ne bhe. Ná berítí kepi kekway ye béfú be anyu ene bächí bð bebá? Enyih ene éjwí mmu anti, yó κε éfù yi anyu. ³⁵ Nkúbhé mbῶ enyũ menyih nkáp béjwi amem mókere nkáp, nó ké nkaysi ndíndí ájwí anti mmu ndíndí, ne beri κε béfu are. ³⁶ Dihí ká be, ewak ene Mandem átan bð mankem, yéntiki mmu ághati yí enyih ene ékú κε yéntiki epῶ eyῶη éfú yi anyu.

³⁷ Κεπι εκεν κέφù wə anyu kě yi ásat antán wə ewak émət. Mbák berítí κeπι κε κέφù wə anyu, ewak εγə, yi ärem be əbhíkí bhəη manyé. Ke mbák bebéptí κeπι κε κέφù wə anyu, ewak εγə, Mandem ärem be ókwēn manyé.”

*Bárém be Yesu ántəη erihí maknkay
(Mk 8.11-12; Lk 11.29-32)*

³⁸ Mbək batəη ebhé Mandem ne bənkwə Fárisi bárém ntá Yesu be, “Ntəη, təη erihí maknkay ene ékway betəη be betəη ebhe béfú ntá Mandem.”
³⁹ Yesu akeme bhə be, “Bebú ná ne mkpáká bho ane echəη! Bápú κə mbə enyü Mandem áyən. Báyan beghə chi erihí maknkay! Ke yě émət mpú təη be, ébhíkí fuet chi ene Jóna, ndemekepinti Mandem.
⁴⁰ Nkúbhé mbə enyü Jóna achi nyaka amem meniě nsí-ngo ndü manywəp arət, nó κε bábheme chəη Me Mmu mfú ntá Mandem, mbak amem nnem ndü manywəp arət. ⁴¹ Ewak ene Mandem átəη bə mmik, bə etək Ninive báfate mángati bhe be bākə bebú. Ewak εγə, bó bárem nə ntá yeka mbənyune bə bătik nyaka nsem ndü bebú bhap mpok Jóna ághátí bhə Eyəη Mandem. Néne, mmu achí fá néntí eneka ane áchá Jóna; yě nə, bəpu ka betiknsem ndü bebú ebheka. ⁴² Ewak Mandem átəη bə mmik, mfə ngərə ane áchí nyaka etək Shéba áfate andem be bākə bebú. Arem be bāké bebú mbənyune yi afu nyaka nekə nesie arək beghok menyih ebhen Mfə Sólomon átəη bho ne beyä nerihí κeπι. Ne nchí ghati bhe be mmu achi fá néntí eneka ane acha Sólomon, Yě nó, bápú ka beghok yi.”

*Εφόῖό εβύβυ ἐκway βερεtnsem ntá mmu
(Lk 11.24-26)*

⁴³ Βέρῶη ambi Yesu arem be, “Mbák mámbók εφόῖό εβύβυ ἐνδó mmu, ἐρωp chí bóηβοηbóη amem baso, ένjanη nάkά ebhak ene γά échwe. Mbák έbhíkί ghó ebhak bechάkά, ⁴⁴ έrēm be, ‘Chάη mpetnsem ebhak ene mfú.’ Ne ένάη έmpέtnsem, έngό be yě mmu apu amem esί eket eyi, ne be, mányά γά, bághókó sayri, ⁴⁵ εφόῖό εβύβυ εγά έrάη γε, ένsot beφόῖό beβύβεby béchák tándramot ebhen bébébhé becha γά. Bó menkem mendάk, menchwe mmu wu amuet, mémbak ne yi, nté yi ambép ancha ane mbi. Nά, kě έbhόῖό béfákari ne be bo beβύ abhen mkpák ane echάη.”

*Nnά Yesu ne bōmáyi
(Mk 3.31-35; Lk 8.19-21)*

⁴⁶ Ενέ Yesu árάη ambi βερεm menyίη ebhen yi ághati bho, máyi ne bōmayi bátwó bátee nefi, mánjanη nάkά βερεm kepí ne yi. ⁴⁷ Mmũ amot aghati Yesu be, “Máye ne bōmaye báchί nefi téé, báyanη βερεm kepí ne wά.” * ⁴⁸ Ke Yesu akeme mmu wu be, “Sayri sayri, máya chí agha? Ne ntiki bho bachi bōmaya?” ⁴⁹ Yesu asá awά ntá bakoηo bhi, arem be, “Máya chí bōbhen, ne bōmaya chí bōbhen. ⁵⁰ Bó abhen bákù enyίη ene Etaya mmu achi amfay áyanη bó manká, ke báchί maya, ne bōmaya.”

13

*Yesu atém nekay ntyěmbwot
(Mk 4.1-9; Lk 8.4-8)*

* **12:47** Nδónη ane ápú amem basinη amen tesáy.

¹ Nkúbhé nywəp enə, Yesu afú amem eket ene yi achi are, arək achəkə nekə manyu. ² Beyă bo bákónjo yi aré. Yesu arə bho tété, arək achwe, achəkə amem áchwí ené beyă böbhə báté angəkənyén. ³ Abho beghati bhə beyă menyiŋ ndŭ bakay be, “Ewak émət, nkwananki amət arək betak enyŭ nchwifú amem nki ywi. ⁴ Ené yi átək árən, mbək akwenti ndŭ móm̄bi ane áchí amem nki. Kenen kət̄wó kéb̄wópti nchwi yə nkem. ⁵ Achák akwenti ndŭ mmik setárébhé ane ntəp abhiki ya are. Awakari achak. ⁶ Ke mpok mmok afú, ásón yə ndŭ bakan ayi ábhíki kway bechwe amik sayri. Anin̄ti, awəsi. ⁷ Anefú akwenti ndŭ mmik ane táko nsense ágò are. Achak are gó, ke táko nsense agó áchet yə kpát agú. ⁸ Nchwi áchák akwenti ndŭ mmik ndíndí, achak, agó, achye beyă nchwi. Nchwi ayá acha ane bápí ndən besa betay, achák ndən besa berat, anefu ndən esa nsem byo.” ⁹ Ndŭ ngwenti, Yesu arem be, “Mmu ane áyən beghok, ántá batú ángók sayri.”

*Yesu aghati baghək abhi ntí ane yi átəm bakay
(Mk 4.10-12; Lk 8.9-10)*

¹⁰ Yesu ánánjá nókó betem nekăy nkwananki, baghək abhi bárók ntá yi bábhép yi be, “Ndaká yí óghàti bho menyiŋ ndŭ bakay?”

¹¹ Yesu akeme bhə be, “Mandem akə mändin̄i tetep ane áchí bhésé bhésé, ne eyə ékwak bārin̄i enyŭ yi ábhák ne bho mbə Mfə wap. Ke abhíki kə nə ne bo bachak. ¹² Mmu ane afyé ntí beghok menyiŋ ebhen métən əjwimem. Mэкə yi andin̄i beyă menyiŋ bechak. Ke mmŭ ane apu fyə ntí, yě chi mandú enyiŋ ane yi arin̄i básət ntá yi. ¹³ Ntí

ane nchí ghati bhə menyin ndũ bakay achi be,
 báyiŋi ke bápú ghə, ne bəghok menyin mbə be bápú
 ghok, ne bápú jwimem. ¹⁴ Bǒbhen, bákù enyin
 ene ndemekepinti Aisáya áréme nyaka émfú tetep.
 Mandem akə nyaka Aisáya andem be,
 ‘Chəŋ mǎngoko ghok beyəŋ ebha ke bápú jwimem
 wáwák;

chəŋ mǎnjini yini ke bápú ghə,

¹⁵ Echí enyu yə mbənyune batí bǒbhen ákə bārəp
 bechiŋtí bho,
 báchí mbə bǒ abhen batú ábé bhə ne bapu pereg
 yán beghok yěnyin,
 báchí mbə bo abhen bákútí amík
 be báké ghó mban,
 ne bé batú yap áké ghók yěnyin,
 ne be báké jwimem,
 mantwə ntá ya, mbú bhə.’ ”

¹⁶ Yesu arək ambi berem be, “Ke mbák chí bhe,
 éri ntá yeka echa, mbənyune amík ayeka ághə
 mban, ne batú yeká ághòk mban. ¹⁷ Nchí ghati
 bhe be, beyǎ baremé kepinti ne bǒ abhen báchí
 chak besí Mandem bábhón nyaka ekwak beghə
 menyin ebhen bǎghə ke bə keghə bhə. Bábhón
 ekwak beghok menyin ebhen bǎghòk, ke bábhíkí
 ghok bhə.”

Yesu aghati baghək abhi ntí nekáy ntyəmbwət

¹⁸ Yesu arək ambi berem be, “Ghók yé ka enyin
 ene nekáy mmu ane ataka mbwət nétəŋ. ¹⁹ Mbuət
 ane ákwéntí ndũ mómbi ane achi amem nki,
 até ndũ mmu ane ághókó Mbok Ndíndí žti enyu
 Mandem ábhak Mfə ywi, ke yi ke jwimem, Satan

atwó ye afəŋə mbok ane Mandem ápi amem nti eni. ²⁰ Mbuət ane ákwéntí ndü mmik setárébhé até ndü mmu ane ághòk Eyəŋ Mandem, anoko témté ne beyä maŋák. ²¹ Ke yi kebhoŋ bakan amik. Ante kákáti ndu mómbiŋi mpok. Ke mpok esəŋəri étwó ne bo mámbə menyok yi éti Eyəŋ Mandem ene yi anoko, amfere amə témté. ²² Ne mbwət ane ákwéntí ndü mmik tákə nsense, até ndü mmu ane ághòk Eyəŋ Mandem, ke básémé éti menyih mmik atwó nókó yi anti, ne ngonó nkáp, angəkəntik Eyəŋ Mandem ene echi are, Eyəŋ Mandem yə kekwak yi ndü nepém eni. ²³ Mbák chi mmu ane ághòk Eyəŋ Mandem anjwimem, émbak yi anti, achí mbə mbwət ane ákwéntí ndü mmik ndíndí, achak, ágó sayri, achye beyä mbwət nkə. Ne nsáy Eyəŋ Mandem ndü nepém mmu achi mbə mbwət nkə ane áyá áchá ane bápí, ndəŋ esa nsem byo, achák ndəŋ besa berat, ne anefu ndəŋ besa betay.”

Yesu atéμ nekay tákə ane mümpap ápi

²⁴ Yesu atéμ nekay néchák be, “Mbák Mandem ambak ne mmu mbə enyü Mfə ábhák ne bəbhi, nepém eni ébhák mbə nki ané mmüfu ápi nchwi. ²⁵ Ke mümpap arək ne beti ené bo bábhəre kenó, aták nchan, arək ebhak eyi. ²⁶ Mpok nchwi ágó, abho menyu kepem, ke bágó nchan aré. ²⁷ Bakə-betik báfá bárók ntá mbəŋónki barem be, ‘Eta, pú nchwi ke sépi amem nki? Nchan éfu aré fá?’ ²⁸ Akeme bhə be, ‘Mümpap ké ápi nə nchan eyə.’ Bábhép yi be, ‘Séndók sémféré yó éndəp chi nchwi yəyə ké?’ ²⁹ Mbəŋónki akeme bhə be, ‘Dš ká. Mbák mändók beferə nchan eyə, bəkway béfere

mbək nchwí nkwo. ³⁰ Dǎ ká yə ambak, mpok ánánj ánkwáy, chəŋ ndem bǝ abhen báfèrè nchwí ebhí mánjámǝ mamfere nchan eyə mányokoti ndǔ nebhet amət, mánsónj. Ke mǎmfere nchwí mǎmbure anywóp.’ ”

*Nekay sepem mónək ane bábhìjǝ be móstat
(Mk 4.30-32; Lk 13.18-19)*

³¹ Yesu atém nekay néchák be, “Kefə Mandem fá amik kechi mbə sepem mónək ane bábhìjǝ be móstat, ane bápí amem nki. ³² Sepeme mónək móstat séchí níjíníjǝ tontó, ke mbák sénchák, sengo, sébhak nnet mónək ane áchik. Kenen kéntwə kente manyay ndǔ batabhe yi.”

*Yesu atém nekay yís
(Lk 13.20-21)*

³³ Yesu atém bhə nekay néchák be, “Kefə Mandem fá amik kechi mbə yís ane ngərə ásóré achemti ne nchán fláwa érat. Mandu yís wu akə fláwa nkem amwət, kpát ajwi ndǔ enyij ene yi achi are.”

*Ntí ane Yesu átémé bakay
(Mk 4.33-34)*

³⁴ Yesu aghati bho menyij ebhen menkem chi ndǔ bakay. Yi ke ghati bhó yěnyij ene yi abhiki tém nekay. ³⁵ Atém bakay betəŋ be enyij ene ndemekerpǎnti Aisáya árémé nyaka be chəŋ emfakari, éfákárí. Aisáya arem nyaka be, “Chəŋ ngati bhə menyij chi ndǔ bakay, chəŋ ntəŋ bə menyij ebhen Mandem ákə mémbák bhésé bhésé, te ndǔ nebhomik.”

Ntí ane Yesu ateme nekay tákò mbúmbu ne bakòndik

³⁶ Yesu arò ye beyä bö abhen bachi nefi, aròk achwe anywóp ne baghòkó bhi. Aré, baghòkó bhi barem ntá yi be, “Eta, ghatí bhese ntí nekäy nchanj.”

³⁷ Yesu akeme bhò be, “Me Mmu mfú ntá Mandem kě nchí mmu ane ápí nchwi amem nki. ³⁸ Nki chí mmik nkem, ne nchwi chi bo abhen Mandem áchí Mfò wap. Nchanj chí bö Satan. ³⁹ Mũmpap ane ápí nchanj chi Satan. Mpok ane báfère mbwot ebhi chí nemäy mmik, ne bakü betik abhen báfère mbwot ebhi chí bòángel Mandem. ⁴⁰ Nkúbhé mbò enyü báféré nchanj, mányokoti nebhuet amot básón, enyu yò ke ébhónó béfákari mpok mmik ámay. ⁴¹ Mpok yò, Me Mmu mfú ntá Mandem, nchí to bòángel bha mämferè yěntiki enyij ené étwò ne bebú, ne yěntiki nkü bebú ndü nkwo bo abhen me nchí Mfò wap. ⁴² Bòangel bha báfère bhò mämese amem nepingo. Aré, bábhàk ndü nedí kebho ne nenyié ámén. ⁴³ Mpok yò, bo abhen bachi chak besí Mandem báhò mbò mmok ndü nebhuet ane Etayap achi Mfò. Yěntiki mmu ane áyàn beghok enyij ene mërèm, antá batú ángók sayri!”

Yesu atém nekäy enyij beyä nkáp ene echi bhésé bhésé

⁴⁴ Yesu atém nekay néchák be, “Kefò Mandem kechi mbò enyij beyä nkáp ene echi bhésé bhésé amem nki. Mmu amot ághó nókó yò, apet bhese yò sayri, arò, aròk ne beyä manák, ati yěntiki enyij eyi, asot nkáp, aku nki wu.”

Nekäy ntay enen beyä nkáp

⁴⁵ Yesu atém nekay néchák be, “Kefo Mandem kéchí mbə nkəsíe ane áyàñ beku batay beyä nkáp. ⁴⁶ Aghó nókó némót enen neyá nkáp tontó, arək atí yěntiki enyiy eyi, aku ntäy beyä nkáp enə.”

Yesu atém nekay asi

⁴⁷ Yesu apət atém nekay néchák be, “Kefo Mandem kechi mbə beyä nkáp ané báguébhé anyén ne ákém nsi menyu ne menyu. ⁴⁸ Asi ájwí nókó ne nsi, báya bákó ebhi, bachəkə amik bayap nsi ene eri, báfyé ndü menyiy. Bato ené ébhíkí ri. ⁴⁹ Enyu eyə ke ébhək chəñ mpok mmik ámay. Bəangel bätwə, mámfere bakü bebú ndü nkwo bə abhen bachi chak besí Mandem, ⁵⁰ mámfyé amem neplingo. Aré, bábhak ndü nedí kebho ne nenyie ámén.”

Barak akə ne ané así

⁵¹ Yesu abhép baghəkó bhi mbák bájwimem ndü menyiy ebhen yi ághátí bhə menkem.

Bákéme yi be bajwimem.

Nku Nsí ne Nku Nkə

⁵² Yesu arem be, “Yěntiki ntəñ ebhé Mandem ane ághókó, áriñi enyü Mandem ábhák ne bho mbə Mfə wap, achí mbə mbəñóket ane áfère menyiy bekə ne ebhen besi amem móket ane yi ábháré menyiy.”

Babyak Yesu etək Násáret

(Mk 6.1-6; Lk 4.16-30)

⁵³ Yesu anaña nəkə betem bakay yə ndu betəñ bo menyiy, afa atú etək wu. ⁵⁴ Apətnsem etək eyi Násáret. Ené yi átəñ Eyəñ Mandem amem eket ene nenikímæet eyap, bo bábhak maknkay tontó. Bábhó bebhep bati be, “Aré bhəñ enen enyü neriyíndak fá? Aré bhəñ betəñ fá ndu bekə berem

menyinjí maknkay enyu ene? ⁵⁵ Pú mmǒ nchwě menək né? Pú María kě achi máyi? Pú Jems, ne Joséf, ne Símun, ne Júdas, chi bǒmayi abhen babhakanem? ⁵⁶ Pú bǒmayi abhen baghǒré báchí fá mankem nebhuet amot ne bhese? Aré bhəŋ enyũ nerinjíkepi enen, ne enyũ betan ebhen fá?” ⁵⁷ Ekə bare byak yi byak.

Yesu aghati ye bhə be, “Bo báchyè ndemekerǐnti Mandem kenókó yěntiki ebhak. Ndiere etək eyi, ne ndũ nneréket ywi, ke bápú chyə yi kenókó.” ⁵⁸ Těndu bó bábhíkí bhəŋ neka ne Yesu, yi kekə beyǎ menyinjí maknkay amem etək eyi Násáret.

14

Enyu báwáy Jǒn Njwiti (Mk 6.14-29; Lk 9.7-9)

¹ Mpok yə, Hérəd abhak mmu ane ákəm atú Gálili. Aghókó nókó ɛti menyinj ebhen Yesu ákə, ² arem ntá bakǎ betik abhi atú Gálili ɛti Yesu be, “Jǒn Njwiti ke aperensem ndũ nepém. ɛti yə kě yí ábhónjó betan bekə menyinjí maknkay.” ³ Hérəd akaysi be Yesu chi Jǒn Njwiti ɛti enyinj ene yi ákə nyaka ntá Jǒn. Achyé nyaka eyəŋ, bákém Jǒn, bagwət, ne báfyé yi ekerékenəŋ bekoŋo enyinj ene ngərə ywi Heródias áyàn. Heródias ayámbi achi nyaka chi ngərə Fílip, manə Hérəd, ke Hérəd ǎsət yi ndũ nebhay. ⁴ Hérəd ǎsóre nókó Heródias ndũ nebhay, Jǒn aré ghati yi be, “Ebhé eyese bo Israel ebhiki ka be ómbay Heródias ngərə mómáye.” ⁵ Hérəd áyàn nyaka berem mángwáy Jǒn, ke are cháý bǒ abhen yi achi münti wap. Bo Israel mánoko nyaka be Jǒn achi ndemekerǐnti Mandem. ⁶ Ke ewak Hérəd

ánáká epă nebhe eyi, mmă Heródias ane môngoré abhén nebhen sayri besí bo abhen bachi ndü epă yo. Nebhén eni nekü Hérød abhəŋ beyă manák, ⁷ kpát Hérød ayiki be, “Chəŋ nchyé wə yěntiki enyih ene ýàŋ nchyé wə.” ⁸ Békóno enyih ene máyi aghati yi, arək arem ntá Hérød be, “Chié me ntí Jŋn Njwiti amem nchán myákátí-ne néné!” ⁹ Mfə Hérød apəp! Ěti neyiki ane yí ayiki nyaka besí mankə abhi échá yi beyibhiri eyəŋ eyi. Achye ye eyəŋ bé batemé nenu mankə mbə enyü mmă Heródias áyàŋ. ¹⁰ Akü ye bárək ekerékenəŋ, bafere ntí Jŋn Njwiti, ¹¹ báfyé amem nchán myákátí, bárək bachye ntá mmă Heródias. Asət, arək achye ntá máyi. ¹² Bakonó Jŋn bárək, basət erené Jŋn barək, babhemé. Bárək ye baghati Yesu enyih ené éfákárí ne Jŋn.

Yesu adík ngemntay bho

(Mk 6.30-44; Lk 9.10-17; Jn 6.1-14)

¹³ Yesu ághókó nókó mbok newú Jŋn, afa, bárək bachwe amem áchwí, babho berəŋ ndü nebhet ane yě mmu achak apu. Áyàŋ nyaka be mámbák bəbhə. Ke mpok bo bəghókó be yi asət áchwí ärəŋ, báfá betək ebhap, babho bekonə yi ne bekak. ¹⁴ Yesu áfú amem áchwí, akó ebhi. Aghó beyă bho, ntínso nékém yi ne bhó. Abú abhen mámè. ¹⁵ Ěgháká nókó beku, baghəkó bhi bárək ntá yi barem be, “Nywəp nénaŋ nerəŋ, ne nebhet ane chi ebhi. Ghatí böbhen be mándók ndü böbetək abhen báchí fá kekəwət manku enyih ményie.” ¹⁶ Yesu aghati baghəkó bhi be, “Ntí apu beghati bhə be mándók mánjəŋ nenyíé. Bě babhəŋ, chyě ká bhə nenyíé mányíé.” ¹⁷ Bákémé yi be, “Sébhəŋ chi böbekpəkó bret batay ne nsi epay. Enyih echak épú”.

18 Yesu aghati bhə be, “Twó ká ne bhə.” 19 Aghati ye beyă böbhə be manchəkə amik ndü tákə. Asot ye bekpəkó bret bhə bétáy ne nsi epay. Ayon amik mfay. Achye bakak ntá Mandem, abho bébókóti bret wu anchye nəkə ntá baghəkó bhi be mánkóré ne nsi ntá beyă böbhə. 20 Yěntiki mmu wap anyié kpát ajwi. Baghək Yesu mányókóti nenýié enen nerəbhe. Néjwí bekay byo ne bepáy. 21 Mpáy babhakanem abhen manyié bret wu ne nsi eyə ábhák mbə nka etay, kefyé baghərə ne bhə.

Yesu are kə amfānyén
(Mk 6.45-52; Jn 6.15-21)

22 Ebhíki tat, Yesu aghati baghəkó bhi be mándók mánchwe amem áchwí, mámppe nnyén manjambi ndü ebhé manyu echak. Arəp ansem beku beyă bo bhə abhen bachi are mangure. 23 Anáná nókó beku nə, akó amfáy njie aywíntí ndu menikmæet. Beti begú bétémeri yi are. 24 Mpok yə, áchwí ane ápókó baghəkó bhi anan arənyaka nekə nesie befu angəkonyén. Mbúép atanataŋ ere fú bhə ambi. Ekú mpérényen eya écha, bə mánu nəkə ne yə. 25 Befæet nkárénká éráť beghaka nkárénká étandat betí Yesu abho bekə amfānyén berəny betemeri bhə. 26 Ke bághó nókó ndü yi ákə amfānyén átwò, bécháy békém bhə tontó. Bábhə bebik, mándeme nəkə be, “Chí efónó-ngu! Chí efónó-ngu!” 27 Témťé wu, Yesu afyé bhə nti arem be, “Chí me, báké chay!”

28 Píta akeme yi be, “Acha, mbák chí wə, chyě eyəny be nsép anyén, nkə, ntemeri wə.” 29 Yesu akeme Píta be, “Sep twó.” Píta afú amem áchwí asepy anyén abho bekə andəkə nəkə betemeri Yesu. 30 Ke ághó nókó ndü mbúép ákə mpérényen ékə te amfay ke

ένσερ, abho becháy ne abho begure anyén témté. Abík ye arem ntá Yesu be, “Acha, pemé me!” ³¹ Yesu asá awó témté akem yi arem be, “Píta, neka ene négupsi necha! Ndaká yí ómákátí be mēkwáy beku wó ónkó amfányen?” ³² Yesu ne Píta bákó nókó ndu áchwí, mbáép wu ákwen. ³³ Baghək Yesu babho ye bēkwén yi bekak, ndu bechye yi kenókó, mándeme nókó be, “Teter, ochí Mmó Mandem!”

*Yesu abú bōmame
(Mk 6.53-56)*

³⁴ Yesu ne baghəkó bhi mánánjá nókó bepe manyu, bákó ebhi, atú Genésaret. ³⁵ Bo abhen bachi atú etók eyó báríní bé Yesu achi are. Bátó eyon mbánkem beku bo mántwó ntá yi ne bōmame. ³⁶ Bo abhen bárónó ntá Yesu ne bōmame bhap, mánikmæet bé yi andó bōmame mántók yě chi nkokon nden ayi. Ne yěntiki mmu ane ánú átókó nkokon nden Yesu, atan.

15

*Βερίηí bho ne bebhé Mandem
(Mk 7.1-13)*

¹ Étáré nókó, mbək bōnkwo Fárisi ne baton ebhé Mandem báfú Yerúsalem bárók ntá Yesu bábher yi be, ² “Ndaká yí baghəkó bhe bápú kono bepiη ebhen bachĩmbi bhesε? Bápú so amó ke manyíε nenyie.”

³ Yesu akeme bhó be, “Ne ndaká yí bārò bebhé Mandem, mánkonon nókó chi menyin ebhen bachĩmbi bheka baton? ⁴ Mandem arem be, ‘Chié étáye ne máye kenókó’ ne be ‘Yě agha ane árēm ebéptí eyon ntá etayi, yě máyi, bábheron beway yi.’

⁵ Ke băghàti bho be, ‘Mbák mmu ándém ntá etayi,

yě máyi be, “Nsot enyiñ ené mbónó mbú bekwak wò ne yò, nchyé ntá Mandem”, ne bé yi abhiki bhəñ bechye máyi, yě etayi kenóókó,’ ⁶ nó bábyak bebhé Mandem, ne bǎbhàre chi bepiñítok. ⁷ Bě bǒ betábhá! Ndemekerpinti Aisáya arem nyaka ndak aywi tetep ěti yeka! Aghátí nyaka bho be Mandem arem be,

⁸ ‘Bǒbhen báchyè me kenóókó chi ne beyəñónyu bhap,
bati yap asap nekò ne me.

⁹ Kenóókó ekən báchyè me kechi chi ndéndem,
mbonyune bebhé ebhen bakwǎñwan báfyé, ke
bò bátəñ bho mbò be bechi Eyəñ eya.’ ”

*Enyiñ ene ényəp mmu
(Mk 7.14-23)*

¹⁰ Yesu árémé nókó nó, abhiñi beyǎ bo abhen bachi aré arem be, “Tá ká batú mǎngok enyiñ ene mbónó béréme, mǎñjwimem! ¹¹ Puyě enyiñ ene échwè anyu ké ékù mmu áké bhák pépép besí Mandem. Enyiñ ene éfú mmu anyu ke ékù mmu áké bhák pépép besí Mandem.”

¹² Yesu árémé nókó nó, bakoño bhi bákóókósi mməet ne yi, barem be, “Eta, oríñí nó be ndak ane órémé áku bati ábè bǒnkwo Fárisi?” ¹³ Yesu akeme bho be, “Chəñ mǎngwəp yěntiki enyiñ ene Etaya mmu achi amfay ábhíkí pi, mámfere. ¹⁴ Dǒ ká bho awu! Báchí chí manémámik abhen báyan beya bho mbi. Ne mbák nnémámik ánjá nti nnémámik mbi, bó mankem bákwen amem nepi.”

¹⁵ Píta arem ntá Yesu be, “Eta, ghatí bhese ntí nekay enen.”

16 Eká Yesu abhép bhə be, “Bě nkwó bǎbhíkíre jwimem ndũ menyih ebhen méréme? 17 Bǎbhíkí rih be yěntiki enyih ene mmu afyé anyu, énsép yí menie, ǎjì yə amferé? 18 Ke yěntiki enyih ene éfù mmu anyu, éfù yi chi anti, ne yə kě ékwày bekə yi áké bhak pépép besí Mandem. 19 Nə chi be amem nti mmu kě nkaysi mbəmbə áfù, antó mmu ndũ bebéptí menyih mbə beway mmu, bekwen berwəp, kebharé eken bə abhen bǎbhíkí bhay bati, ne aghép, ne bété ntísie ákwáré, ne bérémb bebéptí menyih éti mmu ndũ bechənti nnyén eni. 20 Menyih ebhen ke békə mmu áké bhák pépép besí Mandem. Menyie nenyíe keso amə, apú kə be mmu áké bhák pépép besí Mandem.”

*Yesu abú ngərə ane apu mmu Israel
(Mk 7.24-30)*

21 Yesu afa ye atú Gálili ne bakoŋo bhi, bārək ndũ atú etək ane achi kekwt Táya ne Sídon. 22 Ngərə amət abhak atú etək wu ane apu mmu Israel, ke abhak mmu Kánǎn. Arək ntá Yesu, ambik nəkə be, “Acha, mmə Mfə Debhít, ghó mé ntínsó! Éfónó ebəbə éśəŋəri mowa tontó.”

23 Yesu ke kemé yí yě eyəŋ. Ne bakoŋo Yesu baghati Yesu be, “Bók yi andók. Achyè bhese esəŋəri.”

24 Yesu akemé be, “Mandem ato mé be ntwə nkwak chi bo Israel, bǎghónəmén yi ane ánémé ebhi.”

25 Ke ngərə wu arək akwén bekak Yesu are nik yi mməet andemé nəkə be, “Acha, kwak me.”

26 Yesu akemé yi be, “Épú chak besət nenyíe bhə mánchyé ntá mmú.”

27 Ngwéré wu arem be, “Acha, échí tetep, ke mpok mmu ányíe nenyíé, apú kán mmú be éké nyie bechokotí ebhen bákwwènti amik.”

28 Yesu akeme ye yi be, “Ōchí ngwéré ane óbhońjó neka ne me tetep, ne chon Mandem anka ntá yèntiki enyiyi ene óyàn.” Témte wu, móywi atan.

Yesu abú beyä bho bachak

29 Yesu afa ye atú Táya ne Sídon apetnsem angoko manyu Gálili. Akó, afuét aré, akó achoko ambi njie.

30 Beyä bho babho beron ntá yi ne bómame, ne bakem, ne bo abhen bachi bhure, ne manémámik, ne babhók ne bómame báchák, mámbure noko bhó besí bhi. Abú bhó mankem. 31 Manyu áchók bō abhen bachi are ndū bágħó bé babhók bábho berem keri, ne be bō abhen bachi bhure báfate kperep, ne bakem bábho beko, ne manémámik babho begho mban. Bábħó bebiti Mandem, Mmu bo Israel báchyè kenókó.

Yesu adik nka bo enwi

32 Yesu abhij ye bakojo bhi arem be, “Ntínso nékè̄m me ne bōbhen. Báchí fá ne me ndū manywop arat, ne bábħíkí bhón yènyiyi menyie. Mbíkí yán berō bō mandak kenyie nenyíé mbonyune bákway begu nsay ambi.”

33 Bakojo bhi bábħép yi be, “Etak épú fá, chon sémbón nenyíé enen nékway beyä bōbhen fá?”

34 Yesu abhép bhó be, “Bābhon bekpakó bret afo méní?”

Bákéme yi be, “Sébhon bekpak tándramot, ne bāru nsi.”

35 Yesu achye ye eyon be bó mankem mánychókó amik. 36 Asot ye bekpakó bret ebho tándramot ne

nsi. Achyé nókó bakak ntá Mandem, abho bébókóti bhə anchye nəkə ntá bakoŋo bhi, bé mánkóré ntá bōbhə. ³⁷ Yěntiki mmu anyié ane ákwáy yi. Bakəŋo bhi bábwəpti nenyíé enén néróbhé. Néjwí bekay tándrámət. ³⁸ Mpăy babhakanem abhen mányíé nenyíé enə abhak mbə nká enwi kefyé mǎmbə ne baghəré.

³⁹ Yesu aghati ye bhó bé mángúré. Bo mankem báróŋ nókó, asep anyén ne bakoŋo bhi, asət áchwí arək atú Magádan.

16

Bábhép Yesu erinjí maknkay (Mk 8.11-13; Lk 12.54-56)

¹ Ewak émət, bōnkwə Fárisi ne bōnkwə Sádusi bárók ntá Yesu bərə yan mbi memə yi. Bábhép yi ankə enyinjí maknkay ené ébhak mbə erinj ené étəŋ be betəŋ ebhi béfú chi ntá Mandem. ² Yesu akeme bhə be, “Mbák mmok áném beku, nebu némbak chuuu, be bǎrəm be, Chəŋ nywəp nendi mbore. ³ Ne mbák nywəp nénjí nebu néngiri, bǎrem be, ‘Chəŋ nywəp némbép tontó.’ Bǎrinjí béyinjí nebu mǎndem mbák manyiep ákwen chəŋ, ne mbák apu kwen. Ke bǎghə mēnyinj ebhen béfákari echəŋ, be kerinjí ntí ane bə béfákari. ⁴ Bebé ná ne mkpáká bho ane echəŋ! Bápú kə mbə enyü Mandem áyàn. Báyan beghə chi erinjí maknkay! Ke yě émət mpú təŋ be, ébhíkí fuet chi ené Jóna, ndeməkəpinti Mandem.” Yesu árémé nókó nó, arə bhə, arək. *

* **16:4** Sádusi: Bo Sádusi babhiki noko nyaka be chəŋ bawú mámpetnsem ndú nepém.

*Yís nkwɔ Fárisi ne Sádusi
(Mk 8.14-21)*

⁵ Bakoŋo Yesu bápé barək ebhě manyu echak, baghɔ be baghəkɔntik beɔkɔ bret. ⁶ Yesu aghati bhɔ be, “Sɔt ka mpok ne yís ane bɔnkwɔ Fárisi, † mǎnsɔt mpok ne yís ane bɔnkwɔ Sádusi.” ⁷ Bábhó berem ne batɪ be, “Arèm nɔ chi ndũ sěbhíkí twɔ ne bret.” ⁸ Yesu arɪŋi enyɪŋ ené bó bārèm, abhép bhɔ be, “Ndaká yí bārèm ěti bret ane bǎbhíkí bhóŋ? Neka eneka négupsɪ nɛcha! ⁹ Kpátě echɔŋ bǎbhíkire jwimem-ε? Bǎghókóntik ndu ndíkí nka bho etay ne bekpókó bret betay? Bǎghókóntik bekǎy bret ane áróbhé? ¹⁰ Ná ne ane bekpok tándrámɔt ane nká bho enwi mǎnyíé? Bǎghókóntik bret ane áróbhé mǎnyókóti bǎfyε ndũ bekay? ¹¹ Ndaká yí bǎpú kway beghɔ be mpú rem mbɔ chi ěti bret? Sɔt ka mpok ne yís ane bɔnkwɔ Fárisi, ne ane bɔnkwɔ Sádusi.” ¹² Afɔ kě bakoŋo Yesu bájwimem be Yesu abhíkí semti bhɔ chi ěti yís ane bǎfyè ndũ flawa, ke ěti menyɪŋ ebhen bɔnkwɔ Fárisi ne ebhen bɔnkwɔ Sádusi bátòŋ.

*Píta arɛm be Yesu chí Mɔmɛ
(Mk 8.27-30; Lk 9.18-21)*

¹³ Yesu arək atú Seséria Filipi ne baghəkó bhi. Aré, abhép bhɔ be, “Bo bārèm bé Mɛ Mmu mfú ntá Mandem nchí agha?” ¹⁴ Bákémɛ Yesu be, “Mbək bho bārèm be ɔchí Jɔn Njwiti. Bachak be Eláija, abhénéfú bé ndemεkepɪnti Jeremáya, ne be, mbák puyě yi, nɔ chi ndemεkepɪnti achak.” ¹⁵ Yesu abhép bhɔ be, “Ke bé babhɔŋ bārèm be menchí agha?”

† **16:6** yís chi enyɪŋ ene ékè fláwa ane bret anko.

16 Símun Píta akeme yi be, “Wɔ ke óchí Mpeme Mandem afyé nyaka bariεp be átò, wɔ ke óchí Mmɔ Mandem ane áchí nepém.” 17 Yesu akeme Píta be, “Símun mmɔ́ Jóna, éri ntá ye εcha! Etaya mmu áchí amfay ke ákú óríńí ndak ane, puyě nkwă. 18 Wɔ, ɔchí setárébhé, † ne ndũ setárébhé esén ke nchí te eket eya. § Ne yě chí betanǎ newú bépú kway betan mencha nkwɔ bo Mandem. 19 Ne chɔn nchyé wɔ betan amem Kεfɔ Mandem. Ne enyiy ené ógwóré fá amik, chɔn Mandem angwɔt yɔ awu amfay. Ené ókánárí, Mandem ákanari awu amfay.” 20 Yesu árémé nókó nó, asemti ye bakoŋo bhi bati byo ne apay be báké kɔ yě mmu andińi be yi chí Mpeme ane Mandem afyé nyaka bariεp be átò.

Yesu arem be chɔn manchye yi beyă esɔŋori ne mangway yi

(Mk 8.31-9.1; Lk 9.22-27)

21 Bébhó mpok yɔ, Yesu abho béghátí bakoŋo bhi menyiy ebhen bebhɔŋɔ befakari ne yi. Arem be yi abhɔn berɔn Yerúsalem, ne aré, bɔbati etak, ne bɔbati bachiăkap Mandem ne batɔn ebhé Moses mánchye yi beyă esɔŋori, kpát mángwáy yi, ke éghaka năkɔ manywɔp arat, ampεtnsem ndũ nepém. 22 Ke Píta asɔt yi nepak, abho beji yi be, “Acha, Mandem áké ka! Awũ ndak ábhíkí bhɔn befakari ne wɔ!” 23 Ke Yesu ayibhiri mmuet ayińi Píta, arem be, “Satan, fá mé besí! Ɔchí erem ntá, ntá ya. Nkaysi ye chí nkaysi nkwăŋwan, abhíkí fu ntá Mandem!”

† 16:18 Setárébhé: Píta, chí “Setárébhé” ndũ eyɔŋó Grik chí Píta.

§ 16:18 Eket eya: Chi nkwɔ bo Mandem.

Enyiy ene mmu ábhóhó bekε ke ambak nkonjo Yesu (Mk 8.34-9.1; Lk 9.23-27)

²⁴ Yesu aghati ye baghókó bhi be, “Mbák mmu áyàñ bebhak nkonjo wa, ángókóntik mmæet yi, ampókó ekotákátí yi, ankonjo me. ²⁵ Yě agha ane áyàñ bepepe mmæet yi ánem nepém eni. Ke yě agha ane áká menem nepém eni éti ya, ábhəñ nə. ²⁶ Ntiki nsáy mmu ábhəñ mbák abhəñ yěntiki enyiy fá amik, ke aném nepém eni? Ne mbák mmu aném nepém eni, ntiki enyiy yí ákwày besot anchye bé yi ampət ambəñ nepém eni? ²⁷ Nchí ghati bhe menyiy ebhen mbənyune chəñ Me Mmu mfú ntá Mandem mpətnsem fá amik ne betəñ Etaya. Mbəñ bétwə ne bəángel Mandem, nchyé yěntiki mmu aywi akap, békóhə betik ebhen yi áká. ²⁸ Nchí ghati bhe be, mbək yeke báchí fá te abhen bápú gu kpáte mǎngó Me Mmu mfú ntá Mandem ndu nchí twə fá amik mbə Mfə bə mankem.”

17

Besi Yesu béyibhiri (Mk 9.2-13; Lk 9.28-36)

¹ Efuéré nókó manywəp atandat, Yesu asət Píta, asət Jems nkwó ne manə ywi Jəñ, akó amfay njie ngo ne bhə, bábhak aré bóbhó. ² Bápépe yijí, besi Yesu béyibhiri berəbhe ghə ghə mbə mmok. Nden éyi nkwə éyibhiri erəp pépəpəp, énkət nəkə ŋwanŋwan. ³ Témchok, Moses ne Eláija, baremé kepinti Mandem abhen tesáy bábhesi, mándeme nəkə kepi ne Yesu. ⁴ Píta abho berem ntá Yesu be, “Acha, éri tontó be sechi fá. Mbák əkəñ, chəñ nte betem barat. Emət ntá ye, echak ntá Moses, ne

ενέφύ ντά Ελάιια.” ⁵ Ενέ Πίτα άβηίκίρε ναηα ενυιη ενε γί άρέμ ντά Yesu, εκρακό νεbhan ενεν νέghò πέπερέπ έκúτι bhò mankem. Eyon έφύ ndũ nebhán ενò έρέ rem be, “Né chí Mówá. Nkøn γί tontó. Ghók ka yi!” ⁶ Πίτα νε mamæere bhi bághókó nókó eyon eyò, becháy bekem bhò tontó, νε yěntiki mmu wap ákwén, atep besí amik. ⁷ Ke Yesu arøk, atøk bhò arem be, “Faté ká, bãké cháγ.” ⁸ Báγón nókó amík amfay, bó kepere ghò yě mmu. Erøp chi Yesu aywĩntí.

⁹ Ne ndũ Yesu νε bòΠίτα básèp njiε, Yesu aghati bhò be, “Bãké ghati yě mmú enyιη ενε Mandem ákú bãghó fá, kpáte yi ankæ Mmu anε áfú ντά yi ampεtnsem ndũ nepém.” ¹⁰ Πίτα νε mamæere bhi bábhép Yesu be, “Ndaká γί batøn εbhé Moses bárèμ be Ελάιια abhøn beπεtnsem fá amik ke Mpeμε Mandem afyé bariεp be átó antwó?” ¹¹ Yesu akeme bhò be, “Echí tetεp bé Ελάιια abhøn béγámbi antwó, angoko yěntiki enyιη fá amik, ke Mpeμε antwò. ¹² Ke nchí ghati bhe be, Ελάιια anáh atwò ke bo bábhíkí rinι yi. Báká νε yi mbò enyũ bákónó. Nó kě Mmu anε áfú ντά Mandem nkwo ábhøn chøn εsonøri amò yap.” ¹³ Mpok γò kě bakoño Yesu bárinι sayri sayri be Yesu árèμ chi έti Jøn Njwiti.

*Yesu abú mó anε εfóhó ebábæ échyε yi ntímen
(Mk 9.14-29; Lk 9.37-43a)*

¹⁴ Yesu νε bakoño bhi básébhé nókó anten njiε, bátémeri beyă bo abhen báchémé aré mánøn bhò. Mmu amøt afú ndũ eka γò, arøk, atep mánén besí Yesu, ¹⁵ arem be, “Acha, ghó ntínso νε mówa. Akwen ntímen, νε εsonøri ένé γί ábhøn eya εcha. Beyă mpok, ákwen angó, ndøn εchak, ákwen

anyén. ¹⁶ Nsət yí ntwó ntá bakoŋo bhe, ke bábhíkí kway bebu yi.” ¹⁷ Yesu arem ntá bakoŋo bhi be, “Bě mkrpáká bho ané ábhiki bhəŋ neka ne me, bě bhó báyibhiri tetep ndũ enyih echak, chəŋ mpet ntat ne bhe ná? Chəŋ nképnti ne bhe ngaka fá? Twó ká ne mówu ntá ya.” ¹⁸ Báróŋó nókó ntá yi ne mówu, Yesu ásáy efóŋó ebábu yə, bé éndó yi. Efóŋó ebábu éró yi, ataŋ témté. ¹⁹ Mpok Yesu áróbhé chí ne bakoŋo bhi, bábhép yi be, “Ndaká yí sébhíkí kway bebok efóŋó ebábu yə?” ²⁰ Yesu akeme bhə be, “Chí ěti bábhíkí bhəŋ neka ne Mandem. Nchí ghati bhe be, mbə bábhəŋ neka ne Mandem enén néchí yě chi níjíníjí mbə mósepeménək ene bábhijí be *móstat, * bákway beghati njie bé ámfá fá andək nebhuet ácháak, émfakari enyu yə, ne yěnyih kekwey becha bhe. ²¹ [Bo bákway bébók enyũ efóŋó ebábu yə chí mbák báchí ndũ netarénsay ne nenikímuet]” †

Yesu apət aghati bakoŋo bhi bé chəŋ mángwáy yi (Mk 9.30-32; Lk 9.43b-45)

²² Ewak émot, bakoŋo Yesu mankem bati byo ne apay bápét nókó nsem atú Gálili, Yesu aghati bhó be, “Bákém chəŋ Mmu ane áfú ntá Mandem mámfye yi amə bö mmik. ²³ Bö-bhə mángwáy yi, ke égháká nókó manywəp arət, Mandem ankə yi ampətnsem ndũ nepém.” Beyəŋ ebhen beka bakoŋo bábhəŋ beyä basémé.

Yesu arem ěti nkabhénti amem ekerđkap Mandem

* **17:20** Sepeme móstat: Móstat chi mónək ane kepem eki kechi mbə kepemé mkpəŋ. Ago, ambónə beyä batap ne ngəp ndũ mmik Pálestain. † **17:21** Mbək bekáti ebhen mbok ane achi are, bébhíkí bhəŋ beyəŋ ebhen.

24 Yesu ne bakoŋo bhi bárók baghaka Kapënaum. Ené bó báchí are, babhebhé nkábhénti abhen ekerákap Mandem bárók ntá Píta bábhép yi be, “Ntəŋ yweka ächyè nkábhénti ane ekerákap Mandem-ε?” † 25 Píta akeme be, “Eε.” Píta apetnsem anywóp berem kepɪ ne Yesu. Ke ápére rem enyɪŋ, Yesu ayambi abhep yi be, “Píta, okáysí bé yí? Ntíkí bhó báchyè nkábhénti ntá bafɔ mmik? Chí bömik ke chi mankw?” 26 Píta akeme be, “Bafɔ básòt nkábhénti ntá mankw.” Yesu arem ye be, “Eyo étəŋ bé babhəŋ bömik bábhíkí bhəŋ bechye nkábhénti. 27 Ke tēndu sépú yán bekw böbhen mambe ntɪ, sep, dók manyu, gup áwám anyén. Nsi mbi ane ókémé nené nnyu ywi. Chəŋ óngó nkáp are ane akway bechye awa nkábhénti ane ekerákap Mandem ne aywe. Sət wu chye bhə.”

18

Nkoŋo Yesu ane acha bachak (Mk 9.33-37; Lk 9.46-48)

1 Ebhíkí tat, bakoŋo Yesu bárók ntá yi babhep yi be, “Ndũ nkwó bhó abhen Mandem achi Mfə wap, ághá áchíkí áchá báchák?” 2 Yesu abhiŋɪ mandú mɔ, akw yi ate besí bhap. 3 Arem be, “Nchí ghati bhe be mbák bábhíkí yibhiri mändóp mbə məmbə, bápú kway bebhak ndũ mpáy bho abhen Mandem achi Mfə wap wáwák. 4 Yé agha ane ásɛpti mmæt mbə məmbə, yí wu ke ákway bechwe ndũ kefɔ mfay.”

† 17:24 Nkábhénti ane ekerákap Mandem: Nkábhénti wu achi mandú nkáp ane bo báchyè nyaka be mangoko nkə ekerákap ene Yerúsalem.

Mmu áké kù ntí ankwén ndũ bebú
(Mk 9.42-48; Lk 17.1-2)

⁵ “Yě agha ane ášiepti mandú mō mbō ané, ěti ya, ášiepti chí me. ⁶ Chōη embep encha ntá mmu ane ákù mōwa amōt ane abhōñó neka ne me ánkwén ndũ bebú. Echi sayri ntá mmu wu, be mánsōt ntay negho mánsēt emí eyi, mámese yi amem manyu.

⁷ “Eber ntá bō mmik echa, mbōnyune bō bátwō ne mamō ane ákù bo mankwén ndũ bebú! Mamō ápú nōk bétwō, ke chōη émbép ntá mmu ane átwō ne mamō encha! ⁸ Eri ye be mbák awō ywe amōt, ne yě chí ekak eye ké ékù ōnkwen ndũ bebú, kpót awō wu, ne yě chí ekak gup! Echi sayri bé ómbák ne Mandem ndũ nepém enen nebhiki bhōη ngwenti, yě chí ne awō amōt, yě chí ne ekak émōt, échá bémése wō amem ngó ane apu neme, ne amō apay, bekak bepay. ⁹ Ne mbák nyésé ene nékù bé ōnkwén ndũ bebú, poñóri nó fere, óngup. Echi sayri bé ōnchwe ndũ nepém enen nebhiki bhōη ngwenti ne nyésé némōt echa mémése wō amem nepingo ne amík aye ankem apay.”

Nekay ághōñōmen ane ánémé
(Lk 15.3-7)

¹⁰ Yesu arem ntá bakoño bhi be, “Sōt ka mpok bé báké byak yě amōt ndũ nkwō báru bōbha abhen. Yěntiki mmu wap abhōη ángel amfay ane ákway beghati Mandem enyīη ene éyíní yi yěntiki mpok. ¹¹ [Me Mmu mfú ntá Mandem, ntwó chí bepeme yěntiki mmu ane ánémé ebhi] * ¹² Bákaysi be yi? Mbák mmu abhōη bághōñōmén besa betay, amōt

* **18:11** Mbok besi bekáti ebhen tentep bébhíkí bhōη ndōη ane.

anem ebhi, yí äkwa yi? Pú äro bághónomén ane achi ndü nkwo besa menwi nsem neku ne anwi ambijnje, andok beyan awu amot ane ánémé? ¹³ Nchí ghati bhe be, mbák ayan wú agho, manák äyá yi anti äti ághónomen wu amot encha manák amen yi ábhon be ané besa menwi nsem neku ne anwi abhiki taka ebhi. ¹⁴ Echí enyumot ne Eta yeka mmu achi amfay be apú yan yě mandú móywi amot áném ebhi.” †

Enyij ene mmu ábhónó bekwa ne nti manó ane ákwa yi bebá

¹⁵ Beron ambi Yesu arem be, “Mbák nti mñnkwo ánká wo bebá, dók temerí yi, mámbák ndiere be bati apay. Mbák okwa yi ángó bekwéné bhi mánsokori ndakáré, no owéné nti mñnkwo. ¹⁶ Ke mbák abhíki ka beghok enyij ene órè, pet dók ghó yi ne manó achak amot, yě bati apay, yě arat, bé bó mámbák batísie ndü yěntiki enyij ene bárè. ‡ ¹⁷ Mbák abhíki ka beghok bho nkwo, ka nkwo Mandem mándinjí. Ne mbák bo Mandem bárem ke yí áchòk chi batú, dö yi ambak yě mbó mmü ane apú chye Mandem kenóko, ne mbó mbebhé nkabhénti. ¹⁸ Diní ká be, yěntiki enyij ene bágwóré fá amik, Mandem ägwot awu amfay. Ne ené bákánári fá amik, Mandem ákanari yo awu amfay. ¹⁹ Enyij échák ene mëyan mándinjí chi be mbák bo bati apay mánká eyon émot fá amik ndü enyij ene bó báyan ne mánikmuet, Etaya mmu achi amfay, ághók nenikímuet enap. ²⁰ Yěntiki ebhak ené

† 18:14 Mbok bho abhen básinj ekáti ene, básinj chí bé etayá.

‡ 18:16 Ghó Ekáti Deteronómi 19.15 nkwo.

bakoŋo bha bati apay, bati arat, báchémé ěti ya, nchí aré ne bhə.”

Yesu atém nekay ndu betəŋ enyu sébhəŋó befoŋori bati

²¹ Píta arək ye ntá Yesu abhep yi be, “Acha, mbák mmu ántóŋóri beku me bebú, mbəŋ bəfóŋóri yi ndəŋ éní? Ndəŋ tándrámət ké?” ²² Yesu akeme yi be, “Wáwák! Mbák mmu ántóŋóri beku wə bebú, əbhəŋ bəfóŋóri yi maŋək besa berat nsem byo, ndəŋ tándrámət.” §

²³ “Də ka ŋgati bhe ěti Kefə Mandem. Kéchi mbə Mfə ane ábhíŋí bə betik abhi bé yəntiki mmü wap ánkémé nkáp ane yi ákəm yi. ²⁴ Abhó nókó bebhep barem ami, bátwó ntá yi ne mmu amət ane ákəm yi nkáp ane aya acha. ²⁵ Nku betik wu kekway beke me beyə nkáp wu. Chi-betik ywi achye eyəŋ be mántí yi ne ŋoré ywi ne bəbhi, ne yəntiki enyiŋ échá k ene yi ábhəŋó, bé nkáp ywi ámfú. ²⁶ Mmü betik wu ághókó nókó nó, akwén be kak mfə wu abho ménikməet be, ‘Acha, chyě mé mpok, chəŋ nkeme yəntiki enyiŋ ene məkəm wə.’ ²⁷ Chi-betik aghó nkəbetik wu ntínso, afoŋori yi, afe re ntí ndü yəntiki enyiŋ ene yi ákəm yi, arə yí ándók. ²⁸ Ke nkúbhé mmu ane mfə wu áfóŋóri áfú nókó, arək atemeri nti nkəbetik ane ákəm yi manyü nkáp ane ápú yənyiŋ. Akém yi angoŋo arem be, ‘Kwə barem amen ókəm me néne.’ ²⁹ Nti nkəbetik wu akwén yi be kak abho ménikməet be, ‘Chié mé mpok, chəŋ nchyé enyiŋ ene məkəm wə.’ ³⁰ Ke abhíkí ghok wáwák. Akə bákém mməere ywi wu, bárək, bafye

§ 18:22 Ekway nkwó bebhak ndəŋ “Besa berat nsem nekú ne épáy”.

εκερέκενη, βε mbák abhíkí kwə barem ami ánánjá, apú fú aré. ³¹ Bati bō betik bághó enyīn ene yi áká, bati ábé bhə tontó. Bárók bágháti mfə wu yěntíkí enyīn, ene efakari. ³² Mfə achye eyəñ bé mándók mántwó ne yi. Bátwó nókó ne yí, arem ntá yi be, ‘Wə ebéptí nkubetik ne! Ōníkmuet ndó wó ɔɔñ ne beyä nkáp ane ókémé me. ³³ Wə nkwó ɔpú kwáy beghə mbə nti mübetik ntínso mbə enyū ngó wə ntínso?’ ³⁴ Mfə wu achye eyəñ ne beyä bebéntí, be mánsot yi māmése ekerékenəñ bé mbák abhíkí keme yěntíkí enyīn ene yi ákémé, apu fú aré.” ³⁵ Yesu ánánjá nókó betem nekay enen, aghati bakoño bhi be, “Nó kě Etaya mmu achi amfay ákə ne yěntíkí mmū yweka ane ánísí beghə nti ntínso, kéka befonori yi ne nti nenkem.”

19

Yesu átəñ ɛti awáy nebhay (Mk 10.1-12)

¹ Mpok Yesu ánánjá berem menyīn ebhen atú Gálili, afa, apé Nyén Jódan, asep, arək atú Judéya.

² Beyä bhó bákóño yi are, abú abhen mámè.

³ Agháká nókó aré, mbək bōnkwə Fárisi bárók memə yi, bábhəp yi be, “Yě yí, yě yi, ebhé eyese eka be mmu ándó ngərə ywi ndū nebhay ke ebhíkí ka?” ⁴ Yesu akeme bhə be, “Bābhíkire pay enyīn ene echi amem ekáti Mandem-ε? Egháti bhese be, te nebhōmik, Mandem aghókó nyaka menyū bo bapay, ngərə ne mbakanem, ⁵ arem be, ‘Eti yə, mbakanem abhəñ bérə etayi ne máyi, ambat mmuet ne ngərə ywi, ⁶ bó bati apay mándəp chi mmū amət.’ Bó kepere bhak ye bati apay, ke

mmũ amət. Mmu áke fyε yε ákóré nénti bo abhen Mandem áchéme.” ⁷ Bónkwə Fárisi bábhép Yesu be, “Mbák enyu yə ke échí, ndaká yí Moses áréme bé mmu ákway berə ngərə ywi mbák achyε yi ekáti awáy nebhay?” ⁸ Yesu akeme bhə be, “Chí ěti netanjánti eneka kě Moses áká nyaka be bákway berə baghərə bheka ndũ nebhay. Ěpú nyaka enyu yə ndũ nebhənet. ⁹ Dɪŋí ká be, yě agha ane áró ngərə ywi ndũ nebhay, kebhá k bé ngərə akwen berwəp, ambáy ngərə achak, akwen berwəp.”

¹⁰ Yesu árem nókó nó, bakoŋo bhi bárem be, “Mbák échí nó, ntí ápú yé ane mmu abhay ngərə.”

¹¹ Ke Yesu akeme bhə be, “Puyě yěntiki mmu ke ákway beka beyəŋ ebhen. Ndiere bo abhen Mandem achyé bhə ntí béchókó nə, kě bákway beka bhə. ¹² Mbək bo bachi bagú-bhó te amem menie. Abhénéfú báchí bagú-bhó mbənyune bo bachak ke bákú bə mámbák nə. Ke báchák bábhíkí ka nebhay ndu báchyé mməet beka betik Kefɔ mfáy. Yěntiki mmu ane ákwáy bekoŋo enyɪŋ ene ndémé, ánkónó yó.”

Yesu ayét mǎmbə

(Mk 10.13-16; Lk 18.15-17)

¹³ Bofú básót bəbhəp bārók ntá Yesu ne bhə be yi anyanə bhə amə anti, anikməet be Mandem anjet bhə. Bakoŋo bhi báhó nókó nó, bábho besayti bhə be báké səŋəri Yesu. ¹⁴ Ke Yesu arem be, “Dǎ ká mǎmbə mantwə ntá ya, báké chyet bhə mbi mbənyune bə abhen bachi mbə bhə kě Mandem ábhak Mfə awap.” ¹⁵ Yesu árem nókó nó, asət bəbhə anyanə bhə amə anti, ayet bhə. Akú nókó nó, arə nebhəet wu arək ebhak échak.

*Mfɔ nkáp**(Mk 10.17-31; Lk 18.18-30)*

¹⁶ Εῶάκari βε mmu amɔt arɔk ntá Yesu, abhép yi βε, “Ntɔɲ, ntiki erítí enyɪɲ mɛkwáy beku ke Mandem anchye me nepém enen nébhíkí bhɔɲ ngwenti?”

¹⁷ Yesu akeme yi βε, “Ndaká yí óbhèp me èti erítí enyɪɲ? Mmũ amɔt aywĩntí ke árí. Mbák ðyán yi anchye wɔ nepém enen nébhíkí bhɔɲ ngwenti, ðbhɔɲ bébháré bebhé Mandem.” ¹⁸ Mmũ wu abhep Yesu βε, “Ebhén?” Yesu akeme yi βε, “Ōríní bebhé Mandem. Bérèm βε, ‘Ké kwɛn berwɔp. Ké wáy mmu, Ké ghɛp aghép. Ké te ntísie akware, ¹⁹ chyě máye ne etaye kenókó. Ne ðbhɔɲ bekɔɲ nti nkwa mbɔ enyu ókónó mmɛt eyɛ.’” ²⁰ Esakámu yɔ arem βε, “Nnán nchí bhɛɛɛ bebhé ebhɛn mɛnkem. Enyɪɲ écháκ ébhɛt ké?” ²¹ Yesu aghati yi βε, “Mbák ðyán ðmbak chak ndũ babhi ankem, dók tí mɛnyɪɲ ebhe mɛnkem, chyě nkáp ntá bachébhébhɔ. Mbák ónká nɔ, chɔɲ ómbɔɲ kefɔ mɛnyɪɲ amfay. Ōntwó ye ðnkoɲɔ mɛ.” ²² Esakámu yɔ ághókó nóκó nó, arɔbhɛ rɔɲɛɔɲ nsónso mbɔnyune abhɔɲ nyaka beyá mɛnyɪɲ.

²³ Yesu ayibhiri mmɛt arem ntá bakoɲɔ bhi βε, “Nchí ghati bhe βε ébè mmɛt tontó βε mũnkáp anka Mandem ambak Mfɔ ywi. ²⁴ Èchí wikirik βε mpɔɲɔ baso ámfɛt ndũ mbok mbiábhan écha mũnkáp béka Mandem ambak Mfɔ ywi.” ²⁵ Bakoɲɔ Yesu bághókó nóκó nó, bápóp! Babho bebhɛp yi βε, “Mbák enyu yɔ ké èchi, ághá yé ákway bebhak mmu anɛ Mandem ápɛmɛ?” ²⁶ Yesu ayɪɲi bhɔ díí, arem βε, “Ntá nkwaɲwaɲ, mbi ápú, ke yěnyɪɲ épú cha Mandem.” ²⁷ Píta asá eyɔɲ arem βε, “Ná

ne bhesé? Séró yěntiki enyiyi sékòŋo wə! Nsáy ane sébhəŋ chí yí?” ²⁸ Yesu aghati bhə be, “Nchí ghati bhe be ndũ mmik nkə, mpok Mmu ane áfú ntá Mandem áchə̀kə ndũ enəkó kefə yi ne keném kenkem, be bakoŋo bha bəchə̀k nkwó ndũ menəkó kefə, bekem maneréket Israel byo ne apay. ²⁹ Ne yě agha ane áró yě chí beket, yě chí bəmayi, yě chí étayi, yě chí máyi, ye chí bəbhi, yě chí baki yi éti yí ákòŋo me, chəŋ ampət ambóŋ menyiyi ebhen menkem ndəŋ besa betay, ambóŋ nkwó nepém enen nebhiiki bhəŋ ngwenti. ³⁰ Ke chəŋ beyă bo abhen bachi ambi néne, mándəp ansem, ne abhen bachi ansem, mándəp bayămbi.”

20

Mandem ákap bakə betik abhi

¹ Yesu arək ambi berem be, “Mbák Mandem achi ne bho mbə Mfə wap, menyiyi bébhak mbə enyu échí ndũ nekay enen. Nekáy enen nechí be, mbəŋónkífú achi nyaka. Ewak émət, afa beti beti arək beyəŋ bə abhen bákə betik amem nki ywi. ² Aka ne bakə betik abhen yi ayambi ásóré be chəŋ yi anchye bhə nkáp ané ákwáy ndũ betik ebhen nywəp nemət. Ató yé bhə be mándók mánkú betik amem nki ywi.” ³ Egháká nókó nkárénká nénenamət beti bhə, afa arək nefisiə, aghó bəfu tété abhen babhiiki bhəŋ yěnyiyi beku. ⁴ Aghati bhə be, “Dók ká nkwó ndũ nki wa mankú betik aré. Mánəŋ māmfaté beku, chəŋ nchyé bhe nkáp ane ákwáy.” Báfúét bārók. ⁵ Egháká nókó mbə nkárénká byo ne epay, ne nkarenka érat ene ngósí, mbəŋónki wu akə enyumət. Nó chí, asət bə betik bachak ató

εβhi. ⁶ Βέρων nkárénká etay beku, apet afú, arək etək, aghó bo báchák tété, enyih ene bákù ti. Abhép bhə be, “Ndaká yí bächí fá tété, nywəp nenkem, enyih ene bákù ti?” ⁷ Bákéme yi be, “Séchi fá tété mbənyune sebhiki bhəj mmu ane ásət bhese ndü betik.” Mbəjónki wu aghati bhə be, “Dók ká nkwə mánkú betik amem nki wa.” ⁸ Egháká nókó bēku, mpok bakü betik bápətnsem anywóp, mbəjónki abhihi mmu ane áyih bakü betik aghati yi be, “Bihi bakü betik chye bhə bakáp ayap, bébhó ne abhen bárovó εbhi ndəbhensem, bewenti ne abhen báyámbi.” ⁹ Abho ne abhen básóre bhə ndü betik nkárénká etay beku, achye yəntiki mmü wap nkáp nywəp nemət ankem. ¹⁰ Agháká nókó ntá bð abhen báyámbi bábhó betik beti beti, bákáysi be chəj anchye awap nkáp anja ancha ane bð abhen babho betik chi beku. Ke achye yəntiki ntí mmu chi enyumət, nə chi nkáp betik εbhen nywəp nemət. ¹¹ Básóre nókó bakap ayap, babho menywinti éti mbəjónki, ¹² mándeme nəkə be, “Bð abhen bákú betik chi ndü nejókó nywəp nemət, əchyé bhə nkáp enyumət ne bhesé bhó sékú betik ndü nywəp nenkem amem esəhtí mmok.” ¹³ Ke mbəjónki akeme mmu wap amət be, “Nkwəne, mbíki nyié be yənyih. Séká eyəj émət ne bhe be məchye yəntiki mmu yweka nkáp betik εbhen nywəp nemət. Pú nó? ¹⁴ Sət nkáp aywe dók. Məmbəj kē mbójó nti bechye mmu ane abho betik ndəbhensem nkáp betik εbhen nywəp nemət mbə enyü nchyé wə. ¹⁵ Nkáp chi awa. Mbíki bhəj betəj bekə enyü nkójó ne wú? Mpabhamík akə əbénti ndü ntójó bðbhen berinti?” ¹⁶ Yesu ánájá nókó bétém nekay enen, arem ye be,

“Enyu eyo ke echi be chəŋ beyä bayämbi mändəp ansem, ne beyä barəbhənsəm mändəp ambi.”

*Yesu arem ndəŋ ené éjwí érát be chəŋ mángwáy yi
(Mk 10.32-34; Lk 18.31-34)*

¹⁷ Ené Yesu ákò berəŋ Yerúsalem ne bakoŋo bhi bati byo ne apay, asət bhə nepak, abho beghati bhə enyiŋ ené ébhóŋó béfákari ne yi. ¹⁸ Arem be, “Ghók ká, sérəŋ nə chi Yerúsalem, ne mpok ségháká aré, chəŋ mámfye Mmu ane áfú ntá Mandem amó böbati bachiäckap Mandem ne ntá batəŋ ebhé Moses, bó mándem be mángwáy yi. ¹⁹ Ne böbati mánsət yi mamfye amə bo abhen bápú bo Israel, bé mánjókó yi, ne be mándén yí ne ekpa, ne be mángó yi ndü ekotákátí. Ke égháká nókó manywəp arət, ampətnsəm ndü nepém.”

*Yesu yi be münti abhəŋ bebhak mübetok
(Mk 10.35-45)*

²⁰ Ébhíkí tat, ngoré Sebēdi asət böbhi bati apay, arək ntá Yesu ne bhə. Atep mánén besí bhi are bhép yi be ankwak yi. ²¹ Yesu abhép yi be, “Jyán mēnkə wə yi?” Akeme be, “Eta, kə bé mpok óbhək Mfə, böbha abhen bati apay, manchəkə ne wə, amət ebhe awónem, achák ebhe awóghə.” ²² Ke Yesu akeme yi be, “Jbhíkí riŋi enyiŋ ene óyàn nkə ntá ye. Bäckwáy beka menyu esəŋəri ane mbóŋó ményú?” Bákéme yi be, “Sékwáy beka nə.” ²³ Yesu aghati bhə be, “Tetep, chəŋ mányú nkóp esəŋəri ane mbóŋó menyu, ke mbíkí bhəŋ betəŋ beyap bo abhen babhəŋə bechəkə ebhe awónem eya ne abhen babhəŋə bechəkə ebhe awóghə. Bebhak ebhə bechi ntá bö abhen Etaya aghoko bhó ábhéré ntá

yap.” ²⁴ Bakono Yesu báchák bati byo bágthókó nókó enyih ene bõ Sebedi bareme, bábho bebenti ne mamere bhap nõ bachi nõ amot. ²⁵ Ekú Yesu abhiñi bhõ mankem arem be, “Bãriñi be ntá bõ mmik, bafõ bábhoñ beyã betañ amfay bõbhap, ne bõbati básõt beyã betañ beku bõbhap mángók bhõ. ²⁶ Ke ébhíkí bhõñ bebhak enyu yõ ndü nkwo yweka. Mmu ane áyàn bebhak mungo yweka, abhõñ bebhak mübetok yweka, ²⁷ ne yëntiki mmu yweka ane áyàn bebhak mmü mbi abhõñ bebhak nsem ayweka, ²⁸ nkúbhé mbõ enyũ Me Mmu mfú ntá Mandem mbíkí twõ be bo mántók me. Ntwõ chi bebhak mübetok, ne bechye nepém ena ndu beku beyã bhó, mferé bhõ ndü kesemé bebú.”

Yesu abú manémámik bati apay amem etok Jeriko (Mk 10.46-52; Lk 18.35-43)

²⁹ Yesu áfù nyaka etok Jeriko ne bakono bhi. Ngémtay bho béré kono bhõ. ³⁰ Manémámik bati apay babhak nepaká mbi chõkõ. Bágthókó nókó bé Yesu kě áfueñ, bábho bebik mandeme nõkõ be, “Eta, Mmõ Mfõ Debhít! Ghó bhesé ntínso!” ³¹ Bo abhen bachi are bábho besayti manémámik bhõ be, “Kusí ká!” Ke bákpiik bare bik ne eyõñ amfay be, “Acha, Mmõ Mfõ Debhít! Ghó bhesé ntínso!” ³² Yesu ate, abhiñi bhõ, abhép bhõ be, “Báyàn bé nkõ bhe yí?” ³³ Bákéme yi be, “Eta, séyàn ónká amík yese ánéné.” ³⁴ Yesu aghó bhõ ntínso. Atok amík ayap. Témté wu, babho beghõ mban ne babho bekonõ Yesu.

21

Yesu achwe Yerúsalem mbõ mmu ane anu ansot

*awónem**(Mk 11.1-11; Lk 19.28-40; Jn 12.12-19)*

¹ Yesu ne baghokó bhi bákó baghaka ndü bõbetok Betfáge ne Bétani, ndü Njie Menok Olif, kekwoṭ ne Yerúsalem. Aré, ató baghokó bhi bati apay ambi.

² Apéere tó bhó, aghati bhó be, “Dók ká ndü mótoṭ ane achi afó ambi. Nechwe bächwè etok, chõṅ mǎngó mpõṅo batu sesét, ne móywi. Kanári ká, mǎntwó fá ne yó. ³ Mbák yě mmu abhep be ntí ane bǎkãṅari yó, ghatí ká yi be, ‘Acha, áyàn yó.’ Témté wu, chõṅ yi andó mǎnsot yó.” ⁴ Éfákari nkúbhé enyu eyó bé enyiṅ ndemekepĩnti árémé nyaka émfú tetep. Ndekepĩnti arem nyaka be,

⁵ “Ghatí bo Síon * bé mfó wap átwò.

Abhõṅ nesepĩm̄et,
átwó chókó amfáy mpõṅo batu,
amfay mómpõṅo batu.”

⁶ Bakõṅo Yesu bhó bárók bakũ mbõ enyũ yi aghati bhó. ⁷ Básót mpõṅo batu yó ne móywi, bárók ntá Yesu ne yó. Básót nden mfãm̄et yap basõbheri yó, Yesu akó achókó amfay. ⁸ Beyǎ bo abhen bachi are, báféere nden mfãm̄et yap baghay ambi. Bácháḱ béré kpõt béwókéndé mǎngay nõkó ndü mbi ane yí áf̄h̄et aré. † ⁹ Beyǎ bho béré rõṅ ambi, bachak mankõṅo nõkó ansem. Yesu abhak néntí enap. Bó mankem béré bik mándeme nõkó be, “Sémbítí Nyiě n̄ewú Mfó Debhít! Mandem ánjet mmu ane átwò ndü nnyén Acha! Sémbítí Mandem mfay!” ¹⁰ Nechwe yí áchwé Yerúsalem, etok enkem

* 21:5 Síon chi Yerúsalem. † 21:8 Enyu eyó kě bo Ju bákà nyaka mpok mǎngó átwò.

ényíkísi tikítik. Bo bábhó bebhεp bati be, “Ane mmu átwò chi agha?” ¹¹ Bo abhen bákò ne yi béré keme mandeme nòkò be, “Chí Yesu, Ndemεκεpĩnti Mandem ane áfú Násáret, atú Gálili.”

Yesu abók bakõsie

(Mk 11.15-19; Lk 19.45-48; Jn 2.13-22)

¹² Yesu áchwé nókó etok, arok amem ekerákap Mandem. Abók bakõsie ne bo abhen bákù menyih. Atakati béfémé bo abhen bákò esie bakap bewupsi. Atakati nkwo ménok bo abhen bátĩ bebhóhó.

¹³ Ndũ Yesu ákù nò, aghati bhò be, Mandem arem be, “Eket eya ébhəh bebhak chi ekeré nenikímuet, ke bāyibhiri yò érap nebhet ane baghép bábhèse are.” Nó kě básĩhĩ amem Ekáti Mandem.

¹⁴ Ené Yesu ábhuet amem ekerákap Mandem, beyä manémámik ne bakem bárók ntá yi, abú bhò mankem. ¹⁵ Bõbati bachiákap Mandem ne batəh ebhé Moses bághó menyihĩ maknkay ebhen Yesu ákú. Bághó nkwo ndũ mǎmbò bábik amem ekerákap mándeme nòkò be, “Bakak ne kenókó ámbák ne Nyié-newu Mfò Debhít!” Baghò nókó nò, bati ábé bhò amem tontó. ¹⁶ Bábhép Yesu be, “Ɔpú ghók nò enyih ene bõbhen bárəm-ε?” Yesu arem be, “Nchí ghók. Nó tẽ bächí, bãbhíkí re ghók wáwák enyih ene basihĩ amem Ekáti Mandem?” Básih be, “Ɔkə mǎmbò ne abhén babhet amò mándĩhĩ bechye wò bakak ne kenókó?” ¹⁷ Yesu áró nókó bhò, afa Yerúsalem arok Bétani, abhet are.

Yesu akə enok ékúri

(Mk 11.12-14, 20-24)

18 Néyí nókó, Yesu afa abho bepetnsem Yerúsalem. Nsay akém yi. 19 Ndũ áròn, aghó enòk fig nékú mbi. Aròk aré, ke yě mósepeménòk ake ghó amfay. Ebhíkí fúét chí beyé bòbhò. Yesu arem ntá enòk eyò be, “Tě mmik ámáý, apú pere kway menyu kerem.” Enòk fig eyò egu témté. 20 Baghòk Yesu bághó nókó enyìñ ene éfákárí, bábhák maknkay tontó. Bábhó berem ne bati be, “Yi ékú enòk fig ene egu témté enyune?” 21 Yesu aghati bhò be, “Nchí ghati bhe be, mbák mǎmbòñ neka ne Mandem tetep, kemakati betañ ebhen yí ábhónó, bǎkwáy beku enyìñ ene nkú enòk fig ene. Ne bǎkwáy béghátí yě chí njie ne be ‘Fǎ fá kwén awu amem manyu,’ émfakari enyu yò. 22 Ne yěntiki enyìñ ené mǎnikmæt be Mandem anchye bhe, apú rò bechye bhe, mbák mǎnókó.”

*Ebhak ené betañ Yesu béfú
(Mk 11.27-33; Lk 20.1-8)*

23 Yesu achwe amem ekerákap, abho betòñ bho Eyòñ Mandem. Ndũ yí ákù nò, bòbati bachiákap ne bòbati etòk bácháak bárók ntá yi bábhép yi be, “Ntiki betañ óbhónó beku menyìñ ebhen ne ókù? Agha áchyé wò betañ ebhò?” 24 Yesu akeme bhò be, “Menkwò mbòñ enyìñ émòt bebher be. Mbák mǎnkémé me yò, chòñ menkwò ngati be mmu ane áchyé me betañ beku menyìñ ebhen mǎkù.” 25 Enyìñ ene mbónó bebher be chí be, “Agha áchyé nyaka Jòn Njwiti betañ bejwiti bho? Mandem, ke chí bò mmik?” Báre kem epáítí ne bati be, “Chòñ séndem be yi? Mbák séndem be betañ ebhen Jòn béfú nyaka ntá Mandem, ábhép bhese be, ‘Ke ndaká yi bábhíkí noko eyòñ eyi?’ 26 Ne mbák séndém be,

‘Béfũ nyaka ntá nkwă’, nó séyàŋ esəŋəri ne bð bhesé mbənyune bó mankem mánoko sayri be Jŋn achi nyaka ndemekepĩnti Mandem.” ²⁷ Bákéme Yesu chi be, “Sébhíkí rĩŋi.” Yesu aghati bhə be, “Menkwó mpú ghati ye bhe mmu ane áchyé mé betəŋ bekə menyĩŋ ebhen né mĕkà.”

Nekay chi ne bðbhi

²⁸ Yesu arem be, “Bărem bé yi ěti ndak ane? Mmu amət achi nyaka ne bðbhi bati apay. Bábhák bð babhakanem. Ewak émət abhiŋi ane mbi aghati yi be, ‘Mówa, dók kú betik amem nki echəŋ.’” ²⁹ Mówu akeme be, “Mpú róŋ.” Ke ansem mpok, awupsi nti arək. ³⁰ Chi afuét arək ntá mmđ ane mónkwen, aghati yi nkwə be, “Mówa, dók amem nki kə betik echəŋ. Mówu akeme yi be ‘Eta, chəŋ ndək.’ Ke akeroŋ. ³¹ Ghatí ká me. Ndũ bðbhə bati apay, ane ághókó étáyi, akə enyĩŋ ene yi áyàŋ chí ané?” Bð mankem bakeme be, “Ane nsénsí.” Yesu aghati bðbati bo Israel bhə be, “Diŋí ká tetep be bð bebú mbə babhebhe nkábhénti ne baghəré-nekə báyámbi bébhóŋ mbi bebhak bð abhen Mandem achi ne bhə mbə Mfə wap, ené bārəp nsem. ³² Nchí rem nə mbənyune Jŋn Njwiti atwó nyaka ntá yeka bo Israel mankem, betəŋ bé enyũ mmu ákwáy bebħere nepém eni chak besí Mandem, ke bəbhíkí noko enyĩŋ ene yi árəm. Babhebhe nkabhenti ne baghəré-nekə kĕ mánókó enyĩŋ ene yi árəm. Yĕndu bəghó bé babhebhe nkábhénti ne baghəré-nekə mánókó Jŋn, bəke tíknsem be mánókó enyĩŋ ene yí árəm.”

Bakǎ betik ne mbəŋónki
(Mk 12.1-12; Lk 20.9-19)

³³ Ghok ka nekay néchák, “Mmǔfú abhǒŋ nyaka nki. Apí menək vain arɛ. Atɛp ebhá ɛnɛ ɛghabhɛri nki ankɛm. Atém mbok aghoko nɛbhɛt anɛ báyàt kɛpɛm váin, bɛ nnok ywi amfu, mánsət, máná mmém. Ate mókɛrémfay amɛm nki wu, bé ámbák nɛbhɛt anɛ mmu áchòkɔ ndu bɛbhábhɛri nki. Afyé yɛ bo aré bɛ mánkɛ betik mánkɔrɛ nsáy nɛ yi. Arɔ, arək nekɔ ɛtək ɛchak. † ³⁴ Mpok bɛkək kɛpɛmənək ákwáy nókó, mbəŋónki ató bakǎ betik bhí bachak bɛ mándók mánsət aywi ákórɛ mbwət. ³⁵ Kɛ báchwóbhé nókó amɛm nki, bakǎ betik ndǔ nki bákém bhɔ. Bádén amət, báwáy áchák, bátémtí anefú nɛ batay. ³⁶ Ɛbhíkí tat, mbəŋónki wu afɛrɛ bakǎ betik abhi báchák ató. Báyá báchá abhɛn mbi. Kɛ bakǎ betik abhɛn báchí amɛm nki bákém bhɔ, bákú ɛnyumət nɛ bhó, mbɔ ɛnyǔ bákú nɛ abhɛn mbi. ³⁷ Ndǔ ngwenti, mbəŋónki arɛm nɛ mmɛt yi bɛ, ‘Chəŋ ntó mbəŋ mówa. Yɛ yí, bábhəŋ béchɛyɛ yi kɛnókó.’ Afɛrɛ yɛ móywi ató. ³⁸ Kɛ nɛghó anɛ bakǎ betik bághó yi, bábhó bɛrɛm nɛ bati bɛ, ‘Yiŋí mbəŋ móywi né, nɛ yí kɛ ábhónó ményié nɛwú ɛtayi. Twó ká sɛnkɛm yi sɛngwáy bé ɛtayi ánán ángú, mɛnyin ɛbhi méndɔp chi ɛbhɛɛ.’ ³⁹ Bákém yé yi, baya, báfú amɛm nki nɛ yi, barək baway.” ⁴⁰ Yesu ánáná nókó bétém nekay ɛnɛn, abhép yɛ bǔbati ɛtək Israel bɛ, “Bɛ bákáysí bé mpok mbəŋónki wu ápérénsɛm nekɔ ɛnɛn yí árónó, ákɛ yi nɛ bakǎ betik bhɔ?”

⁴¹ Bǔbati bhɔ bakɛmɛ Yesu bɛ, “Mpok anɛ mbəŋónki wu ápérénsɛm, ákɛ bɛbértí bakǎ betik

† 21:33 Vain áko ndǔ menək nɛ básət kɛpɛm ɛki mána mmém.

bhə mángú ebéptí newú, ansət nki wu anchye ntá bakǽ betik abhen bápú nók bechye yi aywi ákóré mbwət témté, yěntiki mpok ane enyiŋ éfú ebhi.”

⁴² Yesu abhép bhə be, “Bǎbhíkí re pay enyiŋ ene echi amem Ekáti Mandem?

Básin be, ‘Nkúbhé ntay enen batěket bágúébhé bé nébhíkí ri,
 nó ke néróbhé ntay enen nékémé eket nechá batay ácháak ankem.

Mandem ke ákú bé émbák enyu yə,

ne echi ndaká maknkay tontó ntá yesé!’

⁴³ “Měghàti ye be be, chəŋ Mandem amfere áfók ane bǎbhónj ndǔ yí áchí ne bhe mbə Mfə ywəka, anchye ntá bo báchák abhen bákú menyiŋ ebhen yi áyàŋ bə manku.” ⁴⁴ [Yěntiki mmu ane akwene ndǔ ntay enen, əšlěpti ndǔ mbiŋ, ne mmu ane ntay enen nékwéné yi aməet, néchòkəti yi.]

⁴⁵ Bǒbati bachiăkap Mandem ne bǒnkwə Fárisi bǎghókó nókó bakay yə nó Yesu átémé, bárinji be ārəm nə chí ěti yap. ⁴⁶ Báre yaŋ bekem yi, ke bácháy nyaka beyǎ bo abhen báchí are, mbənyune bárinjí nyaka be bǒbhə básət Yesu mbə ndemekepinti Mandem.

22

Yesu átém nekăy epă nebhay

(Lk 14.15-24)

¹ Yesu apət abho beghati bhə menyiŋ ndǔ bakay.

² Yí be, “Mbák Mandem achi ne bho mbə Mfə wap, menyiŋ bébhak mbə enyu echi ndǔ nekay enen. Mfə amət anak nyaka epă nebhay ntá mósýwi. ³ Mpok epa ákwáy nókó, ató bǒ-betok abhi bé mándók

mángátí bõ abhen yi ánáká be mpok akway. Ke yě amõt ke twõ. ⁴ Apet abhiñi bõ-betok abhi bácháak aghati bhõ be, ‘Dók ká ghati bo abhen nnáká bé ngwáy bhõ bešené mpõñ ne mǎnánj mana nenyíé, yěntiki enyijj énanj échí téé. Dók ká ghati bhõ mántwó.’ ⁵ Ke ndũ bo abhen yi ánáká mankem, yě mmu amõt abhíkí fyε ntí. Mánkũ nãkõ chi ebhap menyijj. Amõt arõk ebhi eyi, achák arõk chí ekerésie eyi, ⁶ abhénéfú bákém̄ti bõ-betok abhen mfõ wu átó, bád̄en mbõ nnya baway. ⁷ Mfõ wu abhõñ beyǎ beběnti. Ató batemé nenu bhi bárók báwáy bõbhõ, básõñ etõk eyap. ⁸ Abhiñi ye bõ-betok abhi arem be, ‘Mpok epa akway. Ke bõ abhen nnáká bátõñ be babhiki kway bõ abhen bátwõ ndũ epǎ eya. ⁹ Dók yé ká ndũ yěntiki mbay, mǎnák yěntiki mmu ane bãghó, bé ántwó ndũ epǎ nebhay.’ ¹⁰ Bõbetok bhõ bárók bakũ mbõ enyũ yi ághátí bhõ. Bábhijj yěntiki mmu. Mmũ mbémbũ mǎmbijj bhiñj, mmũ ndĩndĩ mǎmbijj bhijj. Ekũ eket epǎ nebhay éjwí ne bo.

¹¹ “Ke mpok mfõ áchwé anywõp beghõ bõ abhen yi ánáká, aghó bé mmu amõt abhiki bhõñ nkú-nebhay am̄et. ¹² Abhép mmu wu be, ‘Nkwǎne, òkũ ná ke ðchwe fá, nkú-nebhay wõ am̄et tí?’ Echa mmu wu enyijj berem. ¹³ Mfõ achye eyõñ be mánkém yi mángwót amõ ne bekak, mámesε nefi ndũ ejuri. Aré, bo bábhak ndũ nedĩ kebhõ ne nenyíé ámén.” ¹⁴ Yesu ánánjá nókó betem nekay enen, arem be, “Mandem ãnak beyǎ bho, ke ãyap chí bãrú.”

Bábhép Yesu ãti nkábhénti ndu báyanj yi ánkwén anyu

(Mk 12.13-17; Lk 20.20-26)

15 Ἐβηίкі tat, mbək bönkwə Fárisi bárók báté eyu, babho beyaη enyü bákway bekə Yesu ánkwén anyu, be bə mámbónη mbi bekem yi. 16 Báká eyaη émət, bátó mbək bakoηo bhap ne mbək bo Israel abhen báté ansem Hérød ntá Yesu be mámbép yi be, “Ntəη, séríñí bé wə əchí mmu tetep, ne bé őtəη bho mbi Mandem tetep. Séríñí bé əpú yíηi mmu ndü besí óncháy yi. 17 Ghatí ye bhese, ebhé yese eka be sénchíe nkábhénti ntá Mfə Rom ke ébhíкі ka?” 18 Yesu aríηi nkaysi mbámbe yap. Arem be, “Bé bho betábhá, ndaká yí māmò me?” 19 Aghati bhə be, “Təη ká me nkáp kpokorok ane básət bechye ndü nkábhénti.” Bátwó yi ne ebhəkə nkáp. * 20 Yesu asət akém awə, abhép bhó be, “Ntí ághá né are? Ne nnyén chi enen ághá?” 21 Bákéme yí be, “Chí ntí Sísa, Mfə Rom. Ne nnyén, chi eni.” Yesu aghati ye bhə be, “Chíe yé ka mfə Rom yéntiki enyíη ene echi eyi, mánchye Mandem yéntiki enyíη ene echi ene Mandem.” 22 Bághókó nókó enyíη ene Yesu areme, bápóp! Báró yi, barək ebhak eyap.

*Enyíη bábhébhé Yesu őti nepérənsen ndü nepém
(Mk 12.18-27; Lk 20.27-40)*

23 Nkúbhé nywəp enə, mbək bönkwə Sádusi bárók ntá Yesu bebhep yi enyíη ndu bekə yi ánkwén anyu. Bönkwə Sádusi babhiki noko nyaka be ewak émət bawú bápətnsem ndü nepém. 24 Bábhép Yesu be, “Ntəη, Moses asíη ndü ebhé eyese be, mbák mmu ángú ándó ngəré ke bó kebhaη yé mmó, mómayi abhaη besət ngəré wu bé ámbé bə ne yi ndü nnyén manə ane ágú. 25 Bő chi amət bati tándrámət

* 22:19 Yesu aríηi be báyaη yi ankwen ndü ntá yap.

báchí nyaka fá. Anε mbi abháy ngərə́, agú ενέ yi abhíkí bhəŋ yě mmó. Anε ákòŋo yi, asət kénkwésé wu ndü ɛbhay. ²⁶ Yí nkwə agú, kebəŋ mmó ɛ kénkwésé wu. Ɛfákari enyumət ɛ anε ájwí bati arət, ɛ bəmayi bachak nkwə. ²⁷ Ndü ngwenti, ngərə́ wu nkwə agú. ²⁸ Ndu ɛchi nə, mpok Mandem ákə bawú mámpétnsem ndü ɛpém, ngərə́ wu ábhák anε agha? Ndu bó mankem, bati tándramət, yěntiki mmu wap abhay nyaka yi.”

²⁹ Yesu akeme bhə be, “Bekwéné béchí ɛ bhe tontó! Nti achi be bəbhíkí riŋi yě chi menyiŋ ebhen bechi amem Ɛkátí Mandem ɛ yě chi betəŋ Mandem. ³⁰ Mpok Mandem ákú bawú mámpétnsem ndü ɛpém, bo bəbhak mbə bəáŋgel awu amfay. Bápú pɛɛ bhay ɛbhay. ³¹ Kε mbák māmàkati be bawú bapu kway bɛpɛtnsem ndü ɛpém, nə bərəm be bəbhíkí re pay ndü Ɛkátí Mandem enyiŋ ene yi ághátí bhe? Ɛchí amem ɛkátí bé Mandem arem be, ³² ‘Mε nchí Mandem Abraham, Mandem Aisek, ɛ Mandem Jekóp!’ Mandem achí Mandem bo abhen bachi ɛpém. Apú Mandem bawú.” ³³ Beyă bo abhen báchí nyaka are bəghókó nókó enyiŋ ene Yesu árémé, manyu áchók bhə, béyíŋi enyü ɛtəŋ enen Yesu átəŋ.

*Ebhé Mandem ene ɛcha bechak menkem
(Mk 12.28-34; Lk 10.25-28)*

³⁴ Bənkwo Fárisi bəghók be enyiŋ ene Yesu ághátí bənkwo Sádusi ékú manyu áchók bhə. Báté eyu, báyáj enyiŋ échák ene bəbhɛp Yesu. ³⁵ Mmü wap amət anε áchí ɛsáyí ntəŋ ebhé Moses arək memə Yesu. Abhép yi be, ³⁶ “Ntəŋ, ebhé ene échá bebhé

Moses béchák chi éné?” ³⁷ Yesu akeme yi be, chí ebhé ene érem be, “‘Kòh Mandem Acha ywe ne ntí ene nenkem, ne efónó ye enkem, ne nkaysi ye nkem’.” ³⁸ Ené ke echi ebhé mbi, ne yó ke échá bechak menkem. ³⁹ Ené éjwí bepay échi mbò ené, ne érem be, ‘Kón ntí nkwa mbò enyu ókónó mmæt eye.’ ⁴⁰ Bebhé ebhen bepay békúti yéntiki enyih ene Mandem áyàh bo mándíjì, mbò enyü echi ndü menyih menkem ebhen Moses ásínjì, ne ebhen baremé kepinti Mandem básínjì.”

*Μπεμε Mandem afyé nyaka bariεp bé àtò
(Mk 12.35-37; Lk 20.41-44)*

⁴¹ Ené bõnkwo Fárisi babhæet ebhak émat ne Yesu, yi abhép bhò be, ⁴² “Ndü nkaysi yeka, Μπεμε Mandem afyé nyaka bariεp be àtò abhòh bebhak mmõ agha?” Bákéme Yesu be, “Abhòh bebhak ebhárémò Debhít.”

⁴³ Yesu arem be, “Ná echi ye be Efónó Mandem ákæ nyaka Mfò Debhít ambihì yi be ‘Acha?’ Mfò Debhít arem nyaka be,

⁴⁴ ‘Mandem Acha arem nyaka ntá Acha wa be,
chòkò fá ebhè awónem εya ndü enòkò-kenókò,
†
kpatε nkæ bõmpap abhe mándòp mbò enòk ene
ónyàhja chòh bekak are.’

⁴⁵ Yesu abhép ye bhò be, mbák Mfò Debhít àbhìhì nyaka Μπεμέ ré be Acha. Ná Achã-re áyibhiri ambak ebhárémò ywi?”

⁴⁶ Yë mmu kekway bekemε Yesu enyih ene yi ábhébhé bõnkwo Fárisi. Ne bébhó mpok εyò, yë mmu kepepe mò bebhεp yi yényih.

† **22:44** Ebhe awónem Mandem: Nò chi nebhæét kenókò.

23

Sot ká mpok ne batəŋ ebhé Mandem ne bənkwo Fárisi

(Mk 12.38-39; Lk 11.43, 46, 20.45-46)

¹ Ebhíkí tat, Yesu abho beghati bakoŋo bhi ne beyä bo abhen bachi ebhak émot ne yi be, ² “Batəŋ-ebhé Mandem ne bənkwo Fárisi ke bábhəŋó betaŋ beghati bho mbəŋ menyih ebhen béchí amem bekáti ebhen Moses asihí. ³ Bábəŋ ye bekoŋo chi menyih ebhen bə bárəm, báké kə menyih ebhen bó bákə. Nchí rem nə mbənyune bó babəŋ bápú kə menyih ebhen bó bəghəti bho wáwák. ⁴ Bábəy bho menwóptí batu anti be mámpókó, ndü beyä bebhé ebhen bə báfyè, ke bó babəŋ bápú kwak bo mámbaré bebhé bhə yě mandú. ⁵ Bákə yěntiki enyih eyap chi ndu betəŋ mmuet. Enyih émot echi be, yěntiki mmu wap əsət Eyəŋ Mandem ansih amfyə amem bəmenyih mbə nchəŋ ambat nefó puréé, angwót échák ndü erebháwə, kémbyáká bejenjémé nden eyap nkwo bésəpti méncha enyu bébhəŋó bebhak. ⁶ Bákəŋ nkwo béchəkə ndü bebhaká kenókó amem bekeré nenikímmuet ne ndü bepa. ⁷ Bákəŋ nkwo be bo mánkaka nókó bhə nefsiə ne kenókó. Ne bákəŋ be bo mambihəi nəkə bhə be, ‘Ntəŋ’. * ⁸ Yě mmu yweka áké ka mámbihí yi be, ‘Ntəŋ! Bábəŋ chi ntəŋ amət, ne be mankem bächí chi bati bənkwo.’ ⁹ Ne báké bhihəi nti mūnkwo be, ‘Eta mbənyune bábəŋ chí chi amət, yí mmú áchí amfay.’ ¹⁰ Ne mmu yweka áké ka bati mámbihí

* **23:7** Bo bächyè nyaka batəŋ beyä kenókó.

yi be, ‘Ntəŋ’ † mbənyunε bābhəŋ chi amət, Mpeμε Mandem afyé nyaka bariεp be átò. ¹¹ Mmu anε áchá báchák abhəŋ bebhak mübetok yweka. ¹² Yě agha anε áyòŋ mmuet, Mandem äsepti yi amik, ne yě agha anε ásèpti mmuet amik, Mandem äkosi yi amfay.”

Betábhá batəŋ ebhé Moses ne ebhen böŋkwə Fárisi

(Mk 12.40; Lk 11.39-42, 44, 52, 20.47)

¹³ Yesu abho ye berem ntá batəŋ ebhé Moses ne böŋkwə Fárisi be, “Bě batəŋ ebhé Moses, ne be böŋkwə Fárisi, bo betábhá! Chəŋ émbep ntá yeka encha mbənyunε bächyèt bo mbinywəp be báké rə Mandem ambak Mfə wap. Bě babhəŋ bápú ka Mandem ambak Mfə yweká, ne bächyèt mbi ntá abhen bákway beyəŋ bechwe are! ¹⁴ [Bě batəŋ ebhé Moses, ne be böŋkwə Fárisi, bə betábhá! Chəŋ émbep ntá yeka encha. Bäsət beket máŋkwésé, máŋkə nəkə beróri nenikimuet, berwə bho be bächi besayri bo Mandem. Eti yə, chəŋ ntémsí yeka ancha anε bo bachak.] ¹⁵ Bě batəŋ ebhé Moses, ne be böŋkwə Fárisi, bə betábhá! Chəŋ émbep ntá yeka encha. Bákway bekə máŋkijə bəmanyu mändək mbaŋ ne mbaŋ ménú beyəŋ yě chí mmu amət be ámbák müŋkwə yweka. Ke mpok yi ayibhiri arəbhe mbə bhe, nkúbhé bé ké bákə yi ámbép ancha be babhəŋ ndəŋ epay, ambak mmü anε árəŋ ndü nepingo.

¹⁶ “Bě manémámik abhen bəyà bho mbi, chəŋ émbep ntá yeka encha! Bě bārəm be, ‘Mbák mmu

† **23:10** “Ntəŋ” ndü ndəŋ anε até ndü “Kristo”, Mpeμε anε ábhónjə nyaka bétwə.

ámfyé bariεp ne Mandεm bekε enyιη, anjiki ndũ nnyén ekerákap Mandεm betɔη be yi abhɔη bekε enyιη εyɔ, ke yi kekε yɔ, yě esɔηɔri εpu bhak.’ Ne be, ‘Mbák mmu ánjíkí ambιηι berítí menyιη ebhen bechi amεm ekerákap Mandεm, abhɔη bébhɔre bariεp ami.’ ¹⁷ Bě bechiηtí manémámik! Ekerákap Mandεm kě échá menyιη gol, ke menyιη gol ke becha ekerákap ene ekε menyιη gol mémbak nyáná? ¹⁸ Ne bǎrεm be mbák mmu ámfyé bariεp ne Mandεm bekε enyιη, anjiki ambιηι nnyén éfémé akap Mandεm betɔη be abhɔη bekε enyιη εyɔ ke yi kekε yɔ, yě esɔηɔri épú bhak. Bǎrεm nkwo be Mbák mmu ánjíkí ndũ nnyén menyιη ebhen bábhǎré ndũ éfémé bechye akap ntá Mandεm, abhɔη bébhɔre bariεp ami. ¹⁹ Bě manémámik! Besí Mandεm, éfémé akap Mandεm kě εcha menyιη ebhen bábhɔre aré ndu bechye akap, ke menyιη ebhɔ ke becha éfémé akap Mandεm? Pú éfémé yɔ kě ekε enyιη ene bábhǎré are embak nyáná? ²⁰ Ndu échí nó, mmu anε árεm ndak, anjiki ambιηι nnyén éfémé akap Mandεm, abhɔη berιηι be, ayíkí nɔ nkwo ndũ nnyén yěntiki akap anε achi ndũ éfémé yɔ. ²¹ Ne mmu anε árεm enyιη, anjiki ambιηι nnyén ekerákap Mandεm, abhɔη berιηι be, ayíkí nó nkwo chi ndũ nnyén Mandεm mmu achi amεm ekerákap, ²² ne mmu anε árεm enyιη anjiki, ambιηι mfay, abhɔη berιηι be áyiki nɔ chi enókó kefo Mandεm ne Mandεm mmu áchòkɔ are.”

²³ Yesu arɔk ambi berεm be, “Bě batɔη ebhé Moses, ne bě bǔnkwo Fárisi, bǔ betábhá, chɔη émbép ntá yeke encha! Bǎsɔt ndu béri amɔt ndũ baru byo mǎnchye ntá Mandεm, mǎnkε enyumɔt

ne mbwót achak, ke bǎpú fyé ntí bebhak chak ne bo mankem, bǎpú fyé ntí begho bho ntínso, ne bǎpú fyé ntí bebhak tetep ne bo mankem. Ēri bekε menyin ebhen εcha bekεre menyin baru byo, mǎnchye ndu amot ntá Mandem. Ēri nyaka be mǎnkónó ebhé ene bekεre menyin ndū baru byo mǎnchye ndu amot ntá Mandem, ke bǎbhiki bhōy nyaka beghokontik bebhé béchák. ²⁴ Bě manémámik abhen bǎyà bho mbi, bǎsot mpok béfére yěntiki mónya ane áchí amem enyin ene mǎnyú, ke mpōηo baso mǎmenemén ham.

²⁵ “Bě batōy ebhé Moses, ne be bōnkwo Fárisi, bō betábhá, chōy émbep ntá yeka encha! Chōy émbep ntá yeka encha mbōnyune bǎsot mpok bétyet nsem-ámok ne nsemé nchán, ke bati yeka ájwí ne bepō nkaysi ndū bǎsot menyin bho ne betay, ne ndū bǎchi bo bati rakáraka. ²⁶ Bě Nkwō Fárisi, manémámik! Ya ká mbi sō mmem ámók ne mmem nchán. Mbák mǎnkε nō, chōy nsem-ámok ne nsemé nchán éndyere pépép nkwo.

²⁷ “Bě batōy ebhé Moses, ne be bōnkwo Fárisi, bō betábhá! Chōy émbep ntá yeka encha mbōnyune, bǎchí mbō manem ane bǎghókó sayri, bawati ne mbi pépép, enyu ene mmu ághò, ankōy, yěndu berené bawú ebhen ménán béchónó ne beghep ke bechi amem. ²⁸ Enyu yō ké bǎchi. Mmu ágho be ankaysi be bǎchi chak ne bho, ke bati yeka ájwí amem ne bapu ne bebá.”

*Chōy mǎntémsi batōy ebhé Moses ne bōnkwo Fárisi
(Lk 11.47-51)*

²⁹ Yesu arək ambi berem be, “Bě batəŋ ebhé Moses, ne be bōnkwə Fárisi, bō betábhá, chəŋ émbép ntá yeka encha! Bachĩmbi bheka baway nyaka baremé kepĩnti ne bo abhen bachi chak besí Mandem. Bătè manem ayap néne, mǎngwati nəkə mbi aré beku yə ándí amík. ³⁰ Bǎkə mēnyĩŋ ebhen mǎndeme nəkə be, ‘Mbə bhese sechi nyaka mpok bachĩmbi bhese, mbú sébhíkí ka ne bhə be mǎngwáy baremé kepĩnti Mandem Acha.’ ³¹ Nerem ane bārəm nə átəŋ be bě bǎbhəŋ bārəm ne manyu yeka be bǎchi enyumət mbə bachĩmbi bheka abhen bǎwáy nyaka baremé kepĩnti Mandem. ³² Dók yé ka ambi mǎnánjá betik ebhen bachĩmbi bheka bǎbhó. ³³ Bě nnyó ene! Bě bho bǎbebhe bǎchá mbəŋ befé! Bǎkáy sí bé bǎkway bebhəŋ mbi bebue be Mandem ake temsi bhe amem nepĩngo? ³⁴ Ghók yé ka, nchí to be baghatĩ Eyəŋ Mandem ne yěntiki mmu ane áchí ndiŋindak ndu ákòŋo Eyəŋ Mandem. Chəŋ ntó be bătəŋ-Eyəŋ Mandem nkwó. Chəŋ mǎngwáy mbək eyap, mǎngo bǎcháak ndũ bekotakati, ne mǎnden abhénéfú ne bekpə amem bekeré nenikímuet ebheka, mǎnkoŋo nəkə bó betək ne betək ndu bekem bhə beway. ³⁵ Chəŋ eyə enkə be manəŋ yěntiki mmu ane achi chak ane bo bǎwáy, ámbák be anti, bébho ne manəŋ Abel mmu achí nyaka chak besí Mandem, beghaka ndũ manəŋ Sakaría mmə Barákia, mmu bǎwáy nyaka nenti ekerákap Mandem ne nebhet ane bǎchyè akap aré. ³⁶ Nchí ghati bhe be, chəŋ Mandem antemsi be bho mkpák ane echəŋ mankem ěti bebéptí mēnyĩŋ ebhen bě ne bachĩmbi bheka bǎkú.”

*Yesu adi kebho ěti bo Yerúsalem
(Lk 13.34-35)*

³⁷ Yesu akók arem be, “Eé Yerúsalem, bō Yerusalem! Bě bo bāwāy baremé kep̄inti Mandem, māntemti nōkō ne batay ndu beway bo Mandem átó be mángátí bhe Eyōη eyi. Ndū beyā mpok, njāη besot bhe mfyé am̄æt bé māmbak ne me mbō bōnkāk abhen nō nōkāk ákútí neb̄h̄æt am̄ot ne bebhap ebhi, ke bāpú ka be nk̄a nō! ³⁸ Ne néne, chōη Mandem andō eket eyeka, éndōp enyu yō. ³⁹ Ne diñí ká be, bāpú p̄ere ghó chōη me wāwāk k̄pate mpok ane bārēm be, ‘Sémbítí mmu ane átwō ndū nnyén Mandem Acha.’ ”

24

*Yesu arem bé chōη mánchōηti ekerákap
(Mk 13.1-2)*

¹ Mpok Yesu áró ekerákap Mandem árōη, baghókó bhi bábh̄iñi yi, mándeme nōkō be yi ángó ndū eket eyō eri echa! ² Ke akeme bhō be, “Pú bāghō menyīη menkem ebhen básóré báté bek̄et ebhen bechi ndū ekerákap ke ébhak enyune? Nchí ghati bhe be, mpok átwō ane eket ene érōη amik enkem, yēnyīη kerōp téé.”

*Chōη mánchye nōkō bhe beyā esōηp̄ri
(Mk 13.3-13; Lk 21.7-19)*

³ Ené Yesu achi chókó ambi Njiē Menōk Olif. Bakoηo bhi bārók ntá yi. Yě mmu achak kebhak ne bhō. Bárēm be, “Ěta, ghati bhese, chōη émfakari nō ntiki mpok, ne ntiki eriη ébhóηó bek̄a bo mándiñi be mpok ane ótwō arōp kék̄wót, ne bé mandú mpok mmik āmay?” ⁴ Yesu akeme bhō be, “Sot ka mpok

bé yě mmu áké rwó bhe! ⁵ Beyă bo bátwò chəŋ mánsət nnyén ena mánten ambi, yěntiki mmu wap andem nəkə be ‘Yi ke achi Mpepe ane Mandem afyé nyaka bariəp be átó!’ Ne mándwə beyă bhó be mánjibhiri bati yap. ⁶ Chəŋ mǎngók nsónó nenu, mǎngók mbok ěti manu ane achi nekə nesie ne ane átwò ansem. Ke bǎké chay. Menyũ menyin ebhə bébhəŋ befakari, ke eyə epu təŋ be ngwenti mmik aghaka. ⁷ Chəŋ betək ménu ne betək béchák, bafš etək mánu ne bati bafš etək. Chəŋ nsay ankwén mban ne mban, mmik anyikisi ndũ betək ne betək. ⁸ Ke menyin ebhen menkem bechi chi mbə nebħōnet enen bebe ntá ngərə ane ándəsi.

⁹ “Mpok menyin ebhen bəfakari, chəŋ mánkem be mámfye amó bħbati etək be mányok bhe sayri, mǎngwáy bhe. Ne chəŋ bħ betəkó mmik mankem mámpap bhe ěti bǎchí bakoŋo bha. ¹⁰ Ne mpok yə, chəŋ beyă bakoŋo bha mánkeme mmæet ansem, mánti nəkə bati ntá bħbati etək, ne mámpabhe nəkə bati. ¹¹ Mpok yə, beyă bo báfù, mándeme nəkə be bǎchí baghati Eyəŋ Mandem, ené bárùə bho rwó be mankoŋo bhə. ¹² Chəŋ bebépti menyin ebhen bo bákə ménja kpát bo kepere kəŋ bati. ¹³ Ke mmũ ane áte kákátí te ndũ ngwenti, Mandem əpeme yi. ¹⁴ Ne bo bǎbhəŋ beghati Mbok Ndíndí ne ěti Kefə Mandem ndũ betəkó mmik menkem, bé amem yěntiki etək bo mámbón mbi beghok yə, ke Mandem ankə ngwenti mmik antwó.”

*Erəm esəŋəri ene ebhəŋə bétwə Yerúsalem
(Mk 13.14-23; Lk 21.20-24)*

¹⁵ “Chəŋ mǎngə ‘Erəm enyin ene Mandem ápábhé’ tée amem Ekere Mandem ndu ényəp yə mbə enyũ

Daniel ndemekerǫinti Mandem árémé tesáy be chəŋ émfakari.” [Yěntiki mmu ane ápay ekáti ené ámfye anti, anjwimem.] ¹⁶ “Mpok yə, bǫ abhen bachi atú Judéya mámbúé, mámbésé amfäy njie. ¹⁷ Mpok yə, mbák éfákári bé mmu äkə betik amfäy eket eyi, áké səŋəri mmuet beser kpik be andək amfere menyin anywǫp ke ambue. ¹⁸ Ne mmu ane achi ebhi ákə betik, áké rǫŋ kpík bebuəp nde yi. ¹⁹ Ne chəŋ émbép encha ntá baghərə abhen báchi ne menie ne abhen báchi ne bə amə mpok yə! ²⁰ Ník nókó ka mmuet be mpok bebue áké kwen yě chi mpok mban äkwen chae, ne yě chi ndü nywəbhé neywemuet. ²¹ Bákə rə meni kmuet, mbənyune esəŋəri ené bo bábhəŋ mpok yə chi enyü esəŋəri ene bábhíkí re ghə wáwák te nebħmík. Ne mpok yə ánánj ámfuét, enyü esəŋəri yə epu pere bhák wáwák. ²² Ne mbə Mandem abhíkí kpət manywəp yə be ake ya, mbə ye nkwəŋwan amət apu rəp nepém. Ke Mandem akpət mpok esəŋəri yə mbin ěti bo abhen yi áyábhé be mambak abhi. ²³ Mpok yə, mbák mmu ángátí bhe be, ‘Ghó ká Mpe me ane Mandem átó fá’, yě chi be, ‘Ghó yi awu!’ Báké noko be echi tetep. ²⁴ Báké noko bé échí tetep mbənyune chəŋ bǫ betábhá mantwə, yěntiki mmu wap andem nəkə be yi ke achi Mpe me Mandem afyé nyaka bariep be äto. Chəŋ baremé kerǫinti nsé nkwə mantwə. Ne yěntiki mmu wap ätwə, ankə nəkə bereme menyiní maknkay ndu berwə bho. Ne mándwó yě chí bǫ abhen Mandem áyábhé be mámbák abhi, mbák bábhəŋ mbi bekə nə. ²⁵ Sət ye ka mpok! Nnánj ngati nə bhe menyin ebhen ambi ambi. ²⁶ Ndü echi nə, mbák yě mmu

angati bhe be, ‘Yiñí ka Kristo awu amem baso’, báké noko mámfá berəŋ are. Yě mmu andem chi be, ‘Yiñí ká Kristo fá amem móket’ báké noko enyiñ ene yi árəm. ²⁷ Báké rə mmu ándwó bhe mbənyune, mbə enyũ miámianj ákət, angəə, befu ebhókó nebu émət beghaka echak, nó kě ébhónj bəbhak mpok Me Mmu mfú ntá Mandem nchí twə. ²⁸ Nebhəet ane egú-nnya echi, aré kě kenen ekén kényiə begú nnya kéchemti.

Menyiñ ebhen bébhónj bífakari ke Yesu antúó
(Mk 13.24-27; Lk 21.25-28)

²⁹ “Mbák manywəp ane beyä esəŋəri yə ámay, mmok ánem témté, ntaŋ kepefe ghəə, mambe ámfu amfay ánkweni, ne betəŋ mfáy menyikisi. ³⁰ Mpok yə kě eriñ ené étəŋ be Me Mmũ mfú ntá Mandem nchí twə ébhesi ye amfay, ne bə yəntiki nneréket fá amik mámbó mémiak ne amə mámbiki nəkə ndũ kebho áyómə. Ne mángə nəkə ndũ Me Mmu mfú ntá Mandem nchí sep nchí twə amem nebhanj enen mfay ne betəŋ, mbanj énkem éngə nəkə ne bediéré Mandem. ³¹ Ne erem eyəŋj mmba énkwen. Chəŋ ntó bəáŋgel abha ndũ mmik nkem, mánsət bo abhen Mandem áyábhé, bebho ndũ ebhókómik émət beghaka ndu echak, mánhem nebhəet amət.

Enyiñ ene nekəy enəkə Fig nétəŋ bhese
(Mk 13.28-31; Lk 21.29-33)

³² “Ghók ká enyiñ ene enəkárem ene bábhijí bé ‘Fig’ étəŋ bhese. Enánj émbó betem betó, bəriñí bé eso érəp chi kekəwət. ³³ Echí enyumət ne netwə wa, Me Mmu mfú ntá Mandem. Mánánj mángə ndũ menyiñ ebhen menkem ne ngátí bhe bífakari, diñí ka be mpok netwə wa arəp kekəwət. ³⁴ Nchí ghati

be tetep be menyin ebhen menkem bébhəŋ befakari, ke mkpáká bho abhen echəŋ amfuet. ³⁵ Chəŋ mfay amfuet, mmik amfuet, ke Eyəŋ eya épú fuet wáwák.

Yě mmu abhíkí rīŋi mpok Yesu átwə
(*Mk 13.32-37; Lk 17.26-30, 34-36*)

³⁶ “Ke yě mmu abhíkí rīŋi mbəŋ mpok ane menyin ebhen bébhəŋó béfakari. Bəangel Mandem bábhíkí rīŋi, Yě chí Mmə Mandem abhíkí rīŋi. Eta aywíntí kě arīŋi. ³⁷ Mpok ane Me Mmu mfú ntá Mandem nchí twə, menyin bébhak mbə enyú béchí nyaka mpok Nóa. ³⁸ Eghorí manyier épére twə ndū mpok Nóa, bo mánylè nyaka mányu nəkə, ne mámbay nəkə babhay, ne mántoko nəkə bə, kpáte mpok ane Nóa áchwe amem eremé áchwí ane Mandem ághátí nyaka Nóa ángókó. ³⁹ Bo bábhíkí rīŋi nyaka enyīŋ ene ébhəŋó béfakari, kpáte mpok éghorí manyier étwə. Ne mpok étwə épókə bə mankem. Enyu yə kě netwə wa, Me Mmu mfú ntá Mandem ábhák chəŋ. ⁴⁰ Mpok yə, mbák bə bati apay bachi ebhi bákù betik, bákway besət amət mándə achak. ⁴¹ Ne mbák baghərə bati apay bachi nebhet amət bákək nchwi, bákway besət amət mándə achák. ⁴² Bák yé ka pè, mbənyune bábhíkí rīŋi nywəp enen Acha yeka átwə. ⁴³ Bəbhəŋ berīŋi be mbák mbəŋóket arīŋi mpok ane ngép átwə eket eyi, apú bhəere kenó. Abhak pè, be ngép ake twə andak eket. ⁴⁴ Bə nkwo bábhəŋ ye bebhak pè mpoknkem, mbənyune, Me Mmu mfú ntá Mandem, nchí twó chí mpok ane yě mmu apu kway bekaysi be mětəwə.”

*Mmǎ betok ane achi tetep
(Lk 12.41-48)*

⁴⁵ Ebhíkí tat Yesu arem be, “Agha yé áchí mmǎbetok tetep ane ábhónó kebon ne mbónóket ásíkínti ne yí? Chí mmǎbetok ane mbónóket ákway berǎ eket ntá yi, angati yí be ányché nókó nenyié ntá batǐ bǒ-betok ndũ mpok. ⁴⁶ Chǎn éndi ntá mmǎbetok wu encha mpok chi-betik ywi afu nekǎ, apetnsem, aghó bé yi ákǎ betik ebhi sayri. ⁴⁷ Dinǐ ká be chi-betik apú nók berǎ yǎntiki enyih eyi awó mmǎbetok wu. ⁴⁸ Ke mbák mmǎbetok achi ebépti mmu, andem ne mmuet yi be, ‘Mbíkí kaysi be chǎn chi-betik awa ampetnsem ndu nekǎ enen yi árónó áyák’, ⁴⁹ ambo beden batǐ bǒ-betok, anchem ekakáneko ne manyũ mmém, ambo menyie, anyu nǎko ne bhǎ, ⁵⁰ chi-betik ywi ákway bétwǎ ndũ nywǎp enen yi abhiki kaysi be yi ákway berpetnsem. ⁵¹ Ne mbák émfákárí enyu yǎ, chi-betik átemsí yi sayri, antén yi ándók ámbák ne bǒ betábhá, ndũ nebhuéré kebǎ ne nenyié ámén.”

25

Nekǎy baghǎsón bati byo

¹ Yesu atém nekay enen be, “Nywǎp Mandem átwǎ bebhak Mfǎ bǒbhi, menyih bébhak mbǎ enyũ echí ndũ nekǎy baghǎsón bati byo abhen básóré nyaka berónó ebhap, barǎk betemeri mbǎyngǎré amot. ² Bati atay bábhón kénwǎn, báchák bati atay bábhák echihiti. ³ Abhen echihiti bápókǎ berónó bhap, ke bó kepǎkǎ bawet mánkém amuet. ⁴ Ke abhen kénwǎn bápókǎ nókǎ ebhap berónó, bápókǎ

menyiŋ bawet nkwo bákém amuet. ⁵ Éfákari be mbäyngoré ane bə mankem mánòŋ abhiki twó áyák. Ékú bábhó memək kenó, kpát bákwén kenó. ⁶ Égháká nókó néntíbheti, mmü amət abho bebik andem nəkə be, ‘Ghók ká, mbäyngoré wu atewú átwò! Twó ká sensyepti yi!’ ⁷ Baghəsoŋ bhə mankem bácháyti, maŋeme, yěntiki mmu wap abho békósi nnik-eróŋó ywi. ⁸ Abhen echinŋi bati atay babho berem ntá abhen kénwán be, ‘Kwak ka bhese ne mbə bawet eróŋó. Ebhesé beróŋó bétwò neme.’ ⁹ Ke abhen kénwán bákéme be, ‘Ngufú bawet amen sébhóŋó apu kway chəŋ bhese ne bhe. Dók ká ntá batí bawet mánku ameka bawet.’ ¹⁰ Ke báróŋ nókó beku amap bawet, mbäyngoré achwəp, asət abhen bati atay, abhen ebhap beróŋó bédü, achwe amem epá nebhay ne bhó. Bakü-betik báya nekok bati ep. ¹¹ Ebhíkí tat, baghəsoŋ abhen báfú beku bawet bápətnsem, báte neŋfi, babho bedep nekok, mándeme nəkə be, ‘Eta, Eta, dem mánéné bhese mbínywəp’. ¹² Ke mbäyngoré akeme bhə chi be, ‘Diní ká be mbíkí rinŋi bhe!’ ” ¹³ Yesu ánánjá nókó bétém nekay enen, arem be, “Bák ye ka pé, mbənyune bábhíkí rinŋi mpok ane Me Mmu mfú ntá Mandem nchí twə.”

Nekáy böbetik bati arat
(Lk 19.11-27)

¹⁴ Yesu atém nekay enénéfú be, “Mpok Me Mmu mfú ntá Mandem nchí twə, menyiŋ bébhak mbə enyu éfákárí nyaka ne mmu amət ne bakü betik abhi. Nywəp némót, achye nkáp be mándəp mánkə nəkə esié ne wu. ¹⁵ Arə bhə nkáp bekoŋo enyü yěntiki mmu wap ákwày beku ne aywi nkáp. Achye

amot bebhă nkáp betay. Achye achák bebhă nkáp bepay. Achye anefu ebhă nkáp émot. Afa ye arək nekə. ¹⁶ Báróbhé nókó, mübetik ane yí áchyé bebhă nkáp betay abho bekə esie ne wu témté. Ebhíki tat, abhón nsáy bebhă nkáp béchák betay. ¹⁷ Ane bebhă nkáp bépáy akə enyumot, abhón nsáy bebha bepay. ¹⁸ Ke nkəbetik ane ebhă nkáp émot, ásré nókó aywi nkáp, arək atém chí mbok amik abhesē ebhă nkáp eyə are. ¹⁹ Chi-betik, átát nókó ndü nekə enen yi áronó, apetnsem, abhíni bakă betik be mántwó, yéntiki mmu wap andem enyü yi akə ne aywí nkáp. ²⁰ Ane bebhă nkáp betay atwó ne bebha byó, arem be, ‘Eta, ochyé nyaka me bebhă nkáp betay be nkə esie ne wu. Nnu kpát bebha béchák bétay béko amfay.’ ²¹ Chi-betik akaka yi tontó arem be, ‘Okə sayri! Ochí erítí mübetik ne ochí mmu tetep. Otón ndü mandú nkáp be ochí mmu tetep. Néne, chəŋ nchyé wə betan amfay beyă menyin. Twó sénká manák!’ ²² Ane bebhă nkáp bepay atwó ne menwi arem be, ‘Eta, ochyé nyaka me bebhă nkáp bepay. Nnu kpát bechak bepay beko amfay.’ ²³ Chi-betik akaka yí tontó arem be, ‘Okə sayri! Ochí erítí mübetik ne ochí mmu tetep. Otón ndü mandú nkáp bé ochí mmu tetep. Néne, chəŋ nchyé wə betan amfay beyă menyin. Twó sénká manák!’ ²⁴ Ane ebhă nkáp atwó nkəwə arem be, ‘Eta, ndíní bé ochí mmu mbeápak. Okəŋ beghem nebhet ane óbhíki pi, ŋnyokoti nebhet ane óbhíki tak mbwot are.’ ²⁵ Mbón yé becháy békó esie ne nkáp aywe kéka áném mbəŋ esəŋəri ne wə. Eká ndək ntém mbok amik mbeme wú aré. Yiní ebhă nkáp

εγε. ²⁶ Κε chi-betik akeme yi be, ‘Wə ebéptí nkubetik! Wə mbót! Ɔríní sayri bé nkəŋ beghem nebhæet ane mbíkí pi, nnyokoti nebhæet ane mbíkí ták mbwət are, pú nə? ²⁷ Κε ndaká yí óbhíkí fyε nkáp awa amem ekerénkap be nnán ntwó, mbǒŋ nsáy are?’ ²⁸ Chi-betik achye ye eyəŋ be mánsət ebhá nkáp mübetik wu manchye ntá ane ábhónó bebhă nkáp byo. ²⁹ ‘Yěntiki mmu ane ábhónó enyiŋ, mámaka yi béchák, ambón menja mencha. Κε yěntiki mmu ane ábhíkí bhəŋ enyiŋ, yě chí mandú ane yi ábhónó, básət ntá yi.’ ³⁰ Κε mbák chí nkwëndəŋ mübetik ne, bwóp ká yi mǎmese nefi ndü ejuri, bé ámbák awu ndü nebhæet nedí kebho ne nenyié ámén.”

Manyé ané ngwenti mmik

³¹ Yesu arək ambi berem be, “Mpok Mmu ane áfú ntá Mandem átwə mbə Mfə ne keném eki, bəáŋgel Mandem bátwə ne yi, ambak chókó ndü enəkó kefə yi ne betəŋ ebhi menkem. ³² Anán ántwó, bákə mkpaká bho betəkó mmik menkem mánhem besí bhi, áfap bhó ndü bakwó apay, nkúbhé mbə enyü mbabhəri bághónómén áfap mméné mbəŋ ne bághónómén, ³³ antén bághónómén ebhə awónem eyi, anten mmén ebhə awəghə. ³⁴ Mfə andem ye ntá bo abhen báchi ebhe awónem ywi be, ‘Twó ká fá, be bhó Etaya áyééré! Twó ká mǎmbak nebhæet ane Mandem achí ne bo abhen yi achi Mfə wap. Yí ághókó nebhæet wu chi ntá yeka te nebhómik. ³⁵ Twó ka! Mpök nsay ánù me, bächyé me nenyié; mpök manyiép ákwák me, bächyé me manyiép nnyü; ne mpök ntwó mbə kenkə, básət me mbə mómáyeka. ³⁶ Mpok mbíkí bhón nden, bächyé

me nden; mpok měme, bǎkókóri me; mpok nchí ekerékenəŋ, bǎré twə beghə me.’ ³⁷ Mpok yə, chəŋ bo abhen bǎchí chák besí Mandem manke me yi be ‘Acha, ntiki mpok séghó bé nsay ánu wə, séchíe wə nenyíé? Ntiki mpök manyiep ákwàk wə ke séchíe wə manyiep ónyú? ³⁸ Ntiki mpok ótwó mbə kenkə, ke sésót wə chí mbə mómayese? Ntiki mpok óchébhé nden, ke séchíe wə nden? ³⁹ Ntiki mpok ómè, mbák épú nə, əbhak ekerékenəŋ, ke séré twó beghə wə?’ ⁴⁰ Mfə akeme bhə be, ‘Diní ká be yěntiki mpok ane bǎkə nyaka berí ntá bo abhen bǎchí mbə bómaya, yě chí ntá mmu wap amət ane ápú yěnyin, échí enyumət mbə be bákə nyaka berí ebhə chí ntá ya.’ ⁴¹ Mpok yə äyibhiri mmuet andem ye ntá bo abhen bachi ebhe awəghə ywi be, ‘Fǎ ká me besí, bǎ bho ntəmsi Mandem achi ne bhe! Fǎ ká, dók amem ngo ane apu neme yě ewak, ngó ané Mandem aghókó ábhéré ntá Satan ne bəángel abhi. * ⁴² Fǎ ká me besí. Mpök nsay ánu me, bǎbhíkí chyε me nenyíé; mpök manyiep ákwàk me, bǎbhíkí chyε me manyiep menyú. ⁴³ Mpók nchí kenkə nenti eneka, bǎbhíkí sət me mbə nti manó; mpok mbíkí bhón nden, bǎbhíkí chyε me nden; mpok měme, bǎbhíkí kokori me, ne mpok nchí ekerékenəŋ, bǎbhíkí twə beghə me.’ ⁴⁴ Mpok yə, bə abhen bachi ebhe awəghə yi bákéme be, ‘Acha, ntiki mpok séghó ndü nsay ánu wə, ke séke chyε wə nenyíé? Ntiki mpok ane manyiep ákwàk wə ke séke chyε wə manyiep? Ntiki mpok ótwó mbə kenkə ntá yese ke séke sət wə mbə nti manə? Ntiki mpok nden échébhé wə, ke séke

* **25:41** “Bəangel” Satan chi befónó bebábəbə.

chye wə nden? Ntiki mpok ómè ke séke kokori wə? Ne ntiki mpok óchí ekerékenəŋ ke séke kwak wə?’ ⁴⁵ Mfə akeme ye bhə be ‘Diní ká be, yěntiki mpok ane mǎnísí nyaka bekwə berí ntá yě chí mmu amət ane ápú yěnyíŋ, échí enyumət mbə be me kě mǎnisi nyaka bekwak.’ ⁴⁶ Mpok yə, bó bárəŋ ye ndü nebhəet ntəmsi ane ábhíkí bhəŋ ngwenti, ke bə abhen bachi chak besí bhi, mǎnchwe ndü nepém enen nebhiki bhəŋ ngwenti.”

26

Bəbati etək bǎté eyu be mǎngwáy Yesu (Mk 14.1-2; Lk 22.1-2; Jn 11.45-53)

¹ Yesu ánánǎ nókó betəŋ menyíŋ ebhen menkem, arem ntá baghəkó bhi be, ² “Bǎríní bé ndü manywəp apay echəŋ, Epǎ Nekiní ebho. Chəŋ mǎnti Me Mmu mfú ntá Mandem ntá bəmpap abha, mǎnkém me mango ndü ekotákátí.” ³ Mpok yə, bəbati bachiǎkap Mandem ne bəbati etək bǎchem amem senta Mǎngo bachiǎkap Mandem. Mǎngo wu aka nnyén be Káyfas. ⁴ Bǎchéme aré baka eyəŋ émət be mǎnkém Yesu bhésé bhésé mǎngwáy. ⁵ Ke bǎghó bé ebhiki ri be mǎnkém yi mpok epa. Bǎríní nyaka bé mbák mǎnkém yi mpok epa, bo bǎgəép esəŋri amem etək.

Ngərə amət atəmti bawerérip anti Yesu amem etək Bétani (Mk 14.3-9; Jn 12.1-8)

⁶ Mpok Yesu áchí etək Bétani, abhak amem eket Símun. Símun wu anánə ame nyaka ebhanǎkwa. ⁷ Ené Yesu ányíe nenyíé aré, ngərə amət arək

ntá yi ne bawerérier amen áré ya nkáp amem mǎényinjífú. Bághókó nyaka mókrémé wu ne enyũ ntay enen bábhìni be alabásta. Ngǎré wu atwó ne baweré mǎ, atemti anti Yesu. * ⁸ Ke baghǎk Yesu bághó nókó nǎ, bati ábé bhǎ amem, bábhǎ berem ne bati be, “Ndaká yí ngǎré ne áré chǎnti bawerérier amen enyuné?” ⁹ Bákway mbǎ beti mǎ ndũ beyǎ nkáp, mánsǎt nkáp wu mánychye ntá bachébhébhǎ”. ¹⁰ Yesu arinjǎ enyinjǎ ene bǎ bǎrè̄m. Èkǎ arem be, “Ndaká yí básǎntǎri ngǎré ne? Akǎ erítí enyinjǎ ntá ya. ¹¹ Bachébhébhǎ bǎchí ne bhe mpoknkem, ke mpú bhak chǎn ne bhe mpoknkem. ¹² Atémí mé bawerérier amen amǎet be báképerǎ fyé me bawet amǎet ke mámbeme me. ¹³ Dǎnjǎ kǎ be, yǎntíkǎ ebhak ene bo bághǎti Mbok Ndíndí fá amík, chǎn mángati enyinjǎ ene ngǎré ne ákǎ nkwo, ne eyǎ énkǎ bé báké ghǎkǎntik yi.”

Júdas aka beti Yesu

(Mk 14.10-11; Lk 22.3-6)

¹⁴ Ètǎré nókó, ngǎk Yesu amǎt ane ákǎ nnyén be Júdas Iskariǎt afǎét arǎk ntá bǎbati bachiǎkap Mandem ¹⁵ abhép bhǎ be, “Chǎn mánychye me yi mbák nkwák be mánkém yi?” Bǎpay nkáp silbha bebhók esǎ nsem byo bachye yi. ¹⁶ Bébhó mpok yǎ, Júdas abho béyǎn mbi bekwak bǎ mánkém Yesu.

Yesu anyié nenyié Epǎ Nekinjǎ ne baghǎkó bhi

(Mk 14.12-21; Lk 22.7-13, 21-23; Jn 13.21-30)

¹⁷ Nywǎp Epǎ Brǎt ane kebǎn yís yǎ, baghǎk Yesu bǎrǎk ntá yi bábhép yi be, “Èta, séndók séntǎntǎ

* **26:7** Alabásta: Ntáy alabásta néfù nyaka etǎk Ijip.

ebhak ene ónyie Epǎ Nekinjí fá?” ¹⁸ Yesu arem be, “Dók ká afo etak egho, chəŋ māngó mmũ fú. Nəghó bǎghó yí, ghati ká yi be Ntəŋ arem be mpok akway, ne yi abhəŋ menyie nenyíé Epǎ Nekinjí amem eket eye ne baghókó bhi”. ¹⁹ Baghók Yesu bárók bakə ntonji mbə enyũ yi aghati bhə. ²⁰ Egháká nókó beku, Yesu arək achəkə menyie nenyíé ne baghókó bhi bati byo ne apay. ²¹ Ené mányìè nenyíé, Yesu arem be, “Dinjí ká be, chəŋ mmu ywəka amət anti me”. ²² Etók baghók Yesu tontó, babho bebhep yi amət amət be, “Acha, chi me ke?” ²³ Yesu akeme be, “Mmũ ywəka amət ane ásebhe awə ywi amem ekpərə nenyie ne me äti chəŋ me. ²⁴ Me Mmu mfú ntá Mandem, nchí rónjórəŋ mbə enyũ básinjí ěti ya, ke chəŋ émbép ntá mmu ane äti me íncha! Mbə bábhíkí bhe yi, mbə érí ntá yi echa!” ²⁵ Júdas mmu abhəŋə beti Yesu arem be, “Eta, chi me ke?” Yesu akeme be, “Echí mbə enyũ órémé.”

*Yesu anyíé nenyíé ngwenti eni ne baghókó bhi
(Mk 14.22-26; Lk 22.14-20; 1 Kər 11.23-25)*

²⁶ Ené mányìè nenyíé, Yesu asət ekpəkó brət, achye bakak ntá Mandem. Abho bébókóti anchye nəkə ntá baghókó bhi, andeme nəkə be, “Sət ka, nyíé. Né chi mməét eya.” ²⁷ Asət ye amokó mmem, áchye nókó bakak ntá Mandem, abho bechye ntá yap, andem nəkə be, “Sət ka nyu, bə mankem. ²⁸ Né chi manəŋ ma. Akə nku ane Mandem ányú ne bəbhi ántéé. Bákə manəŋ ma arəŋ amik bé Mandem ámfónjóri bebú beyǎ bho. ²⁹ Nchí ghati bhe be mpú pere nyu mmém amen, kpáte ewak ene mēnyú mmém bakə ne bhe ndũ nebhəet bechəkə Etaya”. ³⁰ Ndũ ngwenti, Yesu ne baghókó bhi bákway

nekwáy báchyé Mandem bakak. Báfú ye bákó amfay Njie Menok Olif.

*Yesu arem be chəŋ Pita andem be abhíkí rɪŋi yi
(Mk 14.27-31; Lk 22.31-34; Jn 13.36-38)*

³¹ Bágháká nókó ndŭ Njie Menok Olif, Yesu aghati bhə be, “Nkúbhé beti ebhen echəŋ, chəŋ bĕ mankem māmferε ntí ne me mbənyunε Ekáti Mandem érĕm be, ‘Mandem ədep chəŋ mbabheri bágħóŋəmĕn angħep amik, nkwó bágħóŋəmĕn ántaka ebhi. ³² Ke Mandem ánánĭ ánkú mpétnsem ndŭ nepĕm, chəŋ njambi atú Gálili, mǎntemeri me aré.’ ” ³³ Pita arem be, “Yĕ bĕ mankem mámbúé wə, me, mpú bħé!” ³⁴ Yesu aghati Pita be, “Nchí ghati wə be, nkək aperé kok nkúbhé beti ebhen, chəŋ óndem ndəŋ érát be əbhiki rɪŋi me.” ³⁵ Yĕ nó, Pita arem be, “Yĕ chí nĕwú, chəŋ ngu ne wə. Mpú bħε wə.” Bagħək Yesu báchák mankem bārĕm chí enyumət.

*Yesu arε nikmħet amεm Getsĕmani
(Mk 14.32-42; Lk 22.39-46)*

³⁶ Yesu arək ye nebhħet anε bábħiŋi be Getsĕmani ne bagħəkó bhi. Aré, aghati bhə be, “Chəkó ká fá, mĕten mmħet ambi ndu menikmħet.” ³⁷ Arĕm nókó nó, asət Pita ne bĕ Sebēdi bati apay, arək ne bhə. Arəp nsónso ne beyă basémé anti. ³⁸ Aghati bəPita be, “Basémé ajwi me anti mbə be əway me way. Chəkó ká fá, mǎmbak pĕ ne me.” ³⁹ Arə bhə atĕn mmħet ambi mandú. Akwen ne besí amik, abho menikmħet be, “Etaya! Kĕ nkóp εsəŋəri ene ámfħét me ansem ntí, mbák mbi achi bekĕ nə. Ke éké bhák mbə enyŭ mĕyánĭ, émbák chi mbə enyŭ óyànĭ.” ⁴⁰ Afate ye, apεtnsem ntá bagħəkó bhi abhen bati arət. Aghə bhə ndu bábħħε kĕnó. Abħép Pita be,

“Bǎpú kwáy béchókə pë ne me ndü neñókó nywəp némót-ε? ⁴¹ Bák ká pë, mǎnik nəkə mmæet, bé nemə néké dep be amik. Bǎbhəñ nti, ke mmæet apu bhe.” ⁴² Yesu apət arək are nīkmæet be, “Etaya! Mbák nkóp εsəñəri anε apú kway befæet me ansem ntí, nká bé émfákárí mbə enyu óyàñ.” ⁴³ Yesu apətnsem ndəñ ene ejwi epay, aghó baghəkó bhi ndü bǎbhəre kenó. Bǎpú kwáy nyaka béchókə pë ndü kenó kėjwí bə amík. ⁴⁴ Arə bhə arək ndəñ anε ajwi érat are nīkmæet enyumət mbə ndəñ ené mbi epay. ⁴⁵ Yesu apət ye nsem ntá baghəkó bhi bhə bati arət, aghó ndu bǎbhəre kenó. Abhép bhó be, “Bǎbhæét bebhəre kenó? Bǎbhæét béywəmære? Mpok akway anε bátí Mε Mmu mfú ntá Mandem ntá bə bebú. ⁴⁶ Faté ká séndók, ghó ká, mmü anε áti me ndü átwò.”

Bákém Yesu

(Mk 14.43-50; Lk 22.47-53; Jn 18.3-12)

⁴⁷ Ené Yesu abhæét berem nə ne baghəkó bhi, ngók aywi amət ndü abhen bati byo ne apay anε aka nnyén be Júdas, achwəp ne beyǎ bhə. Bə bhə bǎbhák ne bə akparenja ne nkík amə. Bəbati bachiǎkap ne bəbati etək kě bátó nyaka bhə. ⁴⁸ Júdas anáh ayámbi achyé nyaka bhə erin ene ékwák bó mándinǵi Yesu. Akə nó, ndü ághátí bhó be, “Mmu anε məbhene chəñ, chí yi. Kém ká yi!” ⁴⁹ Júdas áchwóbhé nókó, afæét téé, abhene Yesu arem be, “Ntəñ!” Abhene yi. ⁵⁰ Yesu arem be, “Mmæere wa, dók ambi, enyin ene ótwó beka, ka yó.” Témté wu, bə abhen Júdas átwó ne bhə bárov ká téé bákém Yesu bábáyti. ⁵¹ Bákém nókó Yesu, mmu amət anε áchí ne yi, agwəp akparenja ywi akpót atú nsem Mũngo bachiǎkap Mandem chwát

aguer amik. ⁵² Yesu aghati mmu ywi wu be, “Kemé akparenja ywe amem kénkwóp. Mmu ane ánu nenu ne akparenja, ägu newú akparenja. ⁵³ Ɔbhíkí riñi bé mǝkwáy menikmæet nta Etaya antó me témté bǝángel mánja máncha nka byo ne epay, mántwó mánu ntá ya? ⁵⁴ Ke mbák nkɛ nǝ, ná enyiñ ene echi amem Ekáti Mandem éfú tetep?” ⁵⁵ Yesu abhép ye beyǎ böbhǝ be, “Bǎtwǝ bekem me ne bǝakparenja ne nkík mbǝ be nchí ngébhé ntantañ? Yǝntiki ewak, nchí chǝkǝ ekerákap Mandem, ntñ nǝkǝ bho menyiñ ǝti Mandem, bǎrǝ nyaka kekém me? ⁵⁶ Ke diñí ká be menyiñ ebhen menkem bǝfákari chi be menyiñ ebhen baremé kepǝnti Mandem básíñi mémfú tetep.” Afǝ kǝ baghǝkǝ bhi bǎrǝ yi bábué.

Básót Yesu barǝk ndǝ echeme batañá manyé

⁵⁷ Bo abhen bákémé Yesu, básót yi barǝk ndǝ eket Káyfas, Mǝngo bachiǎkap Mandem. Batñ-ebhé Mandem ne böbati etǝk bǝchémé nyaka are. ⁵⁸ Ndu bǎrǝñ are, Píta are koñǝ bhǝ te ansem, kpát aghaka ndǝ senta Mǝngo bachiǎkap Mandem. Achwe aré, arǝk achǝkǝ ne bo abhen bábhǝbheri senta wu, anñ nǝkǝ beghǝ enyiñ ene bákǝ chñ ntá Yesu. ⁵⁹ Böbati bachiǎkap Mandem ne bö echeme batañá manyé bachak mankem bǎré yañ bö abhen bǎkway bebhat Yesu barak amæet enyu ené bó bábhñ mbi beway yi. ⁶⁰ Ke bǎke bhñ yǝ mbi. Beyǎ bho bǎfú bǎré sǝnse amæet Yesu, ke yǝ mmú kerem enyiñ ene ékway bekɛ be mángwáy yi. Etaré nókǝ, bo bati apay bǎfú bǎté besí batañá manyé, ⁶¹ bǎrem be, “Yí wu arem be äkwáy memokoti ekerákap Mandem ampæt ante yó ndǝ manywǝp

arat.” ⁶² Mũngo bachiãkap afate arem ntá Yesu be, “Ōbhíkí bhón yěnyĩy beke me ndũ menyĩy ebhen bõbhen bárèm be òkũ?” ⁶³ Yě nó, Yesu achòkò kpák, ake rem yěnyĩy. Mũngo bachiãkap Mandem arem be, “Ndũ nnyén Mandem ane achi nepém mpoknkem, ghatí bhesé tetep mbák wò ke óchí Mpe me Mandem afyé nyaka bari ep be àtò, Mmò Mandem.” ⁶⁴ Yesu akeme be, “Èchí mbò enyũ órémé. Ke diñí ká bé mpok átwò ane bãghò chòy Me Mmu mfú ntá Mandem, chòkò ndũ enòkò kefò, ebhe awónem Mandem betan menkem. Chòy mǎngò ndũ Mmu ane áfú amfay átwò amem nebháñ.” ⁶⁵ Mũngo bachiãkap Mandem ághókó nókó enyĩy ene Yesu árémé, akém nkú yi adak ndu betòy bebènti bhi. Akók bé, “Akũ te anánjá! Ayenti mmæt ne Mandem! Sépét séyàn batísíé mántwó mándém enyĩy ene yi ákú ndaká yí? Bě mankem bãghok ndũ yí áyènti mmæt ne Mandem!” ⁶⁶ Bǎrem be yi?” Báké me be, “Abhòy bégu!” ⁶⁷ Bábhó bépa yi batié besí, mándepti nòkò. Báchák mánchye nòkò yi nsáp. ⁶⁸ Bákú nókó nó, mándem nòkò be, “Ndemé kepĩnti Mandem, Mpe me Mandem afyé nyaka bari ep be àtò, ghati bhesè enyĩy ene Mandem akũ wò órĩñí. Ghati bhesè! Agha ádébhé nó wò?”

Píta arem be abhíkí rĩyĩ Yesu

(Mk 14.66-72; Lk 22.56-62; Jn 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ Mpok yò, Píta abhak nefi, amem senta chókò. Ngòré ane achi mmò-betik Mũngo bachiãkap Mandem aròk ntá yi arem be, “Wò nkwo óchí nyaka ne Yesu mmu Gálili wu.” ⁷⁰ Ke Píta atañja besí bõ abhen bachi are mankem be, “Mbíkí

riṅi mbõṅ enyiyi ene órèṃ nò.” ⁷¹ Etaré nókó, áfú arək anyúbhá ené senta. Aré, mmǎ-betik Mũngo bachiákap Mandem achák, ághó nókó yi arem ntá bo abhen bachi aré téé be, “Tánkwanε achí nyaka nkwo ne Yesu mmũ Násáret wu.” Mmǎ betik anefú wu nkwo abhak chi ngóre. ⁷² Píta apet atana, kpát, ayiki be, “Mandem arinji, mbíkí riṅi mónkwá wu.” ⁷³ Ebhíkí tat, bo abhen bachi are téé bákókósi mmæet ne Píta barem be, “Nsé apu are, wò nkwo òchí mmũ amot ndũ nkwo bho Yesu mmũ atú Gálili wu. Eyəṅonyu ye éti wò.” ⁷⁴ Ndəṅ ane, Píta arem be, “Mandem ántémsí me mbák mësè chi nsé! Mbíkí riṅi mbõṅ mmu wu!” Témte wu, nném nkək akók. ⁷⁵ Píta atik enyiyi ene Yesu ághátí nyaka yi be, “Nkək apere kók, chəṅ óndem ndəṅ érat be òbhíkí riṅi me.” Afú nefi, adi kebho, ne beyá basémé anti.

27

Bárók ntá Páilet ne Yesu
(Mk 15.1; Lk 23.1-2; Jn 18.28-32)

¹ Néyí nókó, bõbati bachiákap Mandem ne bõbati etək báchókə betí betí báká eyəṅ émot enyũ bábhónó beka be mángwáy Yesu. ² Báchyé eyəṅ be mángwót yi. Bafyé yi ngeṃ amə, básót bárók ntá Páilet, mmu Rom ane achí nyaka góbhanə atú Judéya mpok yə.

Júdas asuri
(Bk 1.18-19)

³ Júdas mmu átí Yesu ághók nókó bé bábhəṅ beyway Yesu nedí kebho néjwí yi anti éti epõndak ene yi ákú. Asot nkáp silbha bebhók esa nsem byo ane báchyé yí antí Yesu arək békéme ntá bõbati bachiákap Mandem ne bõbati etək. ⁴ Agháká nókó

besí ebhap arem be, “Nku-bebá ndu ntí mmu ane ábhíkí ku yěnyin, kpatε bátwò way yi.” Bákéme yí be, “Eyo éyíní bhesé ná? Esonori eye ke échí.” ⁵ Júdas aták nkáp wu amik amem ekerákap Mandem, afú arak asuri. ⁶ Bõbati bachiäkap Mandem bárók bábwópti nkáp wu, bárém be, “Nkáp ane chí nkáp manon ne ebhé eyese ébhíkí ka be mánychém nkáp manon ne ané ekerákap Mandem.” ⁷ Báká nókó eyon émót, básot nkáp wu bárók bákú nebhuérémik ntá ngoko bete ndu bébhéme nokò mankò. ⁸ Eti eyo ké bó bábhéét bébhíni nebhuérémik wu bé Mmíkí Manon kpaté echon. ⁹ Efákárí nókó enyu eyo, enyin ene ndemekerinti Mandem Jeremáya áréme nyaka éfú tetep. Jeremáya arem nyaka be, “Básót bebhókó nkáp esa nsem byo, manyũ nkáp ane mbok bo Israel bághó be ákway béchyé ntá mmu ane ati yi. ¹⁰ Bákú mmik ntá ngoko-bete ne nkáp ére, nkúbhé mbò enyu Mandem ághátí nyaka me nku.”

*Páilet are bhép Yesu bebhep
(Mk 15.2-5; Lk 23.3-5; Jn 18.33-38)*

¹¹ Bárón nókó ntá Páilet ne Yesu, ate besí bhi. Páilet abhép yi be, “Wò ke óchí né Mfò bo Israel?” Yesu akeme yi be, “Échí mbò enyu óréme.” ¹² Bõbati bachiäkap Mandem ne bõbati etak bábhó bébhát yí barak amuet, ke abhíkí keme yě eyon. ¹³ Ekú Páilet arem ntá yi be, “Opú ghók nó beyä menyin ebhén bárém bé oku?” ¹⁴ Ke Yesu akerep yěnyin. Ekú gòbhánò abhak maknkay tontó.

*Páilet akpót manyé be mángwáy Yesu
(Mk 15.6-15; Lk 23.13-25; Jn 18.39-19.16)*

15 Góbhano abhõn nyaka epin be yẽntiki mmíe, ndũ mpok Epã Nekinĩ, áferε mũkenõn amõt anε bo báyan yí ámféré. 16 Mpok yõ, mũkenõn amõt anε bo b́aré rinĩ eti barak anε yí áré kε, abhak ekerékenõn. Aka nnyén bé Barábas. * 17 Beyã bhó b́achéme nókó eket Páilet betí ebhõ, abhép bó be, “Agha báyan m̄endó ándók, Barábas ke chí Yesu, anε bábhìnĩ bé Mpeme Mandem afyé nyaka bariεp be ätò?” 18 Páilet arínĩ nyaka sayri bé böbati bo Israel b́akem Yesu b́arõn ntá yi ne yi chí eti mpabhamík. 19 Éfákári nkwó be, ené Páilet áchókó bétán Yesu, ngoré ywi ató mmu ntá yi ne eyõn be, “Dõ mmu wu ándók. Achi chak. Ngõ kenó ekén kére sõnõri me eti yi ndũ beti ebhén béfúéré.” 20 Mpok yõ nõ, böbati bachiákap ne böbati etók b́aré ghati beyã bhó abhen b́achí aré bé b́aké rõ bebher Páilet ándó chí Barábas ándók, anchye betan be mángwáy Yesu. 21 Ekú Páilet apet abhép bó be, “Ndũ böbhen bati apay, anε báyan ndó ándók chí agha?” Bábík be, “Barábas!” 22 “Nkú yi ne Yesu mmu bábhìnĩ bé Mpeme Mandem afyé nyaka bariεp be ätò?” Bó mankem bábhó bébík be, “Dem mángó yi ndũ ekotákátí!” 23 Ke Páilet abhép bó be, “Ntiki ebéptí ndak yi ákú?” Bó mankem b́apét bábhó bébík be, “Dem mángó yi ndũ ekotákátí!”

24 Páilet ághó nókó bé yí áchõnti chí mpok ne bé ebyok ébho békwén, arem mántwó yí ne manyiεp ndũ enyin. Asõt manyiεp amõ aso amõ amem besí beyã böbhõ andem nõkõ be, “Me mbíkí bhõn amõ ndũ newú mmu ne. Newú eni néyínĩ chí bhé!” 25 Bó

* 27:16 Ndũ mbok bekátí, básin chí Yesu Barábas.

mankem bákéme be, “Dɔ manɔŋ ami ámbák bhesé antí, ne bǝ bhesé!” ²⁶ Páilet aferε ye Barábas mmũ bo Israel ne bǝbati bhap báyaŋ yi amferε. Achye eyɔŋ bé batemé nenu mánden Yesu ne ékpá, mánsɔt yí, mándɔk, mángó ndũ ekotákátí. †

*Batemé nenu bǎré yɔkɔ Yesu
(Mk 15.16-20; Jn 19.2-3)*

²⁷ Batemé nenu Páilet básót Yesu bárók amem áchá ywi ne yí, batemé nenu bǎchá k mankem ndũ eká batemé nenu eyap bátwó nkwó bákáp Yesu.

²⁸ Bá yók nkú yi amɔet, básót nkú chu báfyé yí amɔet. ‡ ²⁹ Básót bǝbatábhénɔk nsɛnsé mání mbɔ ntá kefɔ báfyé yí antí, básót enɔkɔfú báfyé awónem aywi. Bábhó bétép mánén besí ebhi máŋɔkɔ nɔkɔ yí be, “Acha mfɔ bo Israel, kenókó kéchí ke etal!” ³⁰ Báká nókó nó, bǎpáti yí batié amɔet, bǎfɔŋɔ enɔk eyɔ yi awɔ báké bhe bedεpti yi anti ne yɔ. ³¹ Bǎpɔbhe nɔkɔ beyɔkɔ yi, bǎfére nkú chu yi amɔet, básót ayi yímbɔŋ bákéme yi amɔet. Básót ye yi bárók bego ndũ ekotákátí.

*Bágó Yesu ndũ ekotákátí
(Mk 15.21-32; Lk 23.26-43; Jn 19.17-27)*

³² Ené bǎfú eket Páilet bárɔŋ, bǎtɛmeri mmu etɔk Sírene fú ambi ane áká nnyén bé Símun. Bájiŋe yí ápókó ekotákátí Yesu. ³³ Bárók ebhak ené bǎbhɔŋi bé Golgóta, nó chi “Nɛbhɔet Enkónti.” § ³⁴ Aré, batemé nenu básót enyiyɔ ene énen mbɔ mbǎnya, *

† **27:26** Ekpa: Ekpa yɔ ebhɔŋ nyaka senɔŋ anti. ‡ **27:28** Báfyε yi nkú chu amɔet ndu beyɔkɔ yi be achi Mfɔ. § **27:33** Nɛbhɔét wu achi nyaka chi njie ane achi amik mbɔ énkónti. * **27:34** Enyiyɔ ene énen mbɔ mbǎnya echi nyaka mbɔ babhé amen bó báyaŋ be ánkɔ yi akε ghok beyǎ bebe.

báfyé ndü mmem báchyé yí ányú. Aghókótí nókó mó, ake ka ményú yě ndu báyañ nyaka be yi anyu mo. ³⁵ Básót Yesu bágó ndü ekotákátí. Batemé nenu abhen bágó yi ndü ekotákátí, báguep ebháná béríñi enyü bábhón békóre nden eyi be yěntiki mmu wap ambəñ amət. ³⁶ Báchókə ye amik mámbabheri nəkə yí. ³⁷ Básíñ enyíñ ene Yesu ákə ke bágò yí ndü ekotákátí, ndü ebhók enək. Bágó ebhók enək eyə ndü eko amfay ntí aywi. Enyíñ básíñ aré ébhák be, “Né chí Yesu, Mfə bo Israel.” ³⁸ Bágó ngébhé ntantañ amət ndü eyi ekotákátí ebhe awónem Yesu. Bákə enyu émót ne achák ebhe awəghə yi. ³⁹ Bo abhen báfæere fæet, bághaka nyaka are mánte, mámək ne bati, mánsəkoti yi ne mándeme nəkə be, ⁴⁰ “Wə mmu ókway memokoti ekerákap Mandem, ne ónte yó ndü manywəp arət! Pemé mmæet eye mbák əhí Mmə Mandem! Fú ndü ekotákátí sep amik sénégól!” ⁴¹ Bəbati bachiákap Mandem ne batəñ ebhé Mandem ne bəbati etək béré way nkəwə yi, mándeme nəkə be, ⁴² “Apème nyaka bo báchák, ke apú kway bepepe mmæet yi! Pú yí achi Mfə bo Israel? Amfá ndü ekotákátí ansep amik, chəñ sənoko yi. ⁴³ Asíkí ntí ne Mandem. Mandem ampeme yi néne mbák äyañ bepepe yi, mbənyune arem be achi Mmu ane áfú ntá Mandem.” ⁴⁴ Baghép abhen bágó ndü ebhap beko mbə yí, béré so yí nkwó ne nsək enyu émót.

Yesu agú ndü ekotákátí

(Mk 15.33-41; Lk 23.44-49; Jn 19.28-30)

⁴⁵ Egháká nókó nkárénká byo ne epay ne ngósí, ejuri ékwén etək enkem. Ebhák kpáte nkárénká érát

ne ngósi. ⁴⁶ Egháká nókó mbə nkárénká eyə éráť ne ngósi, Yesu abík arem be, “Eli, Eli, lama sabatani?” Nó chi, “Mandem wa, Mandem wa, ndaká yí óféré ntí ne me?” ⁴⁷ Mbək bo abhen báté kékwót báyiñi, bágħók nókó ndü Yesu ábíki enyu eyə, béré rem ne bati be, “Abhìñi Eláija!” ⁴⁸ Ntemé nenu amət ajet témté arək asət ekuchá fofok asebhə ndü echyé mmém, asət akpañ anti mónək, asá amfay ntá Yesu, bechye yi anyu. ⁴⁹ Ke abhénéfú béré rem be, “Dó yi séngó mbák Eláija átwò bepepe yi!” ⁵⁰ Yesu abík ndəñ achak, arə efónó yi awó Mandem.

⁵¹ Nkúbhé mpok yə, ekát ene echí amem ekerákap Mandem égháre bebħək bepay befu amfay beghaka amik. Mmik anyikisi, ketárbhé kérakáti. ⁵² Manem ánéne, Mandem akə beyă bo Mandem abhen mánánj bágú nyaka bapetsəm ndü nepém. ⁵³ Báfú amem manem ayap, ne Yesu ápéré nókó nsem ndü nepém, bo Mandem bhə bárók Yerúsalem. Beyă bho bágħó bhə. ⁵⁴ Mũngo batemé nenu ne batemé nenu abhen bachi ne yi bábhəbheri Yesu bágħó nókó ndü mmik ányíkisi, bágħó menyin béchák ebhen béfakári. Bechay békém bhə tontó. Bábhó berem be, “Achí mbə Mmə Mandem tetep!”

⁵⁵ Beyă bagħoré bábhák are nkwo. Abhen bákəñə nyaka Yesu befu te atú Gálili mákwak nəkə yi, babhak téé, nekə nesie, mámkpəkə nəkə. ⁵⁶ Mbək bagħoré bhə bábhák María mmə etək Mágdala, ne María nno Jems ne Joséf, ne María ngoré Sebēdi, nno Jems ne Jñ.

*Bábhémé Yesu
(Mk 15.42-47; Lk 23.50-56; Jn 19.38-42)*

⁵⁷ Mmũ nkáp amɔt afũ nyaka etək Arimátia. Aka nnyén be Joséf. Abhak nkoŋo Yesu amɔt. Egháká nókó beku, ⁵⁸ arək ntá Páilet be anchye betan amfere erene Yesu ndũ ekotákátí. Páilet achye eyɔŋ bé mámféré Yesu ndũ ekotákátí manchye yi. ⁵⁹ Joséf asɔt ye Yesu anép ne ésíenden nkɔ. ⁶⁰ Joséf abhɔŋ nyaka nnem nekɔ enén yi átémé ndũ setárebhé. Arək abheme Yesu ndũ nnem eni nɔ. Abiŋiri ye erem ntay áchók nnyũ nnem, agure. ⁶¹ María, mmɔ etək Mágdala ne María achák, bábhák kékwoť chókó mánjɪŋi nəkɔ nnem.

Páilet ató bo be mámbábhéri nəkɔ nnem Yesu

⁶² Néyí nókó, ndũ nywɔbhé neywɔmɔet bo Israel, bɔbati bachiákap Mandem ne bɔnkwo Fárisi bárók bátémeri Páilet. ⁶³ Bárem be, “Eta, sébhíkí re ghəkɔntik be mmũ nsé wu arem nyaka be ndũ manywɔp arat yi ápetnsem ndũ nepém. ⁶⁴ Eri ye be ónchye eyɔŋ bo mandək mambabheri nəkɔ nnem eni kpáte manywɔp arat amfɔet. Bakoŋo bhi bákway berɔŋ mángɛp yi mámpɔkɔ, mándɔk, máambo ye beghati bho be yi apetnsem ndũ nepém. Ne mbák émfákárí nó, nsé yap yɔ áchɔŋti menyɪŋ ancha nsé ane mbi.” ⁶⁵ Páilet arem be, “Yiŋi batémé nenu nɔ. Sɔt ka bhó mándók mámbábhéri nókó nnem mbɔ enyũ báyaŋ.” ⁶⁶ Báró ye barək báfyé eriŋ ndũ ntay, ne bárɔ bɔ are be mambabheri nəkɔ nnem.

28

Yesu apetnsem ndũ nepém

(Mk 16.1-10; Lk 24.1-12; Jn 20.1-10)

¹ Nywɔbhé neywɔmɔet bo Israel néfuéré nókó, María mmɔ etək Mágdala ne María achák, báfú

ntinywəp, ενέ mban̄ ábhíkí re kan̄ari ndu berəŋ beyiŋi nnem Yesu. ² Έfakári bé ángel Mandem áfú amfay ásəp amik, abin̄iri ntay aferε anyünnem, achəkə aré. ³ Besí ángel Mandem wu béré ghə mbə miámian̄, nden eyi éndiere nəkə pépépép mbə etəkəfiəŋ. ⁴ Babhabheri nnem b́aré wet ne becháy ne b́arəp mbə bawú. ⁵ Ke ángel arem nta baghərə be, “Báké chay. Ndíní bé báyan̄ Yesu mmu bágó ndü ekotákátí. ⁶ Apú fá. Mandem aka yi apetnsem ndü nepém nkúbhé mbənyu yi areme be ebhəŋ befakari. Twó ká ghə nebhwet ane b́abh́aré yi. ⁷ Dók yé ka áyák mángátí bakoŋo bhi be apetnsem ndü nepém ne achi be ambi ārəŋ atú Gálili. Chəŋ mángó yi are! Nnán̄ ngati nə bhe.” ⁸ Baghərə bhə b́aró nebhwet ane nnem nechi ntiét ntiét. Becháy békém bə, ke mańák nkwo ajwi bhə anti. Bájet barək béyan̄ bakoŋo Yesu be mángátí bhə enyiȳ ene ángel Mandem ághátí bhə. ⁹ Ndu b́arəŋ, b́apére ghə, Yesu atemeri bhə, arem be, “Mandem ámbák ne bhe!” B́arók b́akwén amik besí bhi b́abhó bekem bekak ebhi mánychε nəkə yi kenókó. ¹⁰ Yesu aghati bhə be, “Báké chay. Dók ká ghati bakoŋo bha. Ghatí ká bhə be, mándók atú Gálili. Chəŋ mángó me aré.”

Babhabheri nnem b́arók b́aghátí enyiȳ ene efakari

¹¹ Ené baghərə bhə b́arəŋ, éfakari be mbək bo abhen b́abh́abheri nnem b́arók Yerúsalem b́aghátí bōbati bachiákap Mandem ýentiki enyiȳ ene efakari mpok ángel Mandem ásébhé átwó ndü nnem. ¹² Bōbati bachiákap Mandem b́achókə ne bōbati etək, b́aká eyəŋ émət, b́achyé bhə beyă nkáp ndü besəŋ. ¹³ B́aghátí bhə be, “Ghatí nókó ká bho chi be bakoŋo bhi b́atwó ne beti, mpok sékwéné

κενό, bághép yi, bápókò bárək. ¹⁴ Mbák góbhano ángók ndak ane, chəη séndiηi ndü séchòk nnyu ywi be ntì nendi yi amem, enyu ené bāpu chwe ndü εsəηəri.” ¹⁵ Babhabherĩ nnem básót ye nkáp besəη wu, bárək bákε mbə enyũ böbati bághátí bhə. Ne mbok yə bé bakoηo Yesu bághεp yi ghεp kě bo Israel bábhεét beghati bo kpatě echəη.

*Yesu atóη mmεet ntá bakoηo bhi
(Mk 16.1-10; Lk 24.1-12; Jn 20.1-10)*

¹⁶ Bakoηo Yesu abhen bati byo ne amət báro ye bároκ atú Gálili ndü njiε ane Yesu ághátí nyaka bó mándók aré. ¹⁷ Mpok bághó yi, bákwen amik babho bechye yi kenókó. Ke mbək ayap bare makati mbák, sayri sayri, Yesu ke bə bághə nə. ¹⁸ Yesu akokosi mmεet ne bhó, aghati bhə besí ne besí be, “Etaya achyé me betəη menkem amfäy yěntiki enyιη ne yěntiki mmu awu amfay ne fá amik. ¹⁹ Dók yé ka, mǎnkú be bö betək menkem mámbak bakoηo bha, mǎnjwiti bhə ndü nnyén Eta, ne nnyén Mmə, ne nnyén Efónó Bedyere, ²⁰ mǎntəη nókó bhə be mǎnkú yěntiki enyιη ené ngátí be mǎnkú nəkə. Ne nchí bhák ne bhe mpoknkem, te ndü gwenti mmik.”

Ekáti Nku Nkɔ

New Testament in Kenyang (CM:ken:Kenyang)

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kenyang

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Kenyang

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-27

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022
0a400be4-2dfe-565d-bdea-5f3d59d48520